Carl Olof Rosenius

Samlede skrifter, Bind 8 – Helliggjørelsen og vår natur

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Carl Olof Rosenius: *Samlede skrifter, Bind 8 – Helliggjørelsen og vår natur*.
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Helliggjørelsen (I) 1
Helliggjørelsen (II) 13
Korsfestet med Kristus (I) 29
Korsfestet med Kristus (II) 34
Greinene på vintreet (I) – Joh. 15 43
Greinene på vintreet (II) – Joh. 15 54
Formaningen 66
Fornuftens plass i åndelige spørsmål 92
Den gamle strid 103
Nådelivets vekst – 2 Pet 3,18 118
Om Carl Olof Rosenius 133

Helliggjørelsen (I)

Nest etter ordet om Kristi forsoning og dens mottagelse ved troen er dette hovedstykket det viktigste og mest uunnværlige for opprettholdelsen av det åndelige liv.

Eller rettere sagt: Det åndelige – ja, det evige liv – er innbefattet i disse to hovedstykker: Kristi rettferdighet *for oss* og Åndens helliggjørelse *i oss*. De forholder seg til hverandre i nådens rike som *skapelsen* og *opprettholdelsen* av denne i naturen.

Tusenvis av sjeler som begynte i ånd, har fullendt i kjød, kun fordi de ikke tidlig nok og alvorlig nok la seg dette på hjertet – ikke var tilstrekkelig oppmerksomme når Herren ved sitt ord og sin Ånd ville virke helliggjørelsen i dem.

La oss ta et eksempel – vi tenker oss en som er blitt vakt, og som i alvorlig bekymring for sin sjel begynner å søke frelse. Som regel kommer han da først inn under lovens trelldomsåk og blir sittende fast i et fruktesløst arbeid med å bygge sin egen rettferdighet. Han søker å forbedre seg, avlegge synd, våke, be og kjempe imot den – for så, når dette lykkes for ham, å tilegne seg nåden i Kristus.

Men det mislykkes bestandig. Synden tar makten, han faller, han reiser seg, men faller på ny. Rett som det er, gjør han ting han før hatet og voktet seg for. Han blir så likegyldig, hard og lettsindig at han forferdes over seg selv og er ved å fortvile. Kort sagt: Synden har vist seg i sin grenseløse syndighet.

I denne ulykkelige tilstand når *evangeliet* hans øre. Han hører om hvordan Kristus kom til verden for å frelse syndere og rettferdiggjøre ugudelige. Han hører at vi blir *rettferdiggjort uforskyldt*, uten gjerninger, uten lovens hjelp, av *nåde*, ved *tro*. Ved dette nådens ord blir han løst og begynner nå i sannhet å leve i Guds barns herlige frihet. For

den Sønnen har frigjort, er virkelig fri. Med dette troens nye liv følger straks et nytt og hellig sinn, et sinn som villig gjør gode gjerninger og følger etter Kristus.

Den rette helliggjørelse er slik i virkeligheten allerede begynt. Den troende er nå – lik et palmetre ved en vannbekk – plantet på det riktige sted: innpodet i Kristus og holdt i live ved hans forsoning.

Hvem skulle tro at det nettopp her – midt i den skjønne vårblomstringen og under evangeliets livgivende solvarme og regn – skulle kunne utklekkes en orm og oppstå en kreftskade som snart skal gjøre hele den skjønne plantningen til intet? Likevel skjer det sørgelig ofte. Og hvordan går det til? Jo, for eksempel på følgende måte:

Først og fremst vil Satan, den gamle slange som så listig bedro Eva, innfinne seg på et svært tidlig tidspunkt. Og ettersom det mislyktes for ham å føre mennesket vill ved å holde det fast under loven, forsøker han nå på en annen måte. Han innbiller mennesket at når det først er frigjort fra syndens skyld og dom, fra lovens forbannelse, dødens og djevelens vold, så er det dermed ingen fare lenger. Han innbiller mennesket at det ikke har noe å frykte, men bør leve i trygghet og ro.

Denne påstand er like skadelig som den er falsk. Selv for den som er rettferdiggjort, er det fare på ferde. Og faren er langt større og mye nærmere når man ikke frykter for den.

Vel er den rettferdiggjorte fri fra syndens skyld, dom og forbannelse. Men han har fremdeles en annen fiende, som snart vil gjøre alt som er vunnet til intet. Denne fiende er hans onde natur, den iboende fordervelse som bestandig søker å slutte fred med djevelen og med verden.

Selv om denne iboende synd ikke tilregnes deg eller fordømmer deg så lenge du blir i Kristus, kan den likevel på annet vis gjøre deg skade om den ikke i tide angripes og under daglig bot korsfestes og dødes. Den kan fullstendig *kvele ditt åndelige liv* – slik Jesus sa det om tornene som vokste opp sammen med det gode såkornet og kvalte det. Og da er jo skatten igjen gått tapt, like tapt som om du aldri hadde funnet den.

Det er også en annen ting som spiller inn. Den som en gang har forsøkt å trelle under loven, vet av dyrkjøpt erfaring at loven verken gjør ham rettferdig for Gud eller hjelper ham til å seire over synden og kjødet.

Han leser i Guds ord de mest alvorlige formaninger om ikke å la seg spenne i trelldommens åk, men å bli i den frihet Kristus har frigjort oss til. Men han kan likevel aldri holde samvittigheten tilstrekkelig ren og fri fra lovens og egenrettferdighetens smitte. Dette er en daglig plage for ham, og for dette settes han i rette av Ordet.

Den konklusjon han da kommer til – i tillegg til den sunne lærdom som ligger i det – er at han ikke bør legge så stor vekt på det i Guds ord som krever noe av oss, men utelukkende holde seg til det herlige evangeliet. Slik blander han sammen – med tanke på friheten fra loven – *samvittigheten* og *kjødet*, *rettferdigheten for Gud* og *den daglige vandring*.

Han anser friheten som gjeldende på begge disse vidt forskjellige områdene – stikk i strid med den apostoliske formaning i Gal 5,13: «For dere ble kalt til frihet, brødre. La bare ikke friheten bli et påskudd for kjødet.»

Det som verre er, er at han i mange tilfeller gir kjødet og livsførselen større frihet enn samvittigheten. For det ligger i vår natur at vi vil være lovbundne treller i samvittigheten, men frie og lovløse i kjødet og i det daglige livet.

Nå taler jo virkelig Ordet om frihet fra loven. Når mennesket da ikke har klart for seg hva som skal være fritt og hva som skal være bundet, vil det fort – når særskilte fristelser samtidig spiller inn – «la friheten bli et påskudd for kjødet» og «forvende Guds nåde til skamløshet» (Jud 4; Rom 6,1–2.15).

Men dette er da umulig, vil man fort tenke. Ånden er jo villig. Ånden er ren.

Sant nok – men ånden er ikke enerådende i oss. Selv hos oppriktige kristne lever den gamle Adam fremdeles. Kjødet vil alltid være uvillig og tregt når det gjelder det gode, men mer enn villig når det gjelder det onde. Fornuften er forblindet og hjertet «svikefullt fremfor alt» (Jer 17,9).

Om det ikke var mulig for redelige kristne at friheten ble en anledning for kjødet, ville apostelen heller aldri ha advart mot dette. Men han nevner også umiddelbart etter hva som er årsaken til at det er slik: «For kjødet begjærer imot Ånden, og Ånden imot kjødet», sier han (Gal 5,17).

Den nyomvendte og uerfarne har et kjød som bestandig strider mot ånden og drar ham først til den ene siden, så til den andre. Når han samtidig blir forvillet til å tro at det ikke er noen fare, og dermed blir mindre årvåken og nøyeregnende, varer det ikke lenge før det gode verk i ham er forstyrret og lagt dødt.

Når han misforstår sin nådestand og sin frihet som kristen og mener at man ikke bør ta det så nøye med det i Guds ord som kaller ned død over synden og kjødet, og det som krever at troen skal vise seg i gjerning, står han i ytterligere fare for å bli ført bort fra den rette, smale helliggjørelsens vei.

Om han da i tillegg ser en som regnes for å være en kristen – ja, endog en stor kristen – tillate seg både det ene og det andre av verdslig og kjødelig frihet, vil det fort føre til at han følger hans eksempel og blir en slags halvkristen, en som deler seg mellom verden og Gud.

Han skåner det øye, den hånd og den fot som er ham til anstøt, og holder hånden over de «torner» som både nå og i fremtiden av all makt skulle bekjempes, slik at de ikke får vokse seg så store og sterke at de fullstendig kveler det åndelige liv.

Det er ikke dermed sagt at han forsvarer og innretter seg med alle sine synder. Han kan gjerne legge av både det ene og det andre. Men samtidig slutter han i all hemmelighet fred med en eller annen synd som er ham spesielt kjær.

Han kan for eksempel skille lag med sine gamle, verdslige venner og legge av grovere synder som drukkenskap, banning osv., mens han samtidig beherskes av egenkjærlighet, gjerrighet og hovmod. Eller han kan legge av gjerrighet og hovmod, men samtidig kjæle for urene tanker eller lignende.

Slike «skjødesynder» blir nå kledd i en finere drakt og får finere navn. Forfengelighet når det gjelder klær, blir kalt å kle seg standsmessig, og gjerrighet får navn av økonomisk teft. Slik blir en i stand til å forsvare både det ene og det andre.

Inn på den veien vi her har skildret, har mange havnet av dem som lykkelig unngikk den første – å grunne sin egen rettferdighet ved loven. På denne veien finner vi mange som virkelig var kommet til tro – og hvor mange flere finner vi ikke da av slike som aldri har vært rett omvendt!

Hvor inntrengende har vel ikke apostlene advart mot begge disse avveiene! Og hvor høylydt klager ikke Luther over det samme:

«Se», sier han, «hvor tåpelig man på alle måter stiller seg til evangeliet – det er som om jeg ikke vet om jeg skal forkynne evangeliet mer eller ei. Jeg hadde for lenge siden sluttet om jeg ikke visste at det også gikk Kristus på samme måte. For forkynner man at det ikke avhenger av våre gjerninger, men at det er en ‹Guds gave›, så er det ingen som vil gjøre noe godt, leve rent eller være lydig – i tillegg sier man at vi forbyr gode gjerninger.

Forkynner man derimot at man skal leve et rent og stille liv, så står verden straks parat og ønsker ut fra dette å bygge seg en stige til himmelen. Et usømmelig liv duger ikke, og et sømmelig liv tar jeg også anstøt av – ja, de som kun ser på et pent og sømmelig liv, for dem var det bedre om de var horer og skurker.

Og likevel vil ikke Gud at vi skal leve et lastefullt liv – hvordan skulle vi da bære oss at? Du må se til at du holder deg midt på veien og ikke viker av, verken til høyre eller til venstre. Du må føre et fromt og stille liv utad, men ikke gjøre noe vesen ut av det, som om du ved dette skulle fortjene himmel og salighet. Slike disipler vil jeg gjerne ha, slike som forstår hva et kristent levnet er.

Men de er så vanskelige å finne – en er for gudløs, en annen for hellig. Nå vel, den som kan fatte det, han fatte det! Vi kan ikke gjøre mer enn å forkynne det for ørene. Gud må hjelpe med å få det inn i hjertet.»

Så langt Luther, i en preken på døperen Johannes' dag.

Men for nå å holde oss til selve saken vil vi ganske enkelt ta for oss et bibelvers og oppriktig undersøke hva Den Hellige Ånd vil si oss om dette emnet. Et egnet ord finner vi for eksempel i Rom 6,22:

> «Men nå, når dere er frigjort fra synden og er blitt tjenere for Gud, har dere helliggjørelse som frukt, og til slutt evig liv.» (Rom 6,22)

Dette er et klart og godt ord om helliggjørelsen! Det er ikke et ord som er vanskelig å forstå, men det bør likevel utlegges for de enfoldiges skyld.

Det første vi må ha klarhet over, er hva som ligger i ordene: «Men nå, når dere er frigjort fra synden.»

Den frihet fra synden vi får ved troen på Kristus, er en dobbel frihet. Det er for det første den frihet som «Kristus har frigjort oss til» (Gal 5,1).

Den består i at hver den som tror på Jesus, er fri fra alt det som hans stedfortreder tok på seg: fri fra syndens skyld, dom og straff, fri fra ethvert ansvar overfor loven, fri fra lovens forbannelse, fri fra Guds vrede og den evige død. For alt dette tok Kristus på seg da han ble «rammet for mitt folks overtredelser». Om denne frihet har Jesus sagt: «Får da Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri» (Joh 8,36).

Om denne frihet har apostelen talt i det tredje, fjerde og femte kapittel av Romerbrevet. Og i kap. 6, som det ordet vi betrakter er hentet fra, er det denne frihet som gir anledning til talen om trellene og deres respektive herrer: loven og nåden, synden og rettferdigheten.

Apostelen stiller seg selv dette spørsmålet i vers 15: «Hva så? Skal vi synde siden vi ikke er under loven, men under nåden?»

Dette å «ikke være under loven» er altså det samme som å «være frigjort fra synden».

Frihet fra syndens makt og herredømme er det andre vi får ved troen på Kristus. Vi er ikke lenger treller under synden, men får mulighet til å døde og korsfeste den. Denne frihet er en frukt av den første og virkes i oss av Guds Ånd.

Om denne frihet har Paulus i samme kapittel talt følgende ord:

«Slik skal også dere regne dere som døde for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus» (v. 11). «For synden skal ikke få herske over dere, for dere er ikke under loven, men under nåden» (v. 14). «Men Gud være takk at dere som var syndens tjenere, av hjertet er blitt lydige mot den læreform dere er overgitt til» (v. 17).

Denne frihet er også uttrykt i ordene: «(Dere) er blitt tjenere for Gud», og når dere slik, sier Paulus, «er blitt frigjort fra synden, har dere helliggjørelse som frukt, og til slutt evig liv» (v. 22).

Av dette kan vi for det første dra den lærdom at det ikke er alle som trenger å bekymre seg om helliggjørelse (i den alminnelige betydning av ordet). Den som ikke er blitt «frigjort fra synden», behøver det ikke, ja, han *bør* ikke en gang gjøre det. Han må først sørge for å bli frigjort fra synden før det kan bli tale om den frukt som heter helliggjørelse. Om han tror at han ved helliggjørelsen skal bli frigjort fra synden, tar han feil.

I Rom 7,4 taler Paulus om det samme. Han sier at vi først må være døde fra loven før vi kan bære frukt for Gud. Og Jesus sier at likesom greinene ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når de blir i vintreet, kan heller ikke vi bære frukt uten at vi blir i ham (Joh 15).

For det andre skal vi lære at vår frihet fra synden i Guds øyne er *fullkommen*. Vår helliggjørelse, derimot, er høyst *ufullkommen*. Om vår frihet fra synden overfor Gud heter det: «Dere er blitt frigjort fra synden.» Om vår helliggjørelse, derimot, heter det: «… dere helliggjøres.»

Rettferdigheten for Gud, med alt som hører til den – frihet fra synd, lov, vrede, evig død osv. – er noe som er ferdig og avsluttet, noe som har skjedd. Helliggjørelsen, derimot, Åndens verk i oss, med alt som hører til det – tro, kjærlighet og gudsfrykt – er noe som ikke er avsluttet, og noe som fortsatt skjer. Dette bør vi være oppmerksomme på og vokte oss for å forandre «har skjedd» til «skal skje» og omvendt.

Slik skal vi – til ære for Lammet som ble slaktet, og i tro på Guds ord slik det lyder – regne med at vi i Guds øyne er fullkomment fri fra synden, helt og fullt rettferdige, hellige og ulastelige, og si til loven, fornuften og følelsen: «Det som Gud har erklært for rent, må ikke du holde for urent.»

Når Jesus sier til sine skrøpelige disipler, som Peter og Tomas: «Dere er rene, helt rene», så bør ikke jeg si: «Jeg er kun sånn passe ren», eller: «Jeg er til tider ren, til andre tider uren.» Det bør derimot lyde: «I meg selv er jeg alltid uren, men for Gud er jeg alltid ren, ja, fullkomment ren i Kristus.»

Når Paulus her sier til dem som helliggjørelsen ennå ikke var et fullbyrdet faktum for, men kun noe som var under utvikling, at de likevel for Gud var blitt frigjort fra synden, så bør også jeg regne med dette og si: «I meg er verket kun begynt, men for Gud er det fullbyrdet.» Dette er en betingelse for helliggjørelse, for slik som vår tro er, slik blir også dens frukt.

Her finner vi også svaret på spørsmålet om helliggjørelsens høydepunkt. Da ikke alle legger samme mening i dette uttrykket, må det betraktes fra ulike sider.

Spør noen hvor stor hellighet man må være i besittelse av for å bli benådet og frelst, er svaret allerede gitt: Ingen! Du må først bli

benådet og frelst, frigjort fra synden, før den sanne helliggjørelse overhodet kan begynne.

Men spør noen hvor stor den hellighet må være – den troens frukt som skal bevise at troen er ekte – så ser vi det av ordet: «dere har helliggjørelse som frukt» (v. 22). Der hvor troen er sann og levende, vil den alltid etterfølges av et nytt og hellig sinn – det som Skriften kaller «et rent hjerte» – og et helt nytt liv. Det er dette det er tale om her.

Dette nye, åndelige liv er ikke et verk av mennesket selv. Det er delaktighet i Guds natur og derfor så fint og rent at det øyeblikkelig reagerer mot synd. Derfor kan en kristen aldri bevisst gjøre noe som han er blitt overbevist om er synd, men må kjempe imot det. Han ønsker at han var kvitt både synden og fristelsen.

Dette gjelder ikke bare ytre og grove synder, men også de mer skjulte og fine, som for eksempel likegyldighet, treghet, egenkjærlighet og hovmod. Alt slikt er en plage for en redelig kristen.

En falsk kristen, derimot, kan gjerne avlegge atskillige ytre synder, men de indre er han ikke i stand til å erkjenne som synd, fordi han mangler Guds Hellige Ånd. Han kan også – uten skrupler – beholde og fortsatt utøve en eller annen bevisst synd som er ham spesielt kjær, skjule og unnskylde den.

Det er dette Johannes kaller å «gjøre synd», og «den som gjør synd, er av djevelen», sier han. Men «hver den som er født av Gud, gjør ikke synd, fordi Guds sæd blir i ham. Han kan ikke synde, fordi han er født av Gud» (1 Joh 3,8–9).

Men dersom en kristen som bestandig står i kampstilling mot synden, blir overlistet av en fristelse og faller i synd, og i anger og tro reiser seg igjen, så er ikke dette det samme som «å gjøre synd», men derimot «å ha synd». Og «dersom vi sier at vi ikke har synd, da bedrar vi oss selv, og sannheten er ikke i oss» (1 Joh 1,8).

Så forstår vi da ut fra uttrykket «dere (har) helliggjørelse som frukt» at der troen er levende, har helliggjørelsen begynt som en naturlig følge, men den er ikke fullendt. Det er nok et lys, men ikke det fulle lys. Det er nok en god vilje, men også en ond. Man kan nok spore en forandring i tale og liv, men ikke så gjennomgripende som man skulle ønske. Derfor blir det en strid, et arbeid og en stadig kamp, og det er dette vi forstår med ordet «helliggjørelse».

Helliggjørelse betyr altså ikke å være *gjort* hellig, men å *bli gjort* hellig. Helliggjørelse er ikke det samme som fullkommen renhet. Slik en rengjøring virvler opp mye skitt, kommer også mye vanhellig til syne i helliggjørelsen.

Om dette sier Luther: «Kristi rike er av en slik art at de kristne ikke er fullkomne helgener, men kun på nybegynnerstadiet og i vekst. Derfor finner man stadig mye av den gamle Adam fremdeles i dem: skrøpeligheter, svakheter og feil som man må bære over med.

Når nå en falsk dommer kommer og regner opp Åndens frukter som en kristen ifølge Gal 5,22 skulle bære, vil han ikke anerkjenne *dem* som kristne der han ikke finner disse fruktene fullkomment.

Han tar slik i sin store visdom anstøt av Kristus selv, for han roser seg av at han etter Skriftens anvisning vil kjenne de kristne på deres frukter, og drømmer om at kristendommen bør være en fullkommen, hellig, feilfri og lytefri stand, slik det en gang skal bli i himmelen hos Guds engler. Men si meg, hvor i Skriften tales det om de kristne på en slik måte?

Den, derimot, som kjenner kristendommen og vet at det er en stand der en stadig vekst og utvikling finner sted, han tar ikke anstøt om han ser at en kristen er skrøpelig. Han vet at det hos de kristne heter å ‹bære de skrøpeliges svakhet›. Han vet at ordet om Åndens frukter ikke er ment som en lov som enten må oppfylles fullkomment, ellers frakjenner man et menneske livet i Gud.

Det skal forstås på følgende måte: De kristne bør være fromme og i omgang med mennesker milde og gode (og noe av dette sinnet har de allerede). Det er det målet de innretter seg etter, men iblant glipper det for dem, slik at de endog bærer frukt som er i strid mot ånden, og som sømmer seg dårlig for en kristen.»

Å besvære seg med spørsmålet om hvor langt det er mulig for et menneske å nå i helliggjørelse, er rimelig formålsløst. Den rette beveggrunn for å strebe etter helliggjørelse er ikke det målet som en eller annen helgen har nådd, men det målet som de alle har strukket seg etter, og som Gud har satt foran oss. Dette målet er herlig å skue, og – mens det beskues – herlig å nærme seg mer og mer.

Vi må imidlertid aldri glemme at er vi i Kristus blitt «frigjort fra synden», er vi salige og rede – til enhver tid, lik røveren på korset – til

å gå inn i paradiset. Til dette kreves det ikke at helliggjørelsens mål må være nådd.

Helliggjørelsens mål, som vi strekker oss etter, er intet mindre enn det vi falt fra ved Adams fall, nemlig *Guds bilde*. «Dere har ikledd dere det nye mennesket, det som blir fornyet til kunnskap etter sin Skapers bilde», sier Paulus i Kol 3,10. Og: «ikle dere det nye menneske, som er skapt etter Gud i den rettferdighet og hellighet som er av sannheten» (Ef 4,24).

Hvordan skal vi da bli, eller hva består egentlig Guds bilde i? Det er vanskelig å si. Ingen har jo siden syndefallets dag kunnet tale med erfaring om det.

Men Gud være takk! Han har gitt oss et menneske å gi akt på og etterfølge, et fullkomment bilde av Gud, *mennesket Jesus Kristus*, han «som er avglansen av Guds herlighet og avbildet av hans vesen» (Hebr 1,3). Om vi derfor vil se Guds bilde – se hvordan vi skal være og bli – skal vi se på Jesus, ikke som Guds lam som sonet vår synd, men som *menneske*.

Der har Gud gitt oss ikke bare det skjønneste og mest fullkomne, men også for oss det kjæreste forbildet å betrakte og etterfølge, idet han på samme tid er vår frelser og vår talsmann hos Faderen. Om dette sier apostelen: «Men vi som med utildekket ansikt ser Herrens herlighet som i et speil, vi blir alle forvandlet til det samme bildet, fra herlighet til herlighet, som av Herrens Ånd» (2 Kor 3,18).

Gudsbildet i Kristus besto hovedsakelig i det følgende: Han levde i en inderlig forening med sin Far, og Den Hellige Ånd bodde i ham. Han hadde Guds lov i sitt hjerte, det vil si at han var full av visdom og innsikt, av nåde og sannhet. Å gjøre Faderens vilje var hans «mat», det vil si at han hungret etter det og ikke kunne leve uten det. Han var ydmyk av hjertet, han gjorde ikke det som var ham selv til behag, og søkte ikke sin egen ære.

Han var saktmodig: Han skjelte ikke igjen når han ble utskjelt, han truet ikke når han led ondt, men la sin sak i Faderens hånd. For Faderens ære ivret han, fylt av hellig nidkjærhet mot dem som forherdet seg. Forøvrig var han preget av mildhet og medfølelse og av en hjertelig deltagelse i menneskers nød. Villig og gjerne hjalp han den som hadde bruk for hans hjelp, uten først å undersøke om han var verdig til det.

Ble han fristet av Satan, sto han urokkelig fast ved å holde seg til Guds ord og Guds bud. Alt ventet han fra Faderens hånd, og han tilbrakte ofte hele netter i bønn. Han søkte ikke etter det mennesker kaller «gode dager», han traktet heller ikke etter denne verdens skatter, men var alltid fullkommen tilfreds med de kår han etter Faderens vilje befant seg i.

Selv de hardeste prøvelser bar han tålmodig. Hans vandel var hellig, og frimodig kunne han spørre sine fiender: «Hvem av dere kan overbevise meg om synd?» Han var tro mot sannheten, også der han visste det ville koste ham livet. Slik tegner Skriften for oss det fullkomne Guds bilde, vår helliggjørelses forbilde og mål.

Det gamle menneske, derimot, som skal avlegges, korsfestes og dødes, består i all den fordervelse som Adams fall førte med seg: det kjødelige sinn, som er fiendtlig innstilt mot Gud; den dypt rotfestede egenkjærlighet, som gjør at alt dreier seg om «jeg», «meg» og «mitt»; det grenseløse hovmod, som gjør at man tror seg å være noe stort; den bestandige vantro i alle dens forskjellige ytringsformer; forakt for Guds ord, falsk trygghet i medgang, motløshet i motgang, timelig bekymring, hardhet og likegyldighet overfor Gud og sin neste, ulyst til Ordet og bønnen, onde tanker, urent begjær osv.

I tillegg har vi tom og unyttig tale, fusk og uorden i livsførsel, hykleri, løgn, uærlighet i handel og vandel, vellyst, løsaktighet og utukt, gjerrighet og ubarmhjertighet, vrede, hat og utallige andre synder og laster. Slik ser det bildet ut som skal korsfestes og dødes. Om vi så dette rett, skulle vi ikke være så trygge, så frie, så frekke og så tilfreds med oss selv.

Vi har nå den teoretiske siden av saken på plass. Nå gjelder det bare å utføre det i praksis.

Hva Gud gjennom sitt ord og sin Ånd vil si om dette, er følgende: Da du nå er blitt frigjort fra synden og slik slipper å gå rundt med dette største av alle problemer – hvordan du skal bli frigjort fra den – så ta med glede og takknemlighet fatt på den langt enklere oppgaven: å følge i Jesu fotspor, fornyes til likhet med ham som i sin kjærlighet har kjøpt deg fri, hate det han hater, og elske det han elsker.

Da du nå er blitt kvitt din syndebyrde, er blitt et Guds barn og en Jesu Kristi bror, så lev nå i en inderlig forening med din Far, omgås

ham flittig og fortrolig, la det være din mat å gjøre hans vilje, tjene din neste, døde ditt kjød osv.

Da du nå er et tempel for Guds Ånd, så vær varsom så du ikke driver ham bort. Bedrøv ikke Guds Ånd med ulydighet, med tom og unyttig tale eller annen synd. Gjør ikke Guds tempel vanhellig med kjødets lyster eller kjødets gjerninger. Heller må du bære hvilken lidelse som helst enn at du gjør din Gud imot.

Jesus var tro mot sannheten, også da han visste at det ville koste ham livet. Vær også du din frelser bekjent, om det skulle koste deg menneskers aktelse, gods og ære, ja, livet.

Jesus var tilfreds under skiftende kår – for Faderens velbehags skyld. Vær også du tilfreds i den stilling du fikk, og la det ubehaget du måtte føle ved dette, oppveies av Guds velbehag.

Jesus var glad, men med gudsfrykt. Aldri ble det hørt lettsindig skjemt fra hans lepper. Du som er et Guds barn og en Jesu Kristi bror, skulle ligne ham i dette – det pryder deg best.

Men hvem er dyktig til dette? spør du. Meningen er ikke at du skal kunne klare dette selv, eller at du straks skal bli fullkommen. Men meningen er at du skal beflitte deg på dette, og under arbeidet med det komme så grundig til kort at du ser deg nødt til å rope til Herren om hjelp. Da skal han selv – og nettopp på denne måten – utføre helliggjørelsesverket i deg.

Helliggjørelsen er ikke menneskets verk, det er Herrens! Men han utfører det gjennom den kraft som ligger i det tilskyndende, formanende og trøstende ord. Selv er vi ikke engang «dugelige til å uttenke noe av oss selv»; Gud er den som virker i oss «både å ville og å virke til hans gode behag».

Hva Herren ikke kan oppnå ved Ordet og ved direkte påminnelser og tilskyndelser i vårt indre, det gjør han med riset, for «tuktens ris lærer oss å gi akt på ordet». Men de troende sier av hjertet: «Bruk, o Gud, det som du finner best, når du kun vinner mitt hjerte.» Ett er nødvendig – «jag etter helliggjørelse, for uten helliggjørelse skal ingen se Herren».

Men først og sist må vi holde dette klart for oss: «Med ett offer har han for alltid gjort dem fullkomne som blir helliget» (Hebr 10,14).

Helliggjørelsen (II)

Hvordan skal jeg nå en sann helliggjørelse? – en helliggjørelse som ikke kun består av tanker og ord – en helliggjørelse i Skriftens betydning av ordet.

Det er et stort og viktig spørsmål vi her tar opp. Mange *taler* om helliggjørelse, men *få* praktiserer den. Andre ønsker nok gjerne å praktisere den, men de forstår ikke hvordan det går til. Andre igjen har nok kunnskapen i orden, men åndelig dovenskap hindrer dem fra å handle etter den.

Til besvarelsen av dette viktige spørsmål, vil vi legge til grunn Sal 103,17–18:

«Men Herrens miskunnhet er fra evighet til evighet over dem som frykter ham, og hans rettferdighet når til barnebarn, for dem som holder hans pakt og dem som husker hans bud, så de gjør etter dem.»

I disse versene finner vi forutsetningen for all helliggjørelse. Alt hva man gjør for å oppnå helliggjørelse, er dårskap og bedrag, så lenge man ennå ikke er under den *fredspakten*, Herren har opprettet. Fred med Gud, visshet om syndenes forlatelse, er den første betingelsen for helliggjørelse. Da varmes vårt hjerte på ny og på ny av hans usigelige nåde, slik at vi elsker, ærer og opphøyer ham, og intet høyere ønske har, enn å få lov til å gjøre hans vilje og være ham til behag.

Men skal vi *vokse* i *helliggjørelse*, er det helt nødvendig, at vi blir værende i *troens frihet*, og ikke på ny lar oss spenne i trelldommens åk. Det er dette som er å *holde hans pakt og huske hans bud*.

Vi vet at Gud har opprettet to store pakter med menneskeheten. Vi har lovpakten, som har som formål å døde og ydmyke Adams stolte barn, og drive dem til Kristus. Så har vi nådepakten, til frelse dem som slik er blitt ydmyket. Eller som Skriften sier: den ene er fra «ber-

get Sinai», og «føder barn til trelldom». Dette er Hagar, trellkvinnen, som sammen med sin sønn skal drives bort. Den andre er «det Jerusalem som er der oppe», den frie kvinne som føder løftets barn. Gal. 4.

Om disse to paktene kan en lese mer om i Hebr 12,18–28, Jer 31,31–34, Esek 34,25 og 37,26.

Innholdet av lovpakten er dette: «Dere skal holde mine lover og mine bud, for det menneske som gjør etter dem, skal leve ved dem» 3 Mos 18,5. Gal 3,12.

Innholdet av nådepakten er dette: Intet kjød (blir) rettferdiggjort for ham ved lovgjerninger. For ved loven kommer erkjennelse av synd. Men nå er Guds rettferdighet, som loven og profetene vitner om, blitt åpenbart uten loven, det er Guds rettferdighet ved tro på Jesus Kristus – For det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av kjødet, det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn i syndig kjøds lignelse – for at hver den som tror på ham skal ha evig liv.

Både på Davids tid, og i vår tid, var det denne hemmelighet som satte skillet mellom troende og vantro. De vantro og gjerningshellige blant israelittene, hadde kun syn for lovpakten, og arbeidet og trellet under den. De troende derimot, slike som Abel, Noah, Abraham og David, hadde syn for, og levde i nådepakten. De var derfor ikke bare rettferdige, men også glade og full av kjærlighet til Gud og deres neste.

Se Hebr. 11. David sier i Sal 25,14: «Herren har fortrolig samfunn med dem som frykter ham, og hans pakt skal bli dem kunngjort.» Dette kunne ikke David si om lovpakten, som var kjent av alle.

Da nå David, som var fullt ut fortrolig med nådepaktens hemmelighet, i versene før de vi tar for oss i Salme 103, har sunget så herlig om en evig gjeldende forlatelse, om en nåde så stor som himmelen er over jorden, så er det herved bevist, at det er nådepakten han mener, når han taler om dem «som holder hans pakt og husker hans bud.»

Dette er hemmeligheten bak sann helliggjørelses trivsel og vekst. For hør dette, du kristne, lær det og forstå det én gang for alle: Så snart du igjen blir fanget under lovens trelldoms åk, vender blikket bort fra den ufortjente nåde og bestemmer deg for, ved egen innsats, å oppnå det nåden ikke har klart, da tar det ikke lang tid før du er i en situasjon hvor du ikke er i stand til å gjøre en eneste gjerning som virkelig er god.

Eller hva mener Paulus når han i Rom 7,4–6 sier at vi må være døde fra loven for å bære frukt for Gud!

Før dette har skjedd, gjør man – bevisst eller ubevisst – det gode bare fordi det er noe man skal og bør for å være en kristen. Man gjør det ikke i glad takknemlighet for den nåde og tilgivelse man fritt og for intet har fått skjenket av Gud. Man gjør det ikke i tro, og ikke fordi Kristi kjærlighet tvinger en.

Men hør nå: «Alt som ikke er av tro, er synd.» Rom 14,23. «Alle de som holder seg til lovgjerninger, er under forbannelse». Gal 3,10. Og lovgjerninger er alt hva jeg gjør *for lovens skyld*, drevet til det av dens bud, dens trusler eller lokket av dens løfter. Også det gode jeg gjør, uten tanke på lovens trusler, men tvert imot med glede og oppmuntring over den tilfredsstillelsen min fromhet og gode gjerninger gir meg, også dette er lovgjerninger.

«Troens frukt» er bare de egenskaper og den livsførsel som springer ut av at jeg i Kristus har mottatt – helt gratis og uten motytelse – en nåde så stor at jeg ikke lenger trenger å gjøre så mye som å løfte en finger for min frelses skyld.

En slik nåde og salig frihet har som intet annet evnen til å varme, opplive og inspirere, og alt et menneske gjør ut fra en slik beveggrunn, springer ut av tro.

Lovens gjerninger er ikke bare urene i seg selv; det er også særegent for loven at når den får makt over samvittigheten, vekker den synden som ligger der og slumrer, til live. Den skaper lyst til det onde og motvilje mot det gode, og dermed mangler den første forutsetningen for helliggjørelse: den indre, hellige lysten til det gode.

Men til tross for at vi gang på gang har erfart at loven, langt fra å gjøre oss mer hellige, faktisk vekker synden til live i oss, og selv om vi så godt vet at alt som ikke springer ut av nåde og tro, er lovgjerninger og dermed synd, er det likevel ingen sannhet i Guds ord som så lett blir forstyrret for oss som denne. Den menneskelige natur forblir seg selv lik; uansett hvor ofte dens stolthet blir slått ned, reiser den seg igjen, snart i én, snart i en annen form.

Da sier man: Det kan da umulig være mulig å leve kun på nåde – jeg må jo selv gjøre et eller annet for å bli mer hellig!

Mer hellig enn troen og nåden har gjort meg! – denne tankegangen er typisk. Hvis man i tillegg møter en forblindet gjerningshelgen som

støtter opp under denne naturlige tilbøyeligheten og sier: Det kan aldri være mulig å tro at Kristus alene er blitt oss både rettferdighet og helliggjørelse – da kreves det stor nåde for ikke å bli forført, men bare svare som følger: At min ufullkommenhet er stor, er sørgelig sant.

Men om du vil lære meg en ny vei til hellighet, så svarer jeg med Paulus: «Selv om vi eller en engel fra himmelen skulle forkynne dere et annet evangelium enn det vi har forkynt dere, han være forbannet!» Gal 1,8. Jeg har sett hvor finurlig det nettet ble spunnet, som gjorde at galaterne igjen ble fanget under lovens trelldoms åk, og jeg ønsker ikke å gjøre det samme.

Å vokte seg slik, når ens egne – i beste mening – mest fromme tanker frister til nye forsøk på å oppnå helliggjørelse, er en så fin og vanskelig kunst at den som regel bare læres gjennom bitter erfaring. For den som ikke, som en fariseer, slår seg til ro med visse ytre fromhetsøvelser, men i full oppriktighet går inn under budenes krav med hjerte og sinn, kan det for så vidt ikke skade å prøve. Han vil snart – på grunn av nøden – lære å søke inn under nådens vinger på nytt.

For å belyse dette ytterligere, skal vi ta med hva F.W. Krummacher forteller i sin avsluttende preken over Høysangen om en forkynner som hadde forsøkt seg på denne veien.

I den nevnte prekenen forklarer Krummacher «hva man vanligvis setter som mål ved begynnelsen av det kristne livet, hvilken vei man velger for å nå dette målet, og hvor man i stedet ender opp». I innledningen bemerker han at han taler om kristne som i sin nød over synden har funnet tilgivelse og fred i Jesu blod.

Etter å ha nevnt hvor glade og lykkelige disse nå er, fortsetter han: «Akk, om bare mennesker ville bli i dette elementet og forstå det apostoliske ordet som sier: ‹Likesom dere altså tok imot Kristus Jesus som Herren, så vandre i ham.› Kol 2,6. Men de legger en feil betydning i ordet, og det varer ikke lenge før en mørk sky kommer, med kamp, strev og sorg i sitt følge. Man begynner allerede nå å søke noe annet enn Kristus og gleden i hans fullbrakte verk.

På lignende måte gikk det med den mannen jeg nå vil fortelle om. Da han hadde fått visshet om forlatelse for sine synder – og hvem kan vel klandre ham for en slik tanke – tenkte han: Det gamle er forbi, og alt i deg må derfor være nytt. Du skal i alt du gjør og sier vise deg som en som av Gud er født på ny.

Og fordi han mente at det aller viktigste var å døde det gamle menneske, konsentrerte han alle sine krefter om dette og håpet at det, med Guds hjelp, skulle lykkes for ham. Hos ham skulle man ikke finne noe halvveis eller mangelfullt i hans kristendom, slik man ofte ser hos de fleste! Han ville – uansett hva det måtte koste – bli en helhjertet og rettskaffen etterfølger av Kristus.

Med dette som mål la han sin plan og håpet at han, gjennom målbevisst arbeid med å legge av sine syndevaner én etter én, i løpet av ti eller tjue år skulle oppnå å være til pris for Guds herlige nåde.»

«Slik er det jo som regel at det begynner. Man tenker omtrent slik: Når det gjelder ‹der synden ble stor› og ‹nåden enda større› – de to stadiene har jeg nå vært gjennom. Nå gjelder det å vise sin takknemlighet i handling. Denne tanken er for så vidt god nok. Men ser man nærmere etter, ligger det mye under som ikke er godt. Man vil nødig komme så langt ned at man bare har synd å møte Gud med, og derfor må leve utelukkende på nåde. I det minste skulle man vel etter hvert klare å prestere noe som har verdi for Gud. Slik var det også med den nevnte forkynneren. At man først må komme til Gud som en synder, fullstendig naken og blottet for alt, det forstod han utmerket godt. Men at man fortsatt skal stå for Gud som en synder, at man skal kjenne sin iboende fordervelse stadig sterkere jo mer man vokser i nåden, og slik bli mer og mer fattig og få stadig større behov for Guds nåde – det kunne han ikke akseptere. Ja, selv nå innrømmer han at dette er et punkt han har store vanskeligheter med å forsone seg med, og som han daglig må lære på nytt. ‹Men,› sier han, ‹om et menneske skal kunne rose seg for Gud, hvis vår frelse utelukkende skal bygge på det sonofferet Jesus har brakt, og om troen er den eneste veien, ved hvilken frelsen blir vår, da var det utelukket at det kunne gå slik jeg hadde håpet og tenkt. Da måtte Gud – uansett hvor gjerne jeg ville bli kvitt det – til min stadige ydmykelse la meg beholde det onde som er *mitt*. Ikke på ett eneste punkt kunne han la det bli fullkomment renset bort. Og han måtte – uansett hvor gjerne jeg skulle ønske at det var mitt – til sin egen forherligelse selv beholde det gode som bor i ham og som er *hans*. Ikke en eneste gnist av lys eller liv kunne han overlate til meg, som om det var mitt eget, ervervet av meg selv, og med rett til å bruke når jeg selv fant det for godt.

Menneskets sanne forbedring, som er en del av frelsen ved Jesu sår og en frukt av Guds Ånd, skrider like fullt frem, selv om man aldri kommer dit at man ser mindre og mindre av sin onde, fordervede natur og mer av Åndens nye vesen. Faktisk er det ingenting som fremmer den så mye som nettopp det at man *er* og *forblir* en synder.›»

Ja vel – mannen har rett. Egenkjærligheten, som er menneskehjertets hovedsykdom, kommer man aldri sikrere og grundigere til livs enn på ydmykelsens vei. Der lærer man hva det vil si å *miste sitt liv*. Man lærer å gi Kristus all ære og å se alt godt i sitt eget liv – hver seier over synden, hver bønn, hver god tanke, hvert ord sagt til rette tid – som noe som egentlig ikke er *vårt*, men som, i likhet med alt annet Gud gir i sin barmhjertighet, blir gitt oss av nåde fra stund til stund.

Før vi går videre, vil vi nok en gang minne om at det her kun tales om *virkelig levende kristne*. Mennesker som, da de innså at alt håp om å hjelpe seg selv var forgjeves, søkte og fant frelse i Kristus, og i hvis hjerte evangeliets ord skapte tro, liv og glede i Den Hellige Ånd. Da dette skjedde, ble de – og det skal vi merke oss – helt andre mennesker enn de var før. Verken de selv eller andre kunne unngå å legge merke til den forvandlingen som hadde skjedd.

De hadde fått et nytt sinn, de førte en ny tale og levde et nytt liv. Men samtidig med dette – som tidligere nevnt – måtte erkjennelsen av egen usselhet stadig holdes ved like og vokse.

Og med dette for øye leder Gud sine hellige på en slik vei at en kristen ikke ser seg selv bli bedre og bedre, men ofte med uro synes at han blir verre og verre. Når han da, til tross for alt, likevel klynger seg til Kristus, stadig på nytt finner trøst og oppreisning gjennom ordet om *ham* og dermed får ny tilskyndelse, ny lyst og ny kraft, så er han nettopp på den sanne helliggjørelsens vei.

For først dødes – som tidligere nevnt – den dypt rotfestede egenkjærligheten, som er det gamle menneskets egentlige liv, på denne måten aller best. Deretter fornyes også den villige ånd: kjærligheten til Frelseren og den tillitsfulle troen på hans ord. Og dette er hjertet og livet i all sann helliggjørelse.

Han må nok klage sammen med Paulus: I mine lemmer ser jeg en annen lov som strider mot loven i mitt sinn – det gode som jeg vil, det gjør jeg ikke, men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg. Men med et slikt sinn skal han alltid med like full sannhet kunne tilføye: Men gjør

jeg det jeg ikke vil, da er det ikke lenger jeg som gjør det, men synden som bor i meg.

Vi har nå sett hvordan Guds barn ofte, i beste mening, bestemmer seg for å gjøre noe *spesielt* for å bli helliggjort. De ønsker å oppleve en «ekte» helliggjørelse, ikke en så stykkevis og mangelfull som andres. Heretter vil vi, med utgangspunkt i den tidligere nevnte prekenen og eksempelet som er gitt der, se hvordan dette *gripes an*, og hvor det *fører hen*.

Man streber etter *ved egen hjelp* å bli hellig i *seg selv*, heter det. Med dette for øye prøver man ulike veier. Den nevnte forkynneren forventet i begynnelsen mye av *flittig lesing og gransking av Guds ord*. Han bestemte seg for å starte hver morgen med et bibelord, og flere ganger i løpet av dagen lese utvalgte avsnitt fra Guds ord, for så å sovne om kvelden med sinn og tanker fylt av oppbyggelige betraktninger. Ved dette burde det gode i hjertet kunne vokse, like villig som piletrær ved vannbekker.

Men han ble sørgelig skuffet. Han oppdaget snart at kjødets lyster ikke lot seg temme, og enda mindre drive bort, av hans bibelord. Senere gikk det opp for ham at hans tillit til Guds ord faktisk hadde blitt til en slags overtro. Bibelordene brukte han som en slags amuletter, ved hvis overnaturlige hjelp han trodde han kunne oppnå det han ønsket. Som om ordene i seg selv, ved den kraft som var i dem, skulle kunne jage synden og de onde lystene på flukt!

Et annet middel han på samme måte forventet seg mye av, var bønnen. Å be uten opphold – be med bøyde knær og foldede hender – det måtte da hjelpe, det kunne aldri slå feil. Han ba både til faste tider og når han ellers fikk anledning. Han ba både alene og sammen med andre, og han ba med et alvor og inderlighet som syntes å kunne overvinne alt.

Men også på denne veien kjørte han seg fast. Det hadde ikke gått opp for ham hva han først og fremst trengte. Hans bønn var egentlig bare et forsøk på å hjelpe seg selv, et egenmektig forsøk på å tilrive seg et gode som bare kan mottas som en gave fra nådens hånd. Først senere innså han at han faktisk ikke trodde, på dette tidspunktet, at Jesu bønnekamp i Getsemane og hans utgytte blod på korset hadde åpnet veien for våre bønner til Guds hjerte.

Tvert imot var han av den oppfatning at han selv, med tårer og sukk, måtte kjempe seg gjennom Guds vrede og få det han ba om, mer som en lønn enn som ufortjent nåde.

Kort sagt: heller ikke denne veien førte frem. Det eneste han oppnådde var en dyp erkjennelse av hvor grenseløst syndig hans hjerte var. Hadde han tenkt å kunne rose seg av å være en bønnens mann, utrustet med Åndens salvelse, så fikk all slik selvros sitt dødsstøt gjennom disse forsøkene.

Men han hadde fortsatt ikke gitt opp håpet. Et tredje middel gjensto å prøve. Nå ville han, med hellig alvor, gjennomføre *forsakelse av verden* og ved *ubønnhørlig strenghet mot seg selv* korsfeste og døde sitt syndige kjød. Så begynte et målbevisst arbeid med å «overgi til døden de lemmer som hører jorden til». Kjødet ble uten nåde lagt på pinebenken. *Mat*, *drikke* og *klær* ble redusert til det aller mest nødvendige. Enhver trang til bekvemmelighet ble avvist uten videre. Øyne og ører ble lukket for alt som lå utenfor en strengt avgrenset og svært begrenset krets.

På utallige måter påla han seg selv det motsatte av hva hans ønsker tilsa. Ja, han forsøkte til og med med ytre tvang å bekjempe det gamle menneskets fantasier og syndige lyster.

Men hva ble resultatet? «Jeg oppdaget,» sier han selv, «at alt bare var forgjeves strev. Det gamle mennesket er altfor seiglivet til at det på denne måten kan sultes ut, overlistes eller piskes til døde. Jeg forsto – og dag for dag forstår jeg det bedre – at når man absolutt vil bekjempe sine syndige lyster *ved egen hjelp* og i *egen kraft*, så er det fordi man vil klare seg uten Kristi kors. Man ønsker, selv om man kanskje ikke engang vil innrømme det for seg selv, å være *sin egen frelser, sin egen forløser*.»

Skriftens lære om kjødets korsfestelse inneholder en guddommelig sannhet. Men *jeg* hadde ikke forstått hva som egentlig menes med det, og enda mindre funnet den rette måten å praktisere det på.»

I ti år hadde denne mannen plaget seg selv med forsøk på å oppnå fullkommen helliggjørelse gjennom lovens vei. Og han hadde ikke vunnet noe som helst ved det, men tvert imot lidd stadig tap. Sin hjertfred hadde han mistet. Motet hadde han tapt. Håpet var aldeles forsvunnet.

Men disse tunge tapene ble i sannhet en vinning for ham. For nettopp gjennom dette ble han tvunget inn på den rette veien. Hans elendighets dyp, som han nå av bitter erfaring kjente såre vel, ble til salve for hans øyne.

Nå så han forskjellen mellom *lov* og *evangelium*. Kristus ble malt for hans øyne i all sin herlighet. Han forsto at om eier man *ham*, så eier man *alt*. Han så det han aldri før hadde sett: at han i *Kristus* var korsfestet, død og oppstått, og hadde fått plass med ham i den himmelske verden. (Ef 2,5–6). Altså var han - i kraft av sin stedfortreders retferdighet – i dette øyeblikk hellig og ren for Gud.

Denne mannen hadde nå forstått at hans forsøk på å oppnå helliggjørelse ved egne anstrengelser, faktisk var å bryte pakten med sin brudgom – den pakt som var skrevet med blod – og på nytt inngå pakt med *loven*, som han én gang ved Kristi legeme var død fra for å «tilhøre en annen, ham som ble reist opp fra de døde». Rom 7,4.

Og han kunne nå si som Sulamit i Salomos Høysang: «Min elskede er for meg en myrrapose som hviler mellom mine bryster.» Det eneste hans lengsel heretter dreide seg om, var å holde blikket festet på Kristus.

Vi lar igjen ham selv komme til orde. «Det eneste som virkelig betyr noe for en kristen,» sier han, «er å *tro*, *ta imot* og *eie*. Går man på noe punkt utover dette enkle, eller om noe annet blir det første og viktigste for hjertet, skjuler det seg bak dette en falsk forestilling om at man selv kan utrette noe. Dette vil uten tvil føre til en selvvirksomhet som leder bort fra den rette veien. Til slutt handler det om ingenting mindre enn å fornekte kraften av Kristi død og opphøye sin egen, hvor man riktignok kan arbeide seg trett til døden, men ikke oppnår annet enn at man får *Herren* til *motstander*.»

Hva er det vi hører? *Få Herren til motstander!* Et merkelig uttrykk! Skulle den som bare har dette ene ønsket – å være til behag for Herren – få ham til motstander, bare fordi han har begynt arbeidet med dette med et lovbundet sinn?

En slik uttalelse vitner om en usedvanlig klar og skarp forståelse av Peters ord: «Gud står de stolte imot, men de ydmyke gir han nåde.» For hvem ville vel anse den for å være hovmodig, som badet i svette ligger og kjemper i bønn for å bli virkelig ydmyk, virkelig kunne forsake, døde sitt kjød, osv. Men dette er like fullt tilfellet.

For hvis han var ydmyk, ville han ikke forvente så mye av sine egne anstrengelser. Blir han virkelig ydmyket, kommer han til kort med alt sitt eget arbeid og erkjenner at han i bunn og grunn er *fortapt* og ikke engang makter å løfte en finger til sin egen frelse eller helliggjørelse.

Og da blir han taus. Da gir han Gud rett i hans dommer og tar imot nåden slik den virkelig er: *fullstendig uforskyldt nåde*. Da går han inn gjennom den trange port – han er blitt ydmyket, og de ydmyke gir Gud nåde.

Av dette både *kan* og *bør* vi lære at ikke enhver som ber om kraft til seier over synden, kan forvente å bli bønnhørt. Når et menneske prøver å tilkjempe seg kraft til helliggjørelse før det har tatt imot evangeliet, og mener å kunne påberope seg Guds løfter om bønnhørelse, kan man ganske rolig si til en slik person: Be gjerne enda mer flittig, enda mer ydmykt og med enda større alvor – du vil likevel ikke bli bønnhørt. Gud har aldri lovet å bønnhøre deg.

Tvert imot vil han stå deg imot. Og det gjør han med rette. Gud har aldri lovet å gi deg kraft når du ikke først gir Lammet den ære som tilkommer det, og har tatt imot nåden som nåde, blitt frigjort fra loven og slik blitt innpodet i Kristus, det sanne vintre.

Slik er det også om du har gått fra å søke din trøst i *ham* til å søke den i ditt eget arbeid, og dermed blitt en gren som har mistet forbindelsen med stammen. Han har uttrykkelig sagt: «Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg; For uten meg kan dere intet gjøre.»

Men vi vender tilbake til den nevnte forkynnerens erfaringer. Da han nå hadde arbeidet seg trett og til slutt mistet all tro på nytten av sine egne anstrengelser, sluttet han omsider med dem. Nå sto han ikke lenger opp om morgenen med alle slags loviske forsetter og planer, men med den frydefulle vissheten: Jeg har *Kristus* – hva mangler jeg vel da?

Og så forble hans venn for ham en «myrrapose ved hans bryst». Myrra, dette krydrede, velluktende produktet som styrker hjertet, bevarer mot forråtnelse, vekker opp fra avmakt, virker beroligende på nervene og forfriskende på sinnet. Og den samme virkningen har Kristus – i åndelig forstand – når man i sann tro tar imot ham.

Men oppnådde vår predikant virkelig det mål av hellighet han lengtet etter? Kjære, legg merke til hva jeg sier: Om noe kan temme og binde det gamle mennesket, dempe dets onde lyster, lære oss å forsake verden, gi oss et ståsted høyt hevet over verdens elendige vesen, og gjøre oss brennende for Guds ære, så er det *troens glade blikk på det gode vi har fått i Kristus, fritt og for intet* – dette stille, salige, og ofte skjulte livet, hvor Guds kjærlighet og nåde er det rette elementet.

Er så vår venn hellig? Hans omgivelser forsikrer at det har skjedd en stor forandring med ham. Han er blitt langt mer ydmyk og mild, langt mer bestemt, mer forsonlig, besindig, tålmodig og vis enn han var tidligere. En så rik og herlig utfoldelse av alt som er sant, sømmelig og rettskaffent, elskverdig og rent og tales vel om – og alt annet som kan nevnes av Åndens frukter – har de aldri før sett i hans liv.

Dette er hva hans omgivelser kan vitne om ham – selv synes han ikke å være klar over det. Han vet bare – og erfarer det daglig mer og mer – at han i seg selv er en fattig og ussel synder, som alene i Kristus er blitt hellig og rettferdig for Gud.

Og i sannhet – bevisstheten om dette er den jordbunn hvor, om noe sted, de himmelske blomster vi kaller kristelige dyder har de beste vilkår for å vokse og trives.

Så langt fra den nevnte prekenen. Måtte den tjene til å rette oppmerksomheten mot denne dype, dunkle hemmeligheten – viktigheten av å «*holde Herrens pakt*» og ikke på nytt «la seg spenne under trelldommens åk». Å forstå denne hemmeligheten – å erkjenne faren ved selv de mest velmente forsøk på forbedring – er den vanskeligste kunsten under solen. Det er en kunst man sjelden virkelig gir oppmerksomhet før man allerede har opplevd faren.

Derfor er det så lett å bli fanget i denne fellen. Har vi i vår syndenød endelig fått blikket rettet mot Jesus, funnet frelse, fred og glede i ham, og fått en villig ånd som gjerne vil gjøre det gode, tror vi straks at vi nå bare skal finne det gode hos oss selv.

Når det motsatte så viser seg å være tilfelle – at vi fortsatt har feil og mangler som før, og Ordet dømmer vår ufullkommenhet og krever det gode av oss – er det lett å tenke: Nei, min tro bærer ingen god frukt, det er tydeligvis ikke mulig å tro på den måten jeg har gjort – det må noe annet og mer til.

Fristelsen blir dobbelt så sterk dersom en gjerningshelgen samtidig dukker opp og bekrefter det jeg selv har tenkt hundrevis av ganger, idet han, from som en engel, sier til meg: Det er helt riktig, dette med troen, men – men – du har vel ikke vært for rask til å tro? Har du angret dine synder tilstrekkelig?

Og er du i ett og alt blitt slik som Kristus er og som Ordet krever? Ellers må du ikke regne med at din tro er oppriktig og sann.

Når det faktisk ikke finnes et eneste punkt der en kristen er tilfreds med seg selv, hva er da mer naturlig enn at han slipper troen på Kristus og forsøker å prestere en ny omvendelse? Hvor en slik omvendelse fører, er ikke gitt på forhånd.

Det er en lykke når det går slik det gikk for den tidligere nevnte forkynneren, at man ikke kommer noen vei og ikke finner trøst på den nye omvendelsens vei, men blir så grundig vekket at hjertets ondskap virkelig kommer til syne.

Men det er en ulykke for dem som enten søker tilflukt i visse fromhetsøvelser og finner tilfredsstillelse i dem, eller – når den forbedringen de hadde satt sitt håp til slår feil – i fortvilelse og rådløshet avviser all trøst. På så ulike måter kan det ende for den som bestemmer seg for å forbedre seg selv. Men hvem er vis nok til å forstå dette, og klok nok til å merke seg det?

Paulus' advarsler i Gal. 5 og Kol. 2, og Jesu advarsel i Joh 15,4–6, tar disse uerfarne sjelene overhodet ikke på alvor. Å bryte lovens bud oppleves for deres bevissthet som noe fryktelig. Men å trå Guds Sønns blod under føttene ser de ikke alvoret i. De gjerningshellige kan også snakke hånlig om denne Ordets advarsel og få det til å se ut som om den kunne bety en anledning for *kjødet*. Men – en dag skal de med forferdelse se en mann med gjennomborede hender og føtter, og da skal de se hvem det er de har gjennomstunget.

Den derimot som i Kristus har sitt *alt* i *alle*, sin eneste trøst og sin eneste ros, sin frelse og fred, og med troens glade visshet kan si: *Hans* gjennomborede hender og føtter er mine gode gjerninger, hans gjennomborede hjerte er min fromhet, hans sår er min legedom – den som slik «holder hans pakt», vil også med glede «huske hans bud, så han gjør etter dem».

Da kan man aldri være for ivrig etter å gjøre gode gjerninger, og aldri få for mange tilskyndelser og formaninger til det, så lenge sam-

vittigheten er fri og glad i Kristus, og formaningen bare gjelder vårt kjød og vår livsførsel.

Ingen må hertil si: Hva skal vi i det hele tatt med formaninger og tilskyndelser? – Kristi kjærlighet tvinger oss jo. Hør, hva Jesus selv sier: «Våk og be for at dere ikke må komme i fristelse! Ånden er villig, men kjødet er skrøpelig.» Matt 26,41. *Ånden* er villig, den behøves ikke å tvinges.

Men *kjødet*, det onde, uvillige kjød, som strider mot ånden, må dødes, tuktes, straffes, tvinges og korsfestes. Og til dette formål benytter Herren seg ikke av vær og vind, men av ordet – formaningens, advarselens og tuktens ord. Derav kommer allde for formainger, som i hvert eneste av det nye testamentes brever nettopp til de kristne, «de troende og hellige brødre».

Den som ikke er villig til å motta en slik formaning, skal ikke rose seg verkan av tro eller av frihet fra loven. Sant tro kan umulig være uten kjærlighet og lyst til Herren slov – like så umulig som om ild kan være uten varme.

Den som kun vil høre det liflige evangelium og ikke formaningens ord, men vil ha frihet også for kjødet og hevder, at formaningsordet vil binde samvittigheten på ny, han skal vite at den sanne tro eier han ikke. Han skal både med sitt kjød og sin ånd være bundet under forbannelsen.

Ingen må si: Hva skal vi egentlig med formaninger og tilskyndelser? – Kristi kjærlighet tvinger oss jo. Hør hva Jesus selv sier: «Våk og be for at dere ikke må komme i fristelse! Ånden er villig, men kjødet er skrøpelig.» Matt 26,41. *Ånden* er villig, den trenger ikke å tvinges.

Men *kjødet*, det onde og uvillige kjødet som strider mot ånden, må dødes, tuktes, straffes, tvinges og korsfestes. Og til dette formålet bruker Herren ikke vær og vind, men ordet – formanings-, advarsels- og tuktens ord. Derfor kommer alle disse formaninger, som i hvert eneste brev i Det nye testamentet er rettet nettopp til de kristne, «de troende og hellige brødre». Den som ikke er villig til å ta imot en slik formaning, skal ikke rose seg verken av tro eller av frihet fra loven.

Sann tro kan umulig være uten kjærlighet og lyst til Herrens lov – like umulig som ild kan være uten varme. Den som bare vil høre det liflige evangelium og ikke formaningsordet, men vil ha frihet også for kjødet og hevder at formaningsordet vil binde samvittigheten på

nytt, skal vite at han ikke eier den sanne tro. Han skal både med sitt kjød og sin ånd være bundet under forbannelsen.

«Ved dette vet vi», sier Johannes, «at vi har lært ham å kjenne, om vi holder fast på hans bud. Den som sier: Jeg kjenner ham! – og ikke holder fast på hans bud, han er en løgner, og sannheten er ikke i ham.» 1 Joh 2,3–4.

Og Paulus sier i gal. 5: «For dere ble kalt til frihet, brødre. La bare ikke friheten bli et påskudd for kjødet, men tjen hverandre i kjærlighet.»

Dette – «å huske hans bud, så en gjør etter dem» – er altså den andre forutsetningen for sann helliggjørelses fremgang og vekst. Det er et treffende uttrykk for en sann kristens dypeste begjær og mest skjulte lengsel. Ofte oppleves det for en kristen som om det ikke blir til annet og mer i hans åndelige liv enn å minnes Herrens bud for å gjøre etter dem.

Dette er den *hunger og tørst etter rettferdighet* som Jesus taler om i Matt. 5, der rettferdigheten som nevnes også omfatter livets rettferdighet. Fullt ut mettet i dette blir en kristen aldri i dette livet. Herrens bud – med sine åndelige krav til det indre mennesket – står alltid høyere enn han er i stand til å nå. Stadig må han sukke: Akk, om jeg bare kunne gjøre og være slik Herren krever!

Dette ønsket og dette sukket er å betrakte som det nye menneskets hjerteslag. Og egentlig er det jo ikke noe annet enn »*Kristus i oss*», »*Guds Ånd i vårt hjerte*», »*del i guddommelig natur*». Det er denne rene, hellige ånd som alltid strider mot kjødet og gjør at vi, selv i våre svakeste øyeblikk, når vi faller og snubler, likevel aldri kan bli værende i synden.

Det er slik Prætorius sier, at «boten alltid er til stede i de troendes hjerter», nemlig anger, bønn og lengsel etter å kunne bli bedre. Denne hellige og villige ånd i vårt hjerte er nettopp den sanne helliggjørelsens hemmelighet og innerste vesen.

Her ligger det også et emne for selvprøvelse. «Huske hans bud, så de gjør etter dem» – slik sto det skrevet. Å *tenke på* og *snakke om* Herrens bud er det tusenvis av mennesker som kan, men de begynner aldri selv å *gjøre etter dem*. Mange er svært nidkjære for loven når det gjelder andre; da kan det aldri bli for strengt forkynt.

Men selv – sier Jesus – rører de ikke de byrdene med en finger som de lesser på andre. Til slike sier Herren: «Hva har du med å fortelle om mine lover og ta min pakt i din munn? Du hater jo tukt og kaster mine ord bak deg.» Her kreves oppriktighet og sannhet. *Gud lar seg ikke spotte!*

Også for en oppriktig kristen er det stor fare dersom han skulle komme til å misbruke læren om vår svakhet ved ganske enkelt å skyve fra seg det som virker for vanskelig for ham. En slik fremgangsmåte holder ikke. Man bør alltid – også når man har funnet sin fulle rettferdighet i Kristus – huske Herrens bud og gjøre etter dem. Den kraft du ikke allerede har, kan du få.

Det som virker umulig for deg, utfører Herren med letthet. Samtidig som Paulus taler om sin maktesløshet, taler han også om Kristi kraft, som tar bolig nettopp i de skrøpelige. «Når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk,» sier han.

Når du derfor er glad i din Gud og har visshet om tilgivelse for dine synder, bør du i full fortrolighet og med dypeste alvor legge det du ikke makter, på din frelsers hjerte og be om hans kraft til å gjøre det han krever av deg. Du må si med Augustin: «By meg, Herre, hva du vil, men du må selv gi meg det du byder.»

Alt du i denne sammenheng ber Gud om, får du nok neppe (2 Kor 12,8–9). Men selv om du ikke kan gjøre alt det gode du gjerne ville, er det likevel nødvendig at du husker Herrens bud og ber om kraft til å gjøre etter dem. Slik holdes du i en levende, personlig erfaring av din svakhet, som igjen virker den nyttige ydmykelsen Gud har til hensikt når han overlater oss til oss selv og til Satan. (2 Kor 12,7)

Den rene «kunnskapen» om vår svakhet fører ikke til denne ydmykhet. Og ingenting kan være mer sørgelig enn når en ellers oppriktig kristen forfaller til åndelig latskap i en slik grad at han ikke lenger husker Herrens bud på en måte som gjør at hans ufullkommenhet, når det gjelder å følge dem, ydmyker og bøyer ham.

Når et menneske snakker om sin store maktesløshet og sine mange feil, men samtidig er stolt, ubøyelig og selvtilfreds, er dette et syn så hjerteskjærende trist og en tale så falsk at man vemmes ved det.

Det er derfor nødvendig å legge vinn på å gjøre Guds vilje. For å ta et eksempel: Det er sant at vi ikke alltid kan *be* slik vi burde. Ofte er vi kalde og trege, og tankene våre flyr hit og dit under bønnen.

Men skal jeg derfor aldri kjempe mot mitt kjød for å be? Langt derifra! Jeg bør jo be så godt jeg kan, og be Gud om nåde til å kunne gjøre det bedre. Det samme gjelder på alle områder hvor min maktesløshet gjør seg gjeldende. Jeg klarer ikke alltid å være så tålmodig og mild, ydmyk og kjærlig, ren og utholdende som jeg burde. Jeg klarer ikke å bekjenne min frelser eller bringe noe offer av betydning for min neste.

Men av den grunn bør jeg likevel ikke glemme noen av disse vakre dydene. Jeg må uansett huske Herrens bud og be om stadig større kraft til å gjøre etter dem.

I denne sammenheng er det første punktet uendelig viktig. Det som først og fremst gjelder, er å «holde Herrens pakt». Gjør vi ikke det, vil vi lett, når vår ufullkommenhet blir oss bevisst, igjen la oss spenne under trelldommens åk.

Det gjelder å i tide vende seg bort fra alt arbeid og over til hvilen i Kristus og si: «Holder ikke min kristendom, så holder min Kristus.» Og til loven bør det lyde: «PåMinn meg bare på når det gjelder det gode jeg bør gjøre. Men la meg være i fred når det gjelder min rettferdighet, min barnerett hos Gud. Der betyr mine beste gjerninger og mine største synder ingenting, verken til eller fra. Der er det Kristi blod alene som gjelder.»

Den som stadig øver seg i dette, lever i den sanne helliggjørelsen – helliggjørelse i Skriftens betydning av ordet. Han kan umulig bli kvitt synden. Han er *korsfestet med Kristus*, uansett hvordan det går.

Mange har det i tankene og på tungen. Gud gi oss hver og en å lære det å kjenne gjennom *erfaringens* og *den praktiske øvelsens vei!*

Korsfestet med Kristus (I)

Denne gangen blir ordene få og korte. Men Gud gi at de må bli prentet inn i enhver kristens hjerte med uutslettelig skrift. For hvis ikke vårt gamle menneske blir korsfestet, kan ikke vårt kristenliv bestå i lengden.

Men dette emnet er ikke for enhver. Er du utenfor samfunnet med Gud, tynget av din syndebyrde, omgitt av mørke og bundet i trelldommens lenker, kan du trygt legge dette til side. Dette angår deg slett ikke. Det er til ingen nytte for deg – for det er noe annet du først og fremst trenger.

Merkelig nok! For den mest usle synder, som bare fortjener straff, ja, død og fordømmelse – og som vet det – for ham skal det forkynnes et langt mer gledelig budskap. Et budskap om ren nåde. Hvorfor? Jo, fordi det er den eneste måten det kan skje en forbedring med ham. «Var det ved lovgjerninger dere fikk Ånden, eller var det ved å høre troen forkynt?» Gal 3,2. Loven er ikke i stand til å gjøre noe menneske levende, men den som har fått mye tilgitt, elsker mye. «Gleden i Herren er deres styrke.»

Men du som er glad – eller som i alle fall har funnet din trøst i Kristus – du som av erfaring vet hva det vil si å «være under loven» og «være under nåden», du som lever i et fortrolig vennskap med din frelser og av hjertet er villig til å følge ham, både på gledens og sorgens vei – om *du* vil «holde fast på det du har, så ingen skal ta din krone», da må du legge budskapet om kjødets korsfestelse på hjertet.

Etter at Paulus i Romerne 5,20 har sagt at «der synden ble stor, ble nåden enda større», sier han videre i kapittel 6: «Hva skal vi da si? Skal vi forbli i synden for at nåden kan bli dess større? Langt derifra!

– Eller vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død?»

Døpt til Kristi død! Dette vil vi først se nærmere på. Hva vil det si? Hva var det spesielle med Kristi død? På dette spørsmålet svarer apostelen i vers 10: «Sin død, den døde han én gang for synden, men sitt liv, det lever han for Gud.»

Vi er altså døpt til å bestandig dø bort fra synden og leve for Gud. Hele dette kapittelet taler om dette med sterke og inntrengende ord. Vi vil bare sitere vers 6: «Vi vet at vårt gamle menneske ble korsfestet med ham for at syndelegemet skulle bli tilintetgjort, så vi ikke lenger skal være slaver under synden.»

Også i Galaterne 2,19 tales det om å være korsfestet med Kristus. Her er tankegangen at vi er like delaktige i Kristi død på Golgata, som om vi selv hadde lidd korsdøden der. «Dette er avgjort: Én er død for alle, og derved har de alle dødd.» 2 Kor 5,14.

Men i Romerne 6 står det: «Vårt gamle menneske ble korsfestet med ham … Vi ble altså begravet med ham ved dåpen til døden, for at likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt liv.»

Her er det altså vår vandring, vår livsførsel, det handler om. Og videre heter det: «… for at syndelegemet skulle bli tilintetgjort, så vi ikke lenger skal være slaver under synden.»

Vårt «gamle menneske» er vårt tidligere, naturlige vesen – fra den tiden vi fortsatt levde etter kjødet. Dette gamle mennesket er naglet til korset så lenge vi lever i Kristus. «Syndelegemet», som dermed mister sin makt, svekkes og dør, er selve vår fordervede *natur* – det samme som «kjødet» med dets lidenskaper og begjær.

For kjødet betyr, som Luther sier det i innledningen til Romerbrevet, «ikke bare det som har med ukyskhet å gjøre, men kjød kaller Paulus – slik som Jesus i Joh 3,6 – *alt som er født av kjød*, det vil si hele mennesket med kropp og sjel, fornuft og alle sanser, fordi det tvers igjennom handler etter kjødet.»

Alt som hører kjødet til, er dermed ikke bare *dømt til døden*, men enda mer: gjennom foreningen med Kristus er det *virkelig korsfestet*.

Om det nå er noen som anser seg selv for å være omvendt og troende – og som virkelig på visse områder har begynt å leve annerledes enn før, ved å bruke Guds ord og delta i kristen virksomhet – men som

samtidig uten skrupler forsvarer og praktiserer noen av kjødets gjerninger, som gjerrighet, hovmod, hat og lignende, da bedrar han seg selv og lyver for sin egen sjel når han taler om sin tro og sin fred.

«Dersom vi sier at vi har samfunn med ham, men vandrer i mørket, da lyver vi og gjør ikke sannheten…Den som sier at han er i lyset, og som hater sin bror, han er ennå i mørket.» 1. Johs. 1 og 2.

Det samme gjelder om en som virkelig er blitt en sann og levende kristen, ikke alltid holder kjødet korsfestet. Hvis han slipper lystene løs og beskytter en synd han ikke vil gi slipp på, vil *han* som en gang «begynte i Ånd», komme til å «fullende i kjød». Troen på Kristus og fred med Gud i en god samvittighet kan ikke eksistere sammen med en eneste synd som forsvares og hylles. «Dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø», sier Paulus, «men dersom dere ved Ånden tar livet av legemets gjerninger, skal dere leve.» Rom 8,13.

Å døde legemets gjerninger er altså ikke noe vi kan velge eller la være etter eget ønske. Det er absolutt nødvendig hvis vi vil beholde livet i Gud og ikke gå evig fortapt. Vi *må*, så snart vi har kommet til Kristus, uten å nøle si farvel til hele det gamle syndelivet, begynne å leve, ikke etter kjødet, men etter Kristus, og aldri vende tilbake til å tjene synden igjen.

En kristen bør derfor ikke tro at når han er fri fra loven, har han også frihet til å leve som han selv vil. Nettopp fordi han er en kristen, bør han frykte synden og vokte seg for den, slik at han ikke faller ut av sin frihet og havner tilbake i syndens og lovens trelldom.

«Dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø.» Med disse ordene vil Paulus si: Det hjelper dere ikke at dere har hørt evangeliet og roser dere av Kristus, hvis dere ikke ved den kraften dere har mottatt gjennom troen, holder nede alt som «fører krig mot sjelen» og er imot Guds vilje: gjerrighet, ubarmhjertighet, utukt, hat, vrede, misunnelse, hovmod og verdslighet – eller motløshet, vantro og sorg. De troende bærer riktignok – i likhet med andre – alt dette i seg.

Men de står i en kampstilling mot det, og om de blir overrumplet og faller, reiser de seg igjen, klager sin nød for Gud og søker tilgivelse. På den måten blir deres vandring fortsatt en vandring i Ånden. Fristelser og syndig begjær skader i seg selv ikke dem som forblir i omvendelse og tro.

Men for dem som gir etter og følger syndens slagne vei – eller avviser trøsten i Kristus – er skjebnen beseglet: «Dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø.»

Men Herren bruker også andre midler – og da særlig ulike former for lidelse – for at synden i oss skal dødes. På denne måten blir en kristen korsfestet på nytt og på nytt. Han «dør daglig» og blir stadig mer trett av seg selv og verden.

Det er ganske spesielt å legge merke til hvordan dette rent praktisk viser seg: at *vårt gamle menneske er korsfestet med Kristus*. For det er slik med en kristen at uansett hvordan det går med ham, så lenge Ånden bor og virker i hans hjerte, *skal* hans gamle menneske dødes.

Mens Peter trofast følger sin mester, dør den gamle jøden i ham daglig. Han blir mer og mer lik Kristus. Når han opptrer selvsikkert og derfor blir overlatt til Satan for å bli siktet, faller og fornekter sin frelser, da gråter han bittert, som et barn som får ris – og da dør hans egenkjærlighet og selvsikre vesen. Når han senere står fast for Rådet og frimodig bekjenner Kristus som frelser, blir han pisket, og da dør han for verden – også da er det kjødet som dødes.

Når han er i Antiokia og – også denne gangen av menneskefrykt – «hykler», blir han skarpt irettesatt av Paulus. Uansett hvordan det går med den kjære Peter – alltid skal han tuktes og dødes.

Så lenge en kristen oppriktig følger sin frelser, skal han dødes. For synden i seg selv er hans største plage.

Er jeg rik og fristes av min rikdom til å skape meg et paradis på jord, pleie mitt kjød og leve på verdens vis, da blir jeg så ettertrykkelig tuktet av Ånden at min rikdom og velstand gjør meg rent forskrekket, og jeg av den grunn snarere har det verre enn da jeg var fattig. Men gir jeg etter for kjødet og lever i vellyst, da blir det døden.

Er jeg fattig og lider nød, men holder meg til Herren, da dør jeg daglig for verden.

Er jeg begavet og virksom i åndelig arbeid, har rikere erfaring, dypere innsikt og kanskje større muligheter enn mine brødre i Herren, og derfor søker ære og anseelse – å, ve, det er gift for min sjel. Ånden erkjenner det, og jeg viker tilbake, slått av redsel som om jeg sto ved helvetes avgrunn.

Er jeg samvittighetsfull og årvåken i bønn og i kampen mot synden, forsaker villig både ære og synd, og gjør det jeg kan for å være et

lysende eksempel på dette – *men vet det selv* og kjenner en hemmelig glede og tilfredsstillelse over det alvoret jeg legger for dagen – å, ve, da er det helvete selv som er ute etter meg. Jeg blir forferdet!

Men om jeg slår inn på den motsatte veien – siden det var det gode som gjorde meg hovmodig – og slutter å våke og gjøre det gode, og gir kjødet frihet, da hopper jeg jo rett fra asken til ilden og kjenner for alvor på min skyld og min dom.

Hvis jeg da, når jeg blir irettesatt på denne måten, blir opprørsk mot evangeliet, avviser all trøst og sier: «Jeg er ingen kristen, jeg er gudløs, jeg kan ikke ta imot nåde» – da er det igjen kjødet som raser gjennom min vantro, og jeg får ingen ro før jeg ydmykt går med på å motta det som er *synderes rett*: *nåde som nåde*.

Altså: Uansett hvordan det går med en kristen, skal han alltid tuktes og dødes. Det er dette som kalles å *være korsfestet med Kristus*.

«Men skal jeg da tuktes og straffes, uansett hvor jeg snur meg?» spør du. «Finnes det da ikke et eneste sted hvor jeg kan finne hvile og ro?» Jo – men bare på ett eneste sted: i *Herren*. «Den som roser seg, han rose seg i Herren.» Den som vil ha glede og fred, må finne den i Herren – i hans rettferdighet, godhet og trofasthet. All annen glede og all annen ros blir fordømt, både av Ånden og Ordet.

Slik er det å være korsfestet. Holder jeg meg i ro på korset, lider og dør jeg. Men vrir jeg meg, lider jeg enda mer. Det beste jeg kan gjøre, er derfor å holde meg helt i ro, bøye meg for Åndens tukt, rette blikket mot Jesus og søke det som er der oppe. Må Gud i nåde hjelpe oss til dette.

Korsfestet med Kristus (II)

Vi har tidligere (i artikkelen Helliggjørelsen I) talt om den faren som ligger så nær for mange av Guds barn: faren for å misforstå den friheten vi ble frigjort til, la den bli en anledning for kjødet og forsømme den personlige helliggjørelsen. Dette resulterer i en halvhjertet, overfladisk og død kristendom.

I denne sammenhengen så vi hvor nødvendig det er med en vedvarende og ekte helliggjørelse. Og det er en svært viktig side ved denne som vi nå skal se nærmere på.

Til en vedvarende og sann helliggjørelse hører også kjødets korsfestelse. Ja, dette er så viktig at man kunne bli fristet til å si at helliggjørelsen faktisk ikke er noe annet enn å bestandig korsfeste kjødet. For det er intet som er virkelig hellig og godt, som ikke kjødet gjør motstand mot og er uvillig til. Derfor må det dødes for at helliggjørelsen kan skje. »*Kjødet begjærer – på hvert eneste punkt – imot ånden, og ånden mot kjødet.*»

Med det samme et menneske blir frelst, får det et helt nytt hjerte – et sinn som «gleder seg over Guds lov.» Det får avsky for synd og kjærlighet til alt som behager Gud. Et helt nytt liv med nye interesser og gjøremål begynner.

Men dette varer ikke lenge før dette samme mennesket merker en trist og bekymringsfull treghet til alt som tidligere var lett. Snart dukker også fristelser opp, og lysten til synd, først den ene og så den andre arten, gjør seg gjeldende.

Det er kjødet som strider mot ånden, og nå er tiden kommet for at det enten må dødes av ånden, ellers så vil det nye livet bli dødet av kjødet.

Vi vil som et utgangspunkt lese noen steder fra Skriften som belyser det emnet vi har for oss.

«De som hører Kristus Jesus til, har korsfestet kjødet med dets lidenskaper og lyster» (Gal 5,24). «Vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? … For er vi blitt forenet med ham ved en død som er lik hans død, så skal vi også bli det ved en oppstandelse som er lik hans oppstandelse. Vi vet at vårt gamle menneske ble korsfestet med ham for at syndelegemet skulle bli tilintetgjort, så vi ikke lenger skal være slaver under synden» (Rom 6,3 og 5-6).

«Derfor, brødre, skylder vi ikke kjødet noe, så vi skulle leve etter kjødet. For dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø. Men dersom dere ved Ånden tar livet av legemets gjerninger, skal dere leve» (Rom 8,12–13).

I disse versene ser vi at uttrykkene «kjødet,» «vårt gamle menneske» og «det syndige legeme» alle betyr det samme. Men hva er det egentlig?

Det er ikke snakk om kroppens lemmer i seg selv, eller bare om syndige lyster. I korte trekk er det alt vi er og har gjennom vår naturlige fødsel. Det er mennesket som helhet – med alle kroppens og sjelens interesser og evner, et hjerte, et sinn og en vilje som alle er preget av synd. Som Jesus sier: «Det som er født av kjødet, er kjød.»

«Man må også,» ifølge Luther, «kalle den kjødelig, som uten nåden som grunnlag taler store ord om høye, åndelige ting.» Dette understøttes av de handlingene Paulus lister opp i Galaterne 5, 19–21, som inkluderer ting som trette, misunnelse, splittelse og partier.

Paulus skriver: «De som hører Kristus Jesus til, har korsfestet kjødet med dets lidenskaper og lyster.» Fra dette må vi trekke en klar konklusjon: Dersom noen hevder å tilhøre Kristus og være en kristen, men ikke har korsfestet kjødet – eller ikke engang har et ønske om å gjøre det – da bedrar han seg selv. En slik person har en falsk tro og er ikke en sann kristen. Skriftstedet er utvetydig: De som tilhører Kristus, har korsfestet kjødet. De som ikke har gjort det, kan følgelig ikke tilhøre ham.

Vel kan det hos dem som tilhører Kristus, være mye svakhet, og det kan være lite med den faktiske korsfestelsen av kjødet. Men det er likevel en himmelvid forskjell på å ha et fredelig og vennskapelig

forhold til synden, og det å stå i en kontinuerlig krig med den – selv om man er svak og ofte lider nederlag i kampen.

Den som er ærlig med seg selv, vil ikke ha noen vanskeligheter med å se om forholdet til synden er fredelig eller fiendtlig. En sann kristen lever i uvennskap med seg selv. Hans eget kjød er hans største plage. Ofte ønsker han seg døden, sukkende med apostelen: «Jeg elendige menneske, hvem skal fri meg fra dette dødens legeme?» (Rom. 7).

Og dette er ikke fordi han mangler kjærlighet til synden, men nettopp fordi han elsker den så høyt, etter kjødets natur. Han sier med rette: «Jeg elsker synden, men jeg hater min kjærlighet til den.» Der dette er tilfelle, korsfestes likevel kjødet, selv om det kunne ha skjedd med langt større alvor og flid.

Derimot, der man lever i et fredelig forhold til synden – enten ved fullstendig mangel på syndserkjennelse, eller ved å forsvare og unnskylde den – finnes det selvfølgelig ingen korsfestelse av kjødet.

Enda tydeligere lys over dette kan vi få ved å betrakte bildet apostelen bruker når han taler om å «korsfeste kjødet.»

En forbryter som er naglet til korset, er ikke fullstendig død med det samme. Han kan fortsatt leve relativt lenge, rase i sitt hjerte som aldri før og gi uttrykk for sine følelser i ord og gester. Han kan ønske seg løs fra korset, men han henger fortsatt der. Hånd og fot er ikke i stand til å røre seg, og han er dermed ute av stand til å utføre det han gjerne vil, så lenge man ikke lar seg overtale til med overlegg å slippe ham ned fra korset.

Dette er kanskje ikke en fullbyrdet død, men det er likevel dødens nedbrytende krefter i virksomhet. «Syndelegemet skulle bli tilintetgjort,» sto det.

På samme måte er det med kjødets korsfestelse. Kjødet er ikke fullstendig dødt med det samme. Det blir heller aldri hellig og godt. Men så mye må Ånden nødvendigvis utrette i dem som tilhører Kristus Jesus, at kjødet ikke lenger får frihet til å gjøre det det vil. Det skal tvert imot tvinges til å gjøre og lide det det minst av alt har lyst til, og slik daglig pines og dødes.

Dette er å bli korsfestet. En dødsmetode som er forbundet med usigelig lidelse og navnløs angst. Man dør langsomt, litt etter litt.

På samme måte er det for kjødet alltid en usigelig bitter opplevelse å nekte seg det man så inderlig ønsker, og å pålegge seg det man minst

liker. Og dette skjer ikke bare én gang, en dag eller en måned, men hver dag, så lenge man lever.

Dette er i sannhet et kors som de troendes gamle menneske er korsfestet til – en lidelse hvis bitterhet alle de kan bekrefte som for alvor søker å korsfeste kjødet. De kan vri og vende seg så mye de vil, lidelsen unngår de ikke.

Og jo flere krefter det gamle mennesket har i behold og jo mer det kjemper og strider imot, desto mer må det lide. For skjer det at kjødet i en ulykkelig stund slipper løs og blir årsak til fall, så følges dette kun av tukt i fordoblet mål. Kjødet vinner altså i virkeligheten ingenting med det.

For en kristen er et fall i synd den største ulykke som kan hende ham. Det er ingenting han gruer seg for som dette – vel å merke så lenge Ånden bor og har herredømme i ham, så lenge han i sannhet hører Kristus til. Så lenge bare synden er vår største plage, bekreftes, selv om et syndefall finner sted, det ordet: «Alle ting samvirker til gode for dem som elsker Gud.» Luther sier at når Gud rett vil tukte, bøye og berede våre hjerter, tar han synden og selve djevelen til hjelp dertil.

Dersom vi derimot kan leve og trives i synd, uansett hvilken type synd det er, blir ikke vår syndige natur korsfestet og dødet. Skriften er klar: «De som tilhører Kristus Jesus, har korsfestet kjødet med dets lidenskaper og lyster.»

I Romerbrevet 6 har Den Hellige Ånd talt kraftfullt om det samme. Det står at «alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død.» Videre er vi «blitt forenet med ham ved en død som er lik hans død.» Kristus døde for synden én gang for alle, og «vårt gamle menneske ble korsfestet med ham for at syndelegemet skulle bli tilintetgjort, så vi ikke lenger skal være slaver under synden.»

Vi skal i særdeleshet merke oss dette, at «vi» som ble døpt til Kristus Jesus, «ble døpt til hans død». Det sier oss for det første at alt hva Jesus vant ved sin død, er vårt. Den død han døde på Golgata for 2000 år siden, er ved dåpen blitt vår, så helt og fullt som om vi selv hadde vært til stede og lidd døden på korset der (2 Kor 5,14).

For det andre betyr det at vi med en gang er innviet til å «dø bort fra synden.» Vi er forpliktet til umiddelbart å si farvel til vårt gamle liv og daglig korsfeste den syndige naturen vår for å leve for Gud.

Akkurat som Kristus ga seg selv som et evig sonoffer til Gud, skal vi nå gi oss selv til ham som et naturlig og behagelig takkoffer. «Still heller ikke lemmene deres til rådighet for synden, som våpen for urettferdighet. Men fremstill dere selv for Gud som de som av døde er blitt levende, og by deres lemmer fram som rettferdighetens våpen for Gud» (Rom 6,13).

Dette skal vi gjøre fordi vi er døpt til Kristus, tror på ham og er kledd i hans rettferdighet. Den samme grunnen kommer frem i vers 14: «For synden skal ikke få herske over dere, for dere er ikke under loven, men under nåden,» og i vers 22: «Men nå, når dere er frigjort fra synden»

Kanskje virker dette som en for svak grunn til at du virkelig skal kjempe mot din syndige natur? Kanskje synes du ikke det er så mye verdt at du er døpt til Kristus, at du er under nåde og ikke under lov, eller at du er blitt frigjort fra synden. Kanskje trives du bedre med å tjene synden, for da slipper du jo å stadig fornekte deg selv og følge Kristus til korset.

Ingen tvinger deg mot din vilje til å tjene Kristus. Og det er sant at kjødet trives bedre med synden. «Tenk deg nøye om,» sier Jesus, før du begynner å følge meg. Han advarer mot å ikke regne ut kostnadene på forhånd, slik at man ikke kan fullføre. Synden gir kjødet stor tilfredsstillelse, det er sant. Men det ville være galt å glemme dens lønn – og «syndens lønn er døden» (Rom 6,23).

Hvis det som Kristus har å gi virker ubetydelig, må vi minne oss selv på det motsatte. Tenk over følgene av å ikke tilhøre Kristus: ikke å være under nåde, men under loven; ikke å være frigjort fra synden; og i dødens stund stå uten noen som kan tale din sak for Gud.

Tenk over hva det vil si å være i sine synder, under lovens forbannelse, og på dommens dag få utbetalt syndens lønn, som er den evige død i et bunnløst helvete. Det er de vilkårene synden kan tilby.

Tenker vi grundig over dem, vil vi heller en kort stund her bli korsfestet med Kristus og dø bort fra synden for så å være med ham i paradis for evig, enn å ha glede av synden en kort stund her og siden lide evig. Særlig når vi allerede her, gjennom nådens overstrømmende rikdom og Åndens og Ordets fantastiske trøst, har vunnet uendelig mye mer enn vi har måttet gi avkall på.

Men går du ennå i bekymring for hvordan du skal bli kvitt din syndeskyld og få en nådig Gud, så angår ikke dette deg. I den stillingen du er, kan du umulig dø bort fra synden og leve for Gud. Du må først komme igjennom til troens frihet og fred.

Er du derimot en av disse lykkelige som ikke bare er døpt til Kristus, men også er blitt vekket og kommet igjennom til tro – som vet med deg selv at du er frigjort fra synden, og har Åndens vitnesbyrd om at du har barnekår hos Gud – da må det også være ditt inderlige begjær å dø sammen med Kristus, å være korsfestet med ham.

Da må du se det som din plikt ikke lenger å leve for deg selv, ikke gjøre kjødets og tankenes vilje (Ef. 2), men dag for dag si nei til «ugudelighet og de verdslige lystene, til å leve sedelig og rettferdig og gudfryktig i den verden som nå er» (Tit 2,12), ja, leve for ham som levde og døde for deg.

«Han døde for alle,» sier Paulus, «for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og oppstod for dem» (2 Kor 5,15).

Like så klart og alvorlig taler apostelen i Romerbrevet 8, hvor han sier: «Derfor, brødre, skylder vi ikke kjødet noe, så vi skulle leve etter kjødet. For dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø. Men dersom dere ved Ånden tar livet av legemets gjerninger, skal dere leve» (Rom 8,12–13).

Til disse ordene vil vi høre en utlegning av Luther. En slik finnes i hans preken over epistelen til 8. søndag etter trinitatis, hvor det blant annet heter (her gjengitt i en noe forkortet form):

Dere står i gjeld, men ikke til kjødet. Dere står i gjeld – altså som kristne som Den Hellige Ånd bor i. Dette forplikter dere til også å leve slik Ånden gir anvisninger om. Dette er ikke noe dere kan gjøre eller unnlate etter behag.

Hvis dere vil rose dere av nåden og av Ånden, må dere også erkjenne deres plikt til å leve, ikke etter kjødet, som fortsatt vil bli i synden, men etter Ånden som gjør gjeldende at siden dere er døpt og frelst fra synden, må dere uten å nøle vende dere bort fra synden og til et nytt liv i rettferdighet – og ikke derfra tilbake til synden igjen.

«For dersom dere lever dere etter kjødet, da skal dere dø.» Kort, klart og uten omsvøp feller apostelen her dommen over dem som lar friheten de fikk gjennom nåden, bli en anledning for kjødet. Han gjør

det for å advare dem mot en så skjebnesvanger feiltakelse – at ikke de i stedet for liv og nåde, som de roser seg av, skal nedkalle over seg evig vrede og død.

Det er jo stikk imot sakens natur, vil han si, at dere, når dere en gang er blitt frelst og er fridd fra den evige død, heretter skulle leve etter kjødet. Hvis dere tror dere kan gjøre det og likevel beholde livet i Gud, da tar dere feil. Da tilhører dere døden og er fordømt til helvete.

Kristi død hjelper ikke dem som velger å bli i sine synder. Kristus døde for å frelse dem som virkelig ønsker å bli frelst fra synd, men som ikke klarer det på egen hånd. «Men dersom dere ved Ånden tar livet av legemets gjerninger, skal dere leve.»

Med disse ordene erkjenner Paulus at også kristne har en syndig natur som må holdes i sjakk. Inni oss rører det seg mange fristelser som Paulus kaller «legemets gjerninger.» Dette inkluderer vantro, tvil, likegyldighet og latskap overfor Guds ord og bønn. Det kan også være utålmodighet i møte med lidelser, vrede, hevnlyst, hat, misunnelse, grådighet og utukt. Vi har alle en trang til dette i vår natur. Den som ikke vokter seg og verger seg mot det, vil uunngåelig bli overlistet.

Den som ved Ånden tar livet av disse syndige handlingene, erkjenner sin egen synd og svakhet. Når syndige lyster dukker opp, blir han umiddelbart oppmerksom på dem. Han husker hva som står i Guds ord, og finner styrke i troen på at syndene er tilgitt. Slik motstår han synden ved å nekte å samtykke til den eller la den utarte.

Her ligger forskjellen mellom sanne kristne og de som mangler tro og Ånd. Selv om kristne, akkurat som andre, har syndige lyster i seg, lever de i en tilstand av omvendelse, gudsfrykt og tro på at syndene er tilgitt for Kristi skyld. Den svakheten de fortsatt sliter med, er verken dødelig eller fordømmende, slik den er for dem som bevisst og med vilje lar lystene råde, i strid med sin egen samvittighet.

Derfor minner Paulus de troende om å tenke på både hva de har fått og hvorfor de har fått det: Når de har mottatt syndenes forlatelse og Den Hellige Ånd, bør de ikke la disse gavene glippe. De skal bruke dem i kampen mot kjødets syndige lyster. De skal prise seg lykkelige over å ha mottatt Ånden, for det er ensbetydende med hjelp og kraft til å stå imot synden, noe de som er uten tro, ikke har.

«For så mange som drives av Guds Ånd, de er Guds barn,» sier Paulus videre. Han hadde, likesom oss, å gjøre med to slags kristne: sanne og falske. De falske kristne skal ikke bedømmes etter sine ord, men etter sine gjerninger. Å rose seg av evangeliet, av Gud, Kristus og Ånden, er enkelt nok.

Men om du roser deg med rette, vil vise seg ved om Ånden virker så kraftig i ditt hjerte at den svekker og døder synden der inne, og er den drivende kraften i alt du gjør. For hvor Ånden er, er han aldri passiv eller uten kraft. Han har makt over mennesket, og mennesket lyder og følger ham.

Den som drives av Guds Ånd, har et hjerte som gjerne hører Guds ord og tror på Guds nåde og syndenes forlatelse i Kristus. Han vitner i ord og gjerning om denne sin tro: søker Guds ære fremfor alt, vokter seg for å bli til anstøt for noen og viser i sin omgang med medmennesker tjenestevillighet, mildhet, tålmodighet og så videre. Og skulle det skje at han blir overlistet av synden og faller, så blir han ikke i synden, men reiser seg igjen og gjør bot. Så langt Luther.

Vi har nå sett hva som er forutsetningen for kjødets korsfestelse, nemlig å være i Kristus; kraften til kjødets korsfestelse, nemlig Ånden, som er glede og liv, kjærlighet og lyst til alt hva Gud krever av oss; tiden for korsfestelse, nemlig like fra den stund vi fikk livet i Gud og til den dag vår forløsning finner sted. Vi har også sett hvordan det går til å korsfeste kjødet. Nå gjenstår bare én ting: å praktisere det. «Når dere vet dette, da er dere salige om dere gjør det,» sier Jesus.

Anledninger til å korsfeste kjødet er alltid for hånden. Fristes du ikke til synd av grovere art, så er det likevel alltid i ditt hjerte en dypt rotfestet egenvilje og æresyke som bestandig må dødes. Dette finere, indre fordervet forblir lettere upåaktet enn det ytre og grovere. Allikevel er det kilden til alt ondt og krever derfor en ganske særlig oppmerksomhet.

Hva du selv synes, hva du selv er, og hva som behager deg selv, er det første du må betrakte med mistenksomhet, prøve etter Guds ord og døde ved Guds Ånd. Siden må du på alle andre områder gjøre det samme. Det blir nok å ta tak i. Bestandig er det noe som – ofte under bitre lidelser – må dødes.

«Hvor høyt må ikke det menneske skattes,» sier Luther, «som ikke følger sine lyster, men med en sterk tro og under stor lidelse står dem imot.»

Ja, hvor må det ikke fryde både Gud og hans engler og alle troende kristne å se når for eksempel et ungt menneske, hvis sinn sto til verden og dens fornøyelser, nå for Kristi skyld forsaker alt dette. Eller når et barn, som av naturen var sta og egenrådig, nå betvinger seg selv og bøyer sin egen vilje inn under Gud og sine foreldre. Hvor forunderlig skjønt når en som hadde hang til hovmod og forfengelighet, nå gjennom Åndens tukt er blitt fordringsløs og enkel i sin opptreden og klesdrakt.

Likeså når en som hadde anlegg for gjerrighet, nå for Kristi skyld har slått om og i stedet søker de himmelske skattene. Eller når en, som i motsetning til dette, hadde anlegg for lettsindighet og forsømmelighet i utførelsen av sine jordiske plikter, for Guds viljes og ordnings skyld, samvittighetsfullt og flittig passer det han skal.

Ja, hvilket herlig syn når den stolte og tverre begynner å tukte seg selv og være ydmyk, mild og saktmodig, og den som alltid disker opp med tomt og unyttig snakk, blir mer forstandig og får et mer beskjedent og behagelig vesen.

Se, når et menneske slik begynner å gå stikk imot sin natur og tar kampen opp med seg selv, da er det et vitnesbyrd om at Ånden bor i dets hjerte. Og de som slik drives av Guds Ånd, de er Guds barn.

Greinene på vintreet (I) – Joh. 15

«Jeg er det sanne vintre, og min Far er vingårdsmannen. Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort. Og hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt» (Joh 15,1–2).

For en nåde å få lytte til Herrens egen tale i et så viktig spørsmål! Det er en sak som er viktig til enhver tid, men kanskje særlig i vår tid.

På én side er det en herlig tid vi lever i. Åndens påskevind har begynt å blåse over store deler av landet vårt, og mange steder har mennesker våknet opp og til å bry seg om sin sjels evige vel. På en annen side er det også en veldig alvorlig tid. Ikke bare på grunn av de mange forskjellige lærdomsvinder som suser rundt oss, men også på grunn av den slapphet og tilpasning til verden som holder på å snike seg inn hos de kristne.

Dette gjelder spesielt der hvor tonen liksom er blitt mildere, og det nesten er i ferd med å bli moderne å være religiøs. De troende og de vantro gir gjensidig etter for hverandre, slik at skillet mellom dem nærmest forsvinner helt. Da mister saltet sin kraft og duger bare til å kastes ut og bli tråkket ned av mennesker.

For oss som elsker Guds ord, er dette dessuten alltid et svært viktig tema. At verden er full av ondskap, og at den frekke, forherdede folkemassen går på den brede vei til fortapelse, trenger ingen å fortelle oss. Det vet vi allerede.

Det som er mindre innlysende – og derfor kan føre oss ut i evig ulykke – er at ikke enhver omvendelse er en ekte omvendelse, ikke all tro på Kristus er en frelsende tro, og ikke all forening med ham er en sann og salig forening.

Det finnes også mennesker blant de fromme som vil bli fordømt. Derfor er det så viktig å forstå forskjellen mellom ekte og falsk kristendom. Og det er nettopp dette vi får høre fra Jesu egen munn her.

Det er han som en dag skal felle den avgjørende dom, som her sier: «Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort.» Hvis du nå er en del av de troendes fellesskap, men en slik del som ikke bærer frukt, da er det jo deg den evige dommeren taler om her. Ville det ikke da være på sin plass å ta seg tid til å undersøke hva det egentlig vil si å «bære frukt» – slik at du ikke til slutt helt uventet blir «kastet ut»?

Hvis du ikke har såpass gudsfrykt at du i frykt for ditt hjertes falskhet og djevelens ondskap, lytter til hva Herren sier om dette, så er faktisk dét et tegn i seg selv. Da har den gamle slangen lykkes med å lure og bedra deg. Ditt åndelige liv er blitt sløvt. I en sann kristens hjerte bor en fryktens ånd, som gjør at han alltid mistror seg selv og ønsker å få vite sannheten.

Men du som leser dette, er kanskje så sikker på at du er en sann kristen, at ingen skal komme og stille spørsmål ved det.

Så hør da! Det er han som en gang skal komme på himmelens skyer og dømme levende og døde som taler. Hvis du i et spørsmål som dette, kun ser på det som et spørsmål rettet til andre enn deg selv, da er det et svært betenkelig tegn.

Eller plages du kanskje av frykt og uvisshet – tør aldri være helt sikker på at du virkelig er et Guds barn? Du fester deg stadig ved alle dine mangler og feil, og tror i hver eneste av dem å se et betenkelig tegn.

Gid du kunne stoppe opp ved disse Jesu ord! Her sier han deg hva som er et dødtegn, og hva som ikke er det. Her kan du få visshet i dette spørsmålet som er så viktig for deg.

Selve bildet av vintreet og greinene taler så forunderlig herlig og trøstefullt om den inderlige foreningen det er mellom Herren og dem som tror på ham. «Jeg er vintreet, dere er greinene,» sier han (v. 5). Kan noe være mer inderlig forenet enn et tre og dets greiner? De er jo i virkeligheten ett legeme. Samme liv og samme saft som strømmer gjennom stammen, strømmer også gjennom greinene, helt ut til det minste blad.

En så inderlig forening er det, sier Herren, mellom ham og de troende. Jeg skulle ønske jeg kunne se inn i hans hjerte og tanker når

han sier dette. «Dere er greiner på meg» – hva ligger det ikke i disse ord! «Bli i meg, så blir jeg i dere.»

I Jesu yppersteprestlige bønn møter vi den samme tanken: «Jeg i dem og du i meg,» sier Jesus der til sin himmelske far (Joh 17,23). Og at dette ikke bare gjaldt apostlene, men alle troende til alle tider, ser vi av vers 20-21, hvor han sier: «Jeg ber ikke bare for disse, men også for dem som ved deres ord kommer til tro på meg, at de alle må være ett, likesom du, Far, i meg, og jeg i deg – at også de må være ett i oss, for at verden skal tro at du har utsendt meg.»

Jesus og Faderen er ett – om ikke det er sant, så er ingenting sant. Og nå sier han at alle troende er ett med ham. For en herlig tanke! Han i oss! Han og vi er ett! Her er vi inne i den sanne kristendoms aller helligste.

Dette er hemmeligheten i en sann kristens liv. Å eie et forråd av kunnskap om Kristus og holde det alt sammen for sant, er ikke nok. Ikke engang om det forenes med en from vandel, kristelig virksomhet og mange gode gjerninger. Hovedsaken er å være like inderlig forent med Kristus som greinene med treet.

Dette er kilden og kraften i all sann kristendom. «Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt,» sier Jesus. Det er den hemmelige kilden som verden ikke vet noe om. Derfor har den heller ingen forståelse av en sann kristens liv. Den tror det er et liv i trelldom og frykt.

Nå blir spørsmålet: Hvem er det som står i denne foreningen med Kristus, og hvordan kan man med sikkerhet vite at man gjør det? Det er mange som tror at det er Jesus som bor i hjertet deres, og at det er ham de taler med der.

Men i virkeligheten taler de bare med sitt eget falske hjerte og får svar fra den gamle slangen, som med sin berusende gift lammer dømmekraften deres så mye at de er klare til å sverge på at det er fra Herren selv de får de trøstefulle svarene. Det hele er et bedrag. Det viser seg når man prøver dem ut fra Jesu ord om greinene.

Andre holder seg strengere til ordet, men står likevel ikke i forening med Kristus.

Hvordan skal jeg da kunne vite at jeg ikke er et offer for et bedrag, men virkelig står i en sann og levende forening med Herren Jesus?

Her gjelder det å lytte nøye til Herrens egne ord. Han har selv sagt oss det. Selv om man her i tiden kan tro hva som passer en best, tro sine egne tanker om tingene, så kommer det en dag hvor alt skal prøves i ilden, og hvor det vil gå oss slik Herren har sagt.

Hva sier da Herren? Han sier det slik: «Hver grein på meg som ikke bærer frukt, tar han bort. Og hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt.»

La oss først stoppe opp ved den første halvdelen av verset. Tenk, det er om greinene på ham at Jesus sier at de ikke bærer frukt, og at de derfor skal tas bort – for å kastes på ilden og brennes. Et gripende og alvorlig, ja, forferdelig ord. Jesus taler her om den hemmelige død og det farlige selvbedraget, hvor et menneske selv kan tenke at det står i forening med ham, men i sannhet ikke gjør det.

Det er det samme som når Herren beskriver himmelriket her på jorden med bildet av et bryllup. Mange var innbudt, men de fleste lot sin gård, forretning m.m. hindre dem fra å komme. Men til slutt ble bryllupssalen likevel fylt. Imidlertid var det blant disse som hadde tatt imot innbydelsen og som hadde kommet til bryllupet, en mann som ble kastet ut i mørket utenfor – kun fordi han ikke var iført bryllupskledning.

Det er ikke den store skaren av døpte, Jesus taler om i bildet av bryllupsgjestene her. De var jo kommet som følge av en innbydelse, en innbydelse de fleste andre hadde avslått. Og man har da aldri sett at gård og forretning m.m. har hindret noen fra i det ytre å slutte seg til kirke og menighet. Jesus taler altså om mennesker som har tatt imot evangeliets innbydelse. Selv blant disse er det slike som til slutt vil bli kastet ut i mørket utenfor.

Lignelsen om de ti jomfruer taler om det samme. De tok alle lampene sine og gikk for å møte brudgommen. Og likevel kom halvparten av dem til slutt til å stå foran en lukket dør – kun fordi de ikke hadde olje i kannene sine.

Når den milde frelser selv taler så rystende alvorlig, kan vel ingen som ikke er fullstendig sløvet, unngå å få en følelse av at det må være en eller annen forferdelig, hemmelig fare som truer.

Det første og vesentligste kjennetegn på de troende, som Jesus anfører, er dette: de bærer frukt. Men da blir spørsmålet straks aktuelt: Hva mener Herren når han taler om frukt?

Mange vil, uten å tenke nærmere over det, svare at det å bære frukt vil si å gjøre gode gjerninger. Vi vil imidlertid gå litt nærmere inn på spørsmålet og se etter hva Jesus og hans apostler har sagt om det.

Det finnes gjerninger som er «Åndens frukt», det er sant. Men det finnes også gjerninger som i det ytre er helt lik Åndens frukt, men som likevel ikke er det. Skriften legger uhyre stor vekt på motivene. Den skiller mellom gjerninger og frukt. Etter at Paulus først har talt om «kjødets gjerninger», bruker han som motsetning til dette, uttrykket «Åndens frukt» (Gal 5,22). Med dette uttrykket vil han betegne noe som ikke gjøres ifølge et forsett og etter en regel, men som ganske stille gror frem som en naturlig følge av at man eier Guds Ånd.

Derfor må vi omhyggelig skille mellom «gjerninger» og «frukt». Vi må skille mellom det som er vårt eget, det som skyldes natur og oppdragelse, ja, likefrem «lovgjerninger», og Åndens frukt – eller som Jesus sier det: *frukten av å være forenet med ham*.

Vil vi ha et slående eksempel på hva som er Åndens frukt, trenger vi bare å betrakte den første av de Åndens frukter som apostelen nevner i Gal. 5, nemlig *kjærligheten*. Jesus selv har uttrykkelig sagt: «Av dette skal alle kjenne at dere er mine disipler, om dere har kjærlighet til hverandre» (Joh 13,35). Og Johannes taler i sitt første brev uopphørlig om kjærligheten til brødrene som det avgjørende kjennetegn på Guds barn. Derfor først noen ord om denne:

Kjærligheten til brødrene – vil noen kanskje si – den passer jo knapt som et kjennetegn på de troende. Det er da en altfor enkel sak. Det ville vært vanskelig for meg om noen forbød meg å elske dem. Å elske dem som søker Gud, det er jo bare å følge hjertets dypeste trang – det går av seg selv.

Dette synes imidlertid ikke verden. Moses' disipler og hyklerne synes heller ikke det. For dem er det langt fra noen enkel sak å elske de troende. Å elske en eller annen kristen som har vunnet deres hjerte ved noe timelig godt han har gjort for dem, det kan de nok. Å elske de som er enige med dem kan de også.

Men virkelig av hjertet å elske dem som elsker og søker Gud, det kan de ikke. De ville lettere kunne etterligne alt annet ved sann kristendom enn nettopp denne kjærligheten. De røper seg selv med et dypt inngrodd fiendskap mot de troende – og da særlig mot dem som er mest nidkjære for Gud og hans ære.

De søker med speidende blikk etter alt de kan finne av mangler og feil hos de kristne, hvisker og tisker om det og gjør det verre enn det er. Hver eneste feil de kan ta de troende i, er et funn som de i hemmelighet gleder seg over.

Slik er ikke kjærligheten. «Den gleder seg ikke over urett, men gleder seg ved sannhet… den misunner ikke, den skryter ikke, den er ikke hovmodig» (1. Kor. 13). Om en kristen faller, så sørger de andre. De søker å dekke over det, dempe praten om det og søker i kjærlighet å reise opp den falne. Det er slik apostelen sier: «Når ett lem lider, lider alle de andre med.»

Denne kjærligheten har vi imidlertid ikke av naturen. I all menneskenatur ligger det før nevnte fiendskap – slangens fiendskap mot kvinnens ætt. Når fikk du da denne kjærligheten som nå fyller deg i en slik grad, at den er blitt din andre natur, ditt hjertes dypeste trang? Når fikk du den? Var det ikke den gang du selv, fordømt og elendig, søkte og fant frelse i Kristus?

Altså er det en frukt av ditt samfunn med ham. Det er derfor denne kjærligheten faller så naturlig for deg. Det er ikke en lovgjerning, men en Åndens frukt. Du har intet besvær med å tvinge ditt hjerte til å elske. Dette er å stå, ikke i bokstavens gamle vesen, men i Åndens nye vesen.

På samme måte med de troendes alminnelige kjærlighet. Mens grunntrekket i den menneskelige natur er egenkjærlighet – man lever for seg selv, tenker kun på seg selv, samler til seg selv og bekymrer seg ikke om andres vel og ve – så har du gjennom samfunnet med Frelseren fått en slik innstilling, at du ikke kan la være å virke for andres vel. En rent naturlig medfølelse med andres lidelser kan nok sette verdens barn i bevegelse for å avhjelpe legemlig nød, men den åndelige nøden som omgir dem på alle sider, rører dem ikke det minste.

Hyklere og fariseere kan være meget opptatt av andre menneskers synder og ondskap, men å i kjærlighet virke for disse menneskenes omvendelse og frelse kan de ikke.

Men hva virker ikke nåden og foreningen med Frelseren! Det enfoldigste menneske, såvel som den mest lærde, begynner med iver å virke for sine medmenneskers omvendelse og frelse. Enten ved personlig samtale eller ved spredning av god, kristen litteratur, samt ved i bønnen å bære dem fram for Gud.

Herunder hører også den troens frukt som omtales av både David og Paulus: «Jeg trodde, derfor talte jeg» (Sal 116,10; 2 Kor 4,13). Den som virkelig tror, kan ikke beholde den himmelske gaven for seg selv. «Det hjertet er fullt av, det taler munnen» (Matt 12,34).

Verden derimot er åndelig stum. Den kan tale tusen ord om alt annet, bare ikke om Frelseren. Hyklere og gjerningsrettferdige kan godt både drøfte religiøse emner og tale om andres synder og villfarelser, men om Lammet, om nåden i Kristus, kan de ikke si et ord. Og ville man ved formaninger prøve å få dem til å gjøre det, ville det ikke hjelpe det minste. De kan simpelthen ikke.

Du derimot, etter at du er kommet i samfunn med din Frelser, kan ikke tenke deg noe kjærere emne. Det som før falt deg vanskelig, er nå blitt ditt hjertes dypeste trang. Ingen behøver å formane deg verken til å vitne om Jesus eller til å vise kjærlighet mot din neste. Om man også ville forby deg fra det, ja tvinge deg til å la det være, så kunne du ikke. Det er blitt ditt hjertes lyst, din nye natur.

Men når og hvordan ble det slik? Det ble det da du selv som en fortapt synder søkte og fant frelse i Kristus. Det er slik en frukt av forbindelsen med ham. Det er en Åndens frukt.

Nøyaktig det samme gjelder med hensyn til din nye innstilling til alt som er hellig og til behag for Gud: ydmykhet, saktmodighet, renhet og alle Åndens frukter for øvrig. Du har i ethvert henseende fått et nytt hjerte, et nytt sinn, og skjønt kjødet i alle ting strider mot ånden, så begynner dette dog mer og mer å kunne spores i ditt daglige liv.

Det er disse nye indre egenskapene, fremkalt av foreningen med Kristus, som i Skriften kalles Åndens frukter. Det er likeledes disse Åndens frukter Jesus mener når han taler om greinenes frukt. Han nevner uttrykkelig både kjærligheten (v. 12 og 17), tålmodigheten (v. 18-21) og vitnesbyrdet om ham (v. 27). Til dette vitnesbyrdet sikter han også til i vers 16, når han sier: «Jeg har utvalgt dere, og bestemt dere til å gå ut og bære frukt, og deres frukt skal vare.»

Men han gjør gjentatte ganger uttrykkelig oppmerksom på at denne frukten skal gro frem fra foreningen med ham. «Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt… Bli i min kjærlighet.»

Dersom du har lært og erfart, lidd og utrettet mye, men dette som Skriften kaller frukt, ikke finnes i ditt liv, da er det jo ikke til å ta feil av: du er ennå ikke kommet i virkelig, levende samfunn med Kristus.

Men – hvis du bare går inn under dommen og deretter søker, så gjenstår det jo kun at du i sannhet lærer din frelser å kjenne, får se hva du eier i ham og senker deg dypt i hans grenseløse kjærlighet – blir døpt «med Ånd og med ild».

Hvis du derimot er så overbevist om ektheten i din kristendom, at du ikke har i sinne å ta den opp til revisjon, skjønt du mangler disse karakteristiske Åndens frukter, da er du i sannhet blant de greinene som skal bli tatt bort – forferdelig tanke – kastes på ilden og brennes. Herren har selv sagt det.

Er nå de gode greinene fullkomment rene? De bærer Åndens frukt, kjærlighet først og fremst – er de ikke da renset fra alt som er ondt?

Nei, Jesus sier noe annet. Hver grein som bærer frukt, renser vingårdsmannen, for at den skal bære mer frukt. Altså er disse, som Jesus omtaler som gode, fruktbærende greiner, dog ikke fullkomment rene i seg selv.

Mange kristne blander i denne forbindelse sammen to ting. De mener at det å bære frukt skulle være det samme som fullkommen renhet. Det er det imidlertid ikke. En grein som i rikt mål bærer edel frukt, kan ha tørre kvister eller villskudd som suger kraft og som derfor bør fjernes.

Slik kan også en kristen eie en levende tro, være rik, ikke bare på kjærlighet, men på mange Åndens frukter, og samtidig ikke bare ha del i den alminnelige fordervelsen, men også være heftet med en eller annen irriterende uvane, som stadig må korsfestes og dødes, men som han dog aldri blir fullstendig kvitt. Allikevel er han en helt annen enn de greinene som ikke bærer frukt. Ofte kan et ganske alminnelig verdensmenneske ha langt færre feil og virke helt annerledes tiltalende. Men ikke desto mindre er det fullstendig dødt og uten frukt.

Skjønt du slik ikke er fullkomment ren, men daglig må lide under din ufullkommenhet og synd, så har denne dog ingen makt til å fordømme deg, så lenge du bare står i forening med din frelser. Og skjønt du aldri selv blir tilfreds med de fruktene du ser, så kan du dog ikke unngå å merke at du ved denne forening med ham har noe av den frukt som her har blitt omtalt.

Er du forenet med Kristus, så er du en ny skapning, og da skal – vi sier det igjen – all din ufullkommenhet og all din urenhet ikke fordømme deg.

Det er ingen som i den grad føler sin synd og urenhet som nettopp de mest tro og oppriktige kristne. Men samtidig med dette er de rene i Kristus, velbehagelige for Gud og fruktbærende greiner på det sanne vintre.

Hvordan behandler så den himmelske vingårdsmannen de greinene som bærer frukt?

Jesus sier: «Hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt.»

Han renser den. Et ganske kort ord, men i sterk grad en følbar og langvarig prosess. Den greinen derimot, som ikke bærer frukt, får lov til å skjøtte seg selv. Den skal jo bare brennes til slutt. Men den som bærer frukt, den skal pleies. Den renser han.

Hvordan foregår nå dette?

Det bildet Jesus har valgt, er overordentlig lærerikt. Når gartneren renser, skjer det ikke med vann, men med skrapejern og kniv. Mos og tørre greiner, overflødige kvister og blader, som bare virker hemmende på greinenes evne til å bære frukt, renses bort.

Dette stemmer ganske godt overens med de troendes erfaring. Merker vi ikke ofte denne gartnerens kniv? Merker vi ikke, når vi sitter og hører Guds ord, hvordan dette tveeggede sverdet trenger inn i vårt indre og alltid rammer nettopp der hvor vi har våre ømmeste punkter?

Likeså, når vi har sviktet der hvor Herren har satt oss, vært likegyldige og ulydige – hvor merker vi da ikke kniven igjen! Det er den omsorgsfulle vingårdsmannen som, når han vandrer i sin vingård, sørger for at vi ikke en dag til ende får lov til å være tilfreds med oss selv. Bestandig lyder Åndens straffende tale i vårt indre. «Også om nettene minner mine nyrer meg,» sier David (Sal 16,7).

Der Den Hellige Ånd bor, kan det umulig være annerledes. For det er umulig at han ikke skulle finne noe hos oss som var urent – og like så umulig at han ikke skulle påtale det. Og hvis denne Ordets og Åndens tukt i vårt indre ikke slår til, så prøver den trofaste Herre med utvortes plager og ris, sorger og motgang, i det omfang han ser nødvendig.

Kort sagt: Et himmelens barn skal renses.

Apostelen sier: «For den Herren elsker, den tukter han, og han hudstryker hver sønn som han tar seg av. Det er for tuktens skyld dere

tåler lidelser. Gud handler med dere som med sønner. For hvem er vel den sønn som hans far ikke tukter? Men hvis dere er uten tukt, som alle har fått sin del av, da er dere uekte barn, og ikke sønner. … All tukt synes vel, mens den står på, ikke å være til glede, men til sorg. Men siden gir den dem som ved dette er blitt oppøvd, rettferdighets salige frukt» (Hebr. 12).

Det er ikke av hjertet han plager og piner menneskenes barn. Formålet er å få frukten frem. Den greinen som bærer frukt, sier Jesus, den renser han for at den skal bære mer frukt. Og Gud skje lov! Vi ser da også eksempler på at tukten nettopp har denne virkningen.

Vi har sikkert alle sett en eller annen ellers oppriktig og opplyst kristen, hos hvem vi dog med sorg konstaterte en viss makelighet og åndelig ufruktbarhet. Da blir han ganske uventet rammet, enten av en stor sorg eller ulykke, eller også av en stor indre anfektelse. Og når han igjen kommer ut av denne lutringens ovn, er han en helt annen enn før, preget av langt større alvor og langt mer rik på gode gjerninger.

Og hvor ofte har vi ikke gjort den erfaring – vi som står under Herrens tilsyn og pleie – at når urene lyster, forfengelighet, egenkjærlighet e.l. fikk mer enn vanlig makt i vårt sinn, da varte det sjelden lenge før vi ble rammet av ett eller annet som igjen brakte oss til besinnelse. Når så Herren igjen har trøstet vårt hjerte, befinner vi oss som etter et forfriskende bad, og begynner med ny iver å løpe hans buds vei.

De som er blitt fortrolige med denne Faderens trofaste, tuktende hånd, vil til slutt selv kunne si det på forhånd når en ny tuktelse er underveis. Så avgjort er det at de gode greinene skal renses. Med hellig nidkjærhet våker Herren over de sjelene han forbereder for himmelen. Han vil at de skal bli mer og mer rene og rike på frukt.

De andre derimot får lov til å leve slik de lyster. I Bibelens siste kapittel sier Herren: «La den som gjør urett, fortsatt gjøre urett, og la den urene fortsatt bli uren! Og la den rettferdige fortsatt gjøre rettferdighet, og la den hellige fortsatt bli helliggjort!» (Åp 22,11).

Denne renselse er altså et kjennetegn – et meget viktig kjennetegn på de greinene som bærer frukt. Og da især den indre renselse, Åndens tukt i vårt hjerte.

Utvortes prøvelser kan også de gudløse oppleve. Men denne Åndens indre tukt, hvorved ufullkommenhet og vanart stadig blir påtalt, og man derfor aldri blir tilfreds med seg selv, men stadig må øse av evangeliets kilde til trøst for sin sjel – det er et så karakteristisk kjennetegn på de troende, at skjønt de for bare mangler, ofte ikke kan se noen frukt hos seg selv, så er tukten alene et tegn på at de er av de greinene Herren tar seg av.

Måtte Guds Ånd få lov til å gripe våre hjerter med det Herren her har talt til oss, slik at de troende derved kan bli styrket i vissheten om at de står i den salige forening med Frelseren, og de som er utenfor, ikke får ro før også de er kommet inn i det rette forholdet til ham, og begynner å bære frukt i Skriftens betydning av ordet. Da skal vi – på tross av all vår urenhet – i troens rettferdighet være rene for hans øyne.

Greinene på vintreet (II) – Joh. 15

Original tittel: Hemmeligheten bak sann helliggjørelse

Hva er egentlig årsaken til at noen kristne bare bærer liten frukt, mens andre – til tross for at de har den samme trege og onde naturen – likevel er rike på gode gjerninger, det Bibelen kaller Åndens frukt?

Slik svarer vår Herre Jesus på dette spørsmålet:

«Bli i meg, så blir jeg i dere. Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg. Jeg er vintreet, dere er greinene. Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt. For uten meg kan dere intet gjøre.» (Johannes 15,4–5).

Selv om disse ordene er helt tydelige og så velkjente for oss, har fienden en slik makt over sinnet vårt, at vi har vanskelig for å bli stille og ta inn over oss innholdet i dem.

I Jesu tale om vintreet og greinene ligger det spesielt to viktige lærdommer. Med andre ord får vi klarhet over to svært aktuelle spørsmål for de troende. Den første av disse lærdommene tok vi for oss i forrige artikkel («Greinene på vintreet – del 1»).

Vi så der at Herren taler om to slags greiner på vintreet: «greiner på ham» som ikke bærer frukt og som derfor skal tas bort. Dette viser at ikke all tro på Kristus er en frelsende tro, og ikke enhver forening med ham er en sann og salig forening. Da oppstår helt naturlig spørsmålet: Hvordan kan man skille de ekte, gode greinene fra de visne?

Det første kjennetegnet på de gode greinene, sa Jesus, er at de bærer frukt. Her ble også forskjellen mellom *gjerning* og *frukt* klarlagt.

Og det andre kjennetegnet er at «de blir renset, for at de skal bære mer frukt».

Som en direkte følge av svaret på det første spørsmålet, oppstår det andre spørsmålet: *Hvordan skal jeg få kraft til å bære mer og bedre frukt*?

Vel har jeg i mitt indre fått en ny kjærlighet og lyst til Guds lov, men i mine lemmer ser jeg en annen lov – synden – som fortsatt henger ved meg. Hvordan får jeg kraft til å seire over den?

Dette spørsmålet besvarer Herren i de ordene vi nå skal betrakte.

Vi ser hvor sterkt det ligger Jesus på hjertet, at hans venner må bære frukt, og at den greinen som bærer frukt må bære enda mer frukt.

Én ting skal vi merke oss: Han taler hele tiden om frukt. Nåde og tilgivelse skjenker han oss for intet. Barnekår hos Gud og det evige liv er en gave som er vunnet oss ved Kristi blod. Men siden det nå er blitt vår lykkelige lodd i troen å eie alt dette og leve i et nåderike, hvor ingen lov kan fordømme oss og ingen synd blir tilregnet oss, så vil han at vi ikke skal «misbruke Guds nåde til løsaktighet», eller være ufruktbare i erkjennelsen av vår Herre Jesus Kristus.

Tvert imot vil han at vi skal bli stadig mer rike på alt godt, Gud til ære og våre medmennesker til velsignelse. Med dette for øye oppmuntrer, irettesetter og renser han oss, for at vi skal bære mer frukt. Han sier også om dem som blir i ham, at de skal bære mer frukt.

Når det gjelder dette, er det imidlertid store forskjeller mellom de kristne. Det er slik Jesus sier om såkornet som falt i den gode jorden: noe bar hundre, noe seksti og noe tretti foll. Det finnes kristne som nesten strømmer over av kjærlighet og gode gjerninger, mens det er andre som er langt mindre rike på frukt. Til slutt er det noen som er så likegyldige og ufruktbare, at de tilsynelatende knapt nok vet at de er kalt til å «ikke leve for seg selv, men for ham som døde og sto opp for dem.»

Dette er ganske eiendommelig, for det dreier seg tross alt om mennesker som ellers synes å ha liv i Guds Sønns navn. De kan ikke unnvære ordet om Kristus og drives av byrden av sin synd til å søke evangeliets trøst. Mennesker som ikke kan leve uten evangeliet, kan man vanskelig nekte å ha liv i Gud. Bibelen sier jo: «Den som har Sønnen, har livet.» Det merkelige er bare at de bærer så lite frukt.

De har kjærligheten, både til brødrene og til mennesker generelt. De troende er deres brødre og søstre, og de har ingen del i verdens liv. De har omsorg for sine medmenneskers åndelige vel og gleder seg over evangeliets fremgang. De har altså de mest vesentlige livstegn, men deres åndelige liv er så svakt, deres kjærlighet er så kald og hjertene deres så trange i sammenligning med så mange andre kristne.

De lever i det store og hele kun for seg selv – eller for dem de føler seg knyttet til, enten av egennyttige motiver eller av den naturlige kjærlighetens bånd. Men av ren og oppriktig kjærlighet å gjøre noe for å avhjelpe menneskers akutte nød – enten det dreier seg om å yte timelig hjelp, ofre noe av deres egen bekvemmelighet eller bare å si noen kjærlige og nyttige ord – dertil har de verken lyst eller kraft av betydning. Andre kristne derimot, synes helt å glemme seg selv og leve for andre.

Mens de trofast røkter deres jordiske kall, er de fylt av én ting: å få lov til å tjene sin neste. Og dette gjør de med en villighet og letthet som om det var deres natur – selv om også de i sin naturlige tilstand levde kun for seg selv.

Når det gjelder de øvrige Åndens frukter, er forholdet tilsvarende. Fred og glede i Herren er noe disse «søvnige» kristne knapt nok vet noe av. Det måtte i så fall være et minne fra den første lykkelige tiden, da de levde med Herren. Deres saktmodighet, mildhet, langmodighet osv. kommer hovedsakelig av deres naturlige anlegg. Nåden i seg selv får dem ikke til å for eksempel ydmyke seg for noen.

Hos andre kristne kan man finne alt dette helt annerledes utviklet. Det er dem som av naturen har et vanskelig sinn, men som nåden i en slik grad har bøyd, at hvis de feiler i utålmodighet eller sinne, så erkjenner de det straks, angrer det bittert og ber Gud og mennesker om tilgivelse. Og selv om synden ofte tynger dem hardt, blir de likevel gjennom evangeliets trøst så opplivet og glade, at de godt kan tale om hva fred og glede i Herren innebærer.

Denne forskjellen når det gjelder Åndens frukter hos de forskjellige kristne, er noe enhver kan se. Og likevel har Jesus sagt at selv om forskjellen er så stor som mellom hundre og tretti foll, så hører begge parter likevel til den gode jorden.

Vi minner igjen om at det her kun er et spørsmål om hva nåden virker – i motsetning til vår egen natur. Vi skal ikke legge skjul på at ulike

naturlige anlegg spiller en svært stor rolle i denne sammenheng. En person har av naturen et lett, glad og tjenestevillig sinn. En annen er mer tung og treg. Disse forskjellige naturanleggene vil også komme til å prege kristenlivet, når det gjelder det ytre. «Det er forskjell på nådegaver, men Ånden er den samme.»

Når et menneske som av naturen har et tregt, tungt og vanskelig sinn, likevel, ved nåden og Kristi kjærlighet, drives til å bekjenne sin frelser, arbeide for sjelers vel og villig og glad være alles tjener – og når et annet menneske med en lett, glad og virksom natur aldri blir drevet til slikt, men først og fremst lever for seg selv – hva vitner ikke dette om?

Det er kun det som er virket av Ånden det er tale om her. Burde ikke enhver av oss derfor vende spørsmålet mot oss selv og gjøre oss klart, at i en kristendom som ikke har denne Åndens frukt, der må det mangle noe vesentlig? Og hvis vi har begynt å bære frukt, vil Herren at vi skal bære enda mer frukt. Ja, «han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og ble reist opp for dem» (2 Kor 5,15).

En kristen har ingen rett til å leve kun for seg selv. Han er kalt til å leve for Kristus og hans dyrt kjøpte barn. Et liv som leves i selvopptatthet og egoisme er ikke et kristelig liv.

Også i ditt daglige, praktiske arbeid hjemme, vil du alltid få anledning til å fornekte deg selv for dine medmenneskers skyld, bære over med feilene deres, dra omsorg for deres åndelige vel og så videre.

Dessuten får du alltid ledige stunder hvor du kunne utvide din kjærlige omsorg til de mange dyrt kjøpte, men ulykkelige sjelene i en videre krets: benytte enhver anledning til å si dem et godt ord, gi eller låne dem en god bok, eller gjøre dem oppmerksomme på en slik – og ellers ved å rekke dem en hjelpende hånd der det måtte være nødvendig, vise at du tjener Herren. Skulle ikke Guds barn, som er blitt vist barmhjertighet, være slike gode, fruktbare greiner?

Når nå intet av dette blir gjort – du vegrer deg mot det, du har ingen drivkraft, men lever «ufruktbar og uten kraft i erkjennelsen av vår Herre Jesus Kristus» – hvor ligger da feilen? Hva er årsaken til det?

«Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt. For uten meg kan dere intet gjøre» (Joh 15,5).

Der har vi årsaken. Du lever ikke i en så fortrolig og inderlig forening med din Frelser som du burde. Enten lever du livet ditt i en verdslig og lettsindig ånd, eller også i et lovbundet trellesinn, eller – hva som ofte er tilfellet – i en blanding av begge deler.

Den vesentlige forskjellen mellom disse to årsakene til et kraftløst og ufruktbart liv er denne:

De som lever i verdslighet, lettsinn og sløvhet, har forholdsvis lett for å trøste seg selv. De kan også av og til forsvare sin egen stilling og vil slett ikke tro at årsaken er så viktig og alvorlig som den er. Dette er nettopp så karakteristisk for denne «søvnige» tilstanden. Jesus sier om de ti jomfruene, også de kloke: «Da brudgommen lot vente på seg, ble de alle døsige og falt i søvn.» Og Paulus skriver til Timoteus: «Derfor minner jeg deg om at du tenner på nytt Guds nådegave som er i deg ved min håndspåleggelse.» (2 Tim 1,6).

Disse bibelordene viser oss at også de troende kan sove, åndelig talt, uten å være helt døde. Men din trofaste Frelser ønsker å vekke deg opp fra denne søvnige tilstanden, slik at ikke søvnen skal bli så dyp at det ender med døden. Og det blir en lykkelig dag i livet ditt om du lar deg vekke. Det er ingen grunn til å fortvile. Herren sier jo: «Alle dem jeg elsker, dem refser og tukter jeg. Derfor, ta det alvorlig og omvend deg!» (Åpenbaringen 3,19). Så nådefullt avslutter han sin alvorlige påminnelse til den lunkne «engelen for menigheten i Laodikea».

Djevelen og din gamle natur vil i fellesskap lure deg til å tro at tilstanden din er håpløs. Du er død, du er lunken, du bærer ingen frukt, og derfor tør du ikke lenger å tro Guds nåde. Men det skal du ikke bry deg om. Ydmyk deg bare under Guds veldige hånd. «Men når vi blir dømt, da er det Herren som refser oss, for at vi ikke skal bli fordømt sammen med verden.» (1 Kor 11,32).

Og igjen: «Alle dem jeg elsker, dem refser og tukter jeg. Derfor, ta det alvorlig og omvend deg!»

De derimot, som treller under loven – og derfor ikke bærer frukt – er alltid klare til å dømme seg selv. Det er ikke dermed sagt at de alltid går omkring sønderknust og sorgfulle. De kan utmerket godt slå seg løs, men i deres indre bevissthet er det lov og dom som regjerer.

Når de ser på seg selv – og det gjør de hele tiden – så bekrefter det bare at de ikke har rett til å tro, så ugudelige, hykleriske, ubotferdige

og døde som de er. Så lenge de er slik, kan de jo umulig – mener de – tilegne seg den nåden som er forbeholdt de rette, troende kristne.

Innerst inne er disse menneskene ulykkelige, selv om de ofte ikke vil innrømme det. Den sorgløsheten de viser, dekker egentlig bare over en dyp indre sorg over den lettsindigheten og den hardheten som ofte følger et lovbundet og trellende sinn. Hjertet deres fordømmer dem, og de tør ikke tro på grunn av sin falske og elendige kristendom. I stedet venter og håper de på bedre tider med større kraft og så videre.

Noen har falt i en eller annen grov synd eller plages av en særlig iherdig fristelse, og dette har bokstavelig talt jaget dem bort fra nådestolen. De arbeider på seg selv for først å beseire sin synd, før de tør å tro på en hel og full tilgivelse for den. De vil se at greinen bærer frukt før den er blitt innpodet i stammen.

Men er dette da kristne? vil kanskje noen spørre. Har de i det hele tatt noen tro, de som er beskrevet her?

Det kommer an på om de, midt i sin elendighet, likevel har blikket festet på Jesus, eller om de bestemt avviser å motta nåde, og kun er opptatt av hva de selv først må gjøre og bli. I det første tilfellet er de som en «rykende veke». Den gir kanskje ikke lys, men røyken er likevel et vitnesbyrd om at det fortsatt er en gnist av ild igjen.

Dere arme, velmenende sjeler! Hør her hva deres Herre sier nettopp til dere: «Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg.»

Selv om det høres helt urimelig ut, må du – så ulykkelig, gudløs og hard som du er, med synd som går over alle grenser – først ta imot nådens overstrømmende rikdom og bli salig forenet med din frelser, før du kan bli det minste grann bedre. Ja, ikke engang viljen til forbedring får du før dette skjer.

«Bli i meg!» – dette betydningsfulle ordet vil vi nå se nærmere på.

«Bli i meg! Bli i meg!» Det må ligge noe helt ekstraordinært viktig i disse ordene, ettersom Jesus gjentar dem så ofte. Det er åpenbart noe som ligger ham sterkt på hjerte å få innskjerpet hos oss. Da må det også være umåtelig viktig å få klarhet i hva Herren mener.

Han sier ikke: «Bli i min tjeneste», eller «bli i min etterfølgelse», eller «bli i min bønn.» Han taler om et langt mer inderlig forhold. «Bli

i meg!», sier han. Dybden i dette uttrykket er det ingen som her i tiden kan fatte eller tolke med ord.

Men så mye forstår vi, at det taler om den mest inderlige foreningen med ham. Det er denne foreningen han har uttrykt i bildet av greinene på et tre. Og det er om den han taler når han senere samme kveld sier i sin bønn til sin Far: «…for at de skal være ett, likesom vi er ett, jeg i dem og du i meg» (Joh 17,22–23).

Med et par forklarende tilføyelser, antyder Jesus hvordan denne foreningen med ham oppstår og så mye av dens innerste vesen som vi er i stand til å fatte. «Dersom dere blir i meg, og mine ord blir i dere», sier han, og: «Bli i min kjærlighet!» Vi blir i Kristus når vi blir i hans kjærlighet, og har hans ord ikke bare i tanken og i munnen, men i hjertet.

Det er noe skjult, noe hemmelighetsfullt over denne foreningen med Kristus. Derfor vet vi ofte knapt nok om den virkelig er der. Én ting kan du imidlertid vite: Volder din synd og din svakhet deg bekymring og uro, og finner du da din eneste trøst gjennom ordet om Kristi kjærlighet, Kristi rettferdighet og Kristi blod? Eller setter du din lit til noe du selv skal prestere? Finner du din trøst ved å *høre*, eller ved noe du skal *gjøre*?

Dette er av så avgjørende betydning, at den som ikke vil bli bedratt, må prøve seg selv nøye. Har du et hjerte som lever av ordet om Kristus, slik som kroppen lever av mat, så er du i Kristus og Kristus i deg. Da merker du også hvor inderlig ditt hjerte dras mot ham, hvorledes du hungrer og tørster etter ham, og kun i ham og hans kjærlighet har ditt liv og din trøst.

Hva det vil si at vi lever av Kristi kjærlighet, og at Kristus gjennom troen lever i oss, har Paulus gitt en herlig beskrivelse av i Galaterne 2,19-20, hvor han sier: «Jeg er korsfestet med Kristus. Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg.»

Her er vi inne ved helliggjørelsens kjerne. Slik går det til å «bli i ham». Og her ser du hva du mangler, du som ennå er en trell under synden, du som nok kan forferdes og fortvile over synden, men ikke for alvor hater og avskyr den. Feilen er at du ikke er «død for loven»:

Du er ikke i Kristi kjærlighet salig og frigjort, men er i ditt indre en lovbunden trell.

Hvordan skulle du da kunne ha liv og kraft og en hellig vilje? «Bare hvis det var gitt en lov som hadde kraft til å gjøre levende, kom rettferdigheten virkelig av loven» (Gal 3,21). Nei, «bokstaven slår i hjel». Loven gjør bare synden levende – den «virket slik i våre lemmer at vi bar frukt for døden» (Rom 7,4–11).

Vil du ha kraft til helliggjørelse, da må du være «død for loven» og leve i Kristi kjærlighet.

«Jeg er ved loven død for loven» – slik var apostelens ord. Først har loven selv drept meg. Det skjedde da «synden benyttet seg av budet og dåret meg og drepte meg ved det» (Rom 7,11). Jeg døde – jeg kunne ingenting, verken tenke, føle eller gjøre noe lenger. Jeg kunne ikke røre en finger for min frelse, jeg var død.

Men da kom en annen lov – troens lov – og sa: «Tro på Herren Jesus!» Evangeliet talte om Kristi fullbrakte verk og sa at det alt var for meg. Da ble min ånd vekket til live igjen. Jeg ble forenet med ham som «ble reist opp fra de døde», og nå lever jeg, men «jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg».

Hvordan skal dette forstås? Jo – «det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn». Hvem er det jeg tror på? På ham «som elsket meg, og ga seg selv for meg». Dette er det samme som å «bli i hans kjærlighet».

Dette, sier Paulus, er betingelsen for å kunne «leve for Gud». «Jeg er ved loven død for loven, for å leve for Gud.» I Romerne 7 er han inne på det samme. Vi må løses fra loven, sier han, for å kunne bære frukt for Gud (vers 4). Og videre i vers 6: «Men nå er vi løst fra loven, ettersom vi er døde fra det vi var fanget under, slik at vi tjener i Åndens nye vesen, ikke i bokstavens gamle vesen.»

Nå forstår jeg hva Jesus mener når han sier: «Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt.»

Så vet jeg verken av noen lov som fordømmer meg, noen gjerning som frelser meg, eller av noen synd som tilregnes meg. Jeg vet av intet annet enn «troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg», og fryder meg nå i min Herre Jesu Kristi kjærlighet.

Dette er hemmeligheten i all sann helliggjørelse. Det skaper liv, lyst og kraft i mitt før så iskalde, døde og avmektige hjerte. Jeg vil aldri

kunne glemme – og ei heller fortie – den kjærlighet Guds Sønn har vist meg, da han tok bort syndens fordømmende kraft og satte meg inn i et rike hvor det er nåden som hersker over gjerningene.

Der dette blir mottatt i tro, der blir det en drivkraft i et menneskes liv. Det tvinger meg til ikke lenger å leve for meg selv, men for ham som døde og ble reist opp for meg. «For Kristi kjærlighet tvinger oss, idet dette er avgjort: Én er død for alle, og derved har de alle dødd» (2 Kor 5,14).

Det må nå være klart for enhver hva som menes med dette: «Bli i meg, bli i min kjærlighet, så skal dere bære mye frukt.» Å be er ikke nok. Tusenvis av ulykkelige treller ber og kjemper, men får ingen kraft, intet liv. Jesus sier ikke: «Bli i bønnen», men: «Bli i meg, bli i min kjærlighet.» Først når man er død for loven, kan man bære frukt for Gud.

Selv om det høres helt urimelig ut, finnes det ingen annen utvei for å bære mer frukt enn denne: Du må først komme inn i en virkelig og salig troens forening med din Frelser, og dette må skje før synden i det hele tatt er beseiret.

Du må si farvel til alle tanker om egen kraft og egen fromhet. Du må være så død for loven at du ikke lar den binde din samvittighet, selv om dine synder var tusen ganger flere og større enn de er.

Du må la denne sannheten gjelde i praksis: *at du selv intet annet makter enn å synde, og at Kristus alene er både din rettferdighet og din styrke* (Jes 45,24).

Dette er det Herren vil at vi skal lære når han tillater Satan å sikte oss som hvete. Vi vil så nødig innrømme at vi intet makter og må frelses ved Kristus alene. Derfor må vi gjennom disse ydmykende erfaringene med synd og fristelsens makt.

Det er dette Jesus mener når han sier: «…uten meg kan dere intet gjøre.»

«Intet gjøre» – sterkere kan det ikke sies. Og for ytterligere å understreke dette, bruker Jesus bildet av en grein som er brutt av fra stammen, som ligger på bakken og visner. At en slik grein skulle kunne bære frukt, er umulig. Og «likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg.»

«Ikke så at vi av oss selv duger til å tenke ut noe som av oss selv», sier Paulus. Og hvis vi ikke engang mestrer våre egne tanker, hva makter vi da egentlig?

Selv viljen til det gode må vi få fra Gud, sier den samme apostelen. «For Gud er den som virker i dere både å ville og å virke til hans gode behag» (Fil 2,13). Og dette virker han i dem som gjennom alle sine egne, fruktesløse anstrengelser kun har lært at de intet makter. Når de – etter denne ydmykende erfaringen – hører Guds stemme og lar seg dra av ham til Jesus, får de livet i ham. Men hvis de selv vil kjempe kampen til ende, beholder det onde sin makt over dem.

Dette var summen av en gammel kristens erfaring, som da en yngre bror klaget over sin ynkelige avmakt i kampen, ga dette merkelige svaret: «Det er jo også umulig at du kan seire, så lenge du kjemper.» Og da dette svaret sto i fare for å bli misforstått, la den gamle til: «Så lenge du kjemper – mener jeg – så lenge ditt eget 'jeg' ennå har noe kraft i behold og mener at det ved den skal seire.»

Nei, du skal bli til intet. Da kommer Herren og spør: Hvordan går det med deg? Tror du fremdeles at du kan gjøre noe selv? Kan du av hjertet svare: «Nei, jeg er fortapt, jeg er fullstendig ferdig!», da svarer Herren tilbake: «Så kan jeg dra deg opp av fordervelsens grav, av den dype gjørmen, sette din fot på en klippe og gjøre dine trinn faste» (Salme 40).

Vi har altså sett at både lyst, kraft og evne til å bære frukt, alt sammen beror på at vi blir i Kristus. Når jeg bærer på den salige bevisstheten i mitt hjerte, at Gud er min venn, at all min synd er forlatt og for Kristi skyld aldri skal tilregnes meg, at jeg står så fullkomment skyldfri for Gud som om det verken fantes synd eller lov, verken ett eller ti bud – da blir Herren Jesus for alvor dyrebar for meg.

Da kan verden være hva den vil for meg, da vil jeg leve for min Herre, da bekjenner jeg ham med ord og eksempel, og gjør med glede det som før var vanskelig. Riktignok er jeg ikke blitt fri for min gjenstridige natur, men i denne troens forening med Frelseren ligger likevel den egentlige fruktbærende kraften.

Det er dessuten først nå at jeg kan be slik at det virkelig betyr en hjelp mot det onde. Nå ber jeg nemlig i tro og i Jesu navn, og ikke med den selvrettferdige hensikten som før hadde som følge at Herren ikke

kunne bønnhøre meg. Hadde han gjort det, ville min selvtilstrekkelighet bare fått ny næring.

Alt hva jeg nå har, har jeg av Herrens nåde, og jeg vil kun dette ene: være ham til behag. Da gjelder også det Herren sier videre: «Dersom dere blir i meg, og mine ord blir i dere, da be om hva dere vil, og dere skal få det» (Joh 15,7).

Og skulle det være noe du ikke får, selv om du blir i ham, så la han i sin visdom råde over det. Han kunne jo, hvis han ville, gjøre deg fullkomment hellig og ren som en engel, men han vet hva som tjener oss best.

Han overlot Peter til å «siktes av Satan», og Paulus til «en Satans engel» som slo ham i ansiktet for at han ikke skulle opphøye seg. «Min nåde er nok for deg», sa han, «for min kraft fullendes i skrøpelighet» (2. Kor. 12). Ved denne anledningen var det sunnere for Paulus å lære å kjenne sin svakhet enn å føle seg sterk.

Nå vet vi imidlertid at en grein som er brukket av, igjen kan bli innpodet i stammen og få liv, så lenge det skjer innen rimelig tid. Men ligger den så lenge avbrukket at den har visnet, nytter det ikke å pode den inn igjen. Da er det for sent. Den er død.

En kristen som dømmer seg selv og er redd for at han kanskje er en vissen grein, har nettopp i denne frykten et bevis på at han ennå ikke er helt død. For den som er helt død og forherdet, er enten svært godt fornøyd med seg selv, eller stiller seg i dypeste fortvilelse fiendtlig til sannheten og vil overhodet ikke høre Guds ord.

Disse hadde likevel en gang himmelen som mål. Nå er de igjen i fiendens vold. «De er som nakne trær om høsten, uten frukt, to ganger døde, opprykket med rot» (Judas 12).

Hvordan begynte det som endte så trist? Kanskje på den måten at de falt i en eller annen grovere synd og gjorde vondt verre ved å flykte fra nådestolen, slik som Adam flyktet for Gud. Hadde de bare blitt værende i troen, hadde hjelp ennå vært mulig.

Men de tok opp kampen i egen kraft, og ville komme frem med frukt for Gud før de igjen kunne be om hans nåde. Og da gikk det slik som Jesus her sier: Greinen kan ikke bære frukt dersom den ikke blir i vintreet – den visner. De blir mer og mer bundet i synden, mer og mer maktesløse, og til slutt aldeles likegyldige. Og nå er de døde.

Dette taler sterkt om alvoret i Kristi formaning om å bli i ham. «Om noen ikke blir i meg, da kastes han ut som en grein og visner, og de samler dem sammen og kaster dem på ilden, og de brenner.»

Alt Jesus har talt, har en dypere betydning. Hvorfor taler han da her til slutt om å brennes? Javisst er det kun en antydning – men hvilken forferdelig antydning! Og til og med uttalt av ham som er selve den evige sannhet. Måtte Herren bevare alle som tror på ham.

Formaningen

En av de mest merkverdige og mest lærerike tekster i vår Bibel, når det gjelder kristendom i praksis, finner vi i 2. Peters brev 1.

Etter å ha uttalt den sedvanlige apostoliske hilsen, begynner selve brevet med følgende ord:

«Ettersom hans guddommelige makt har gitt oss alt som tjener til liv og gudsfrykt, ved kunnskapen om ham som har kalt oss ved sin egen herlighet og kraft, og gjennom dette har gitt oss de største og mest dyrebare løfter, for at dere ved dem skulle få del i guddommelig natur, etter at dere har flyktet bort fra fordervelsen i verden som kommer av lysten, så legg nettopp derfor all vinn på at deres tro viser seg i rett liv, og i det rette liv kunnskap, og i kunnskapen selvbeherskelse, og i selvbeherskelsen utholdenhet, og i utholdenheten gudsfrykt, og i gudsfrykten broderkjærlighet, og i broderkjærligheten kjærlighet til alle. For når disse tingene finnes hos dere og får vokse, viser de at dere ikke er uvirksomme eller ufruktbare i kunnskapen om vår Herre Jesus Kristus» (2 Pet 1,3–8).

Forut for selve formaningen legger apostelen en fortreffelig grunnvoll for denne. Han fratar dermed de ulydige enhver unnskyldning, og gir de lydige og villige en stor oppmuntring.

«Ettersom hans guddommelige makt har gitt oss alt som tjener til liv og gudsfrykt…» sier han først. Ordet «liv» betyr her det indre åndelige liv, og med «gudsfrykt» menes dette nye livs fremtredelsesform utad i et gudfryktig levned. Og alt som behøves til dette er gitt oss av Gud, sier apostelen.

Tenk deg om, for Guds ansikt, hvilket ansvar du har, du som bestandig hører Guds ord og kjenner din herres vilje, men bruker din svakhet som unnskyldning for å ikke handle etter det! Du vet at vi er

løskjøpt fra dette tomme liv vi har arvet fra fedrene, «ikke med sølv eller gull, men med Kristi dyrebare blod» (1 Pet 1,18–19), og at vi derfor ikke mer skal leve for oss selv, men for ham som døde og oppstod for oss.

Men du vil tjene to herrer, samtidig være Guds venn og verdens venn og få Kristus og Belial til å stemme overens (2 Kor 6,15). Eller du hører til i de troendes krets og vil til himmelen en gang, men du har skjødesynder du ikke vil slippe, og unnskylder deg med at du ikke har kraft til å avlegge dem.

«Hans guddommelige makt har gitt oss alt som tjener til liv og gudsfrykt». Da behøver du ikke på grunn av din svakhet å forbli en trell under synden og verden. Det finnes en kraft som kan gjøre deg fri. Om dette vitner de tusen ganger tusen salige ånder i himmelen. Om dette vitner de tusener av benådede sjeler på jorden. Hele deres vesen er et vitnesbyrd om at både liv og gudsfrykt er virket hos dem av en guddommelig makt.

Har du aldri sett hvordan Herrens Ånd gjør undere på jorden: gjør de døde levende og de bundne fri, gir de stumme stemme, ja, gjør de dypest sunkne syndens treller til de mest gudfryktige, hellige og salige Guds barn? Ser vi det ikke for våre øyne hvordan syndere ved en guddommelig kraft som formidles gjennom ordet, blir vekket, opplyste, renset, helliget og til slutt bevart til et evig liv – og dette ofte under de mest vanskelige forhold.

Med et slikt bevis på en guddommelig makts virkning på jorden, er du uten unnskyldning, du som med alt hva du vet og alt hva du hører om Gud, fremdeles er en trell under verden og ditt gamle kjødelige vesen.

Men akk! Det finnes også mennesker som tar fatt på saken med langt større alvor enn de som ovenfor er nevnt. Mennesker, som ikke vil vite noe av verdens vennskap og som ber og bønnfaller om hjelp imot synden, ber slik at en stein kunne bli rørt, men likevel aldri kommer til liv og gudsfrykt. Stadig beherskes de av avmakt og åndelig død.

I det store hele – når mennesker rammes av loven i hjerte og samvittighet, klager de alle som én over dette, at de mangler kraft. Noen sier de har vilje, men ikke evne, andre igjen at de verken har vilje eller evne.

Hvordan skal dette forstås? Det stod jo her at Gud har gitt oss alt som tjener til liv og gudsfrykt. Og likevel klager så mange oppriktige sjeler over manglende kraft. Hvor ligger feilen?

Mange vil uten tvil svare: Feilen er den at du ikke er alvorlig og oppriktig nok. Du har ikke våket, bedt og stridt slik du burde.

Dette vil igjen si at det er gjennom mer alvorlig bønn osv., at du skal få det som tjener til liv og gudsfrykt. Men hvor fornuftig dette enn lyder, så la deg ikke bli bedratt. Tro ikke på det, men tro heller hva apostelen her sier om veien og måten vi får det som tjener til liv og gudsfrykt.

Det gis oss «ved kunnskapen om ham som har kalt oss ved sin egen herlighet og kraft», sier han. Vel er det sant at du ikke har våket, bedt og stridt slik du burde. Og vel er det sant at det bor mye falskhet i ditt hjerte.

Men rammes du for alvor av lovens pil, og denne får lov til å virke etter sin hensikt, så kan den med enkelthet gjøre deg så ussel og elendig, at du ikke en gang kan våke, be eller kjempe. Den virker slik at du vil kjenne på hjertets falskhet, men den er ute av stand til å frigjøre deg fra den. Og når du ikke en gang har kraft til dette som skulle gi deg kraft, så er jo alt sammen totalt håpløst.

Men var det ikke nettopp dette loven skulle virke? Var ikke meningen med loven den at din munn skulle bli lukket og at du skulle stå skyldig for Gud? Dersom du var i stand til å våke og be og utrense all falskhet fra ditt hjerte, dersom loven kunne gjøre deg levende, from, hellig og sterk, så var jo rettferdighet å få ved loven, og Kristus ville vært død uten grunn (Gal 2,21).

Alt som krever noe av oss, er lov. Følgen av dette er at all tanke om hva vi skal gjøre for å få kraft, gudsfrykt og liv, vil være det samme som å vente noe av loven som den ikke er i stand til å gi. Loven er god når man bruker den rett. Den er god når det gjelder det å lukke vår munn og gjøre oss til fortapte syndere for Gud.

Og den er god når det gjelder om å formane de troende – som har livet og kraften – til å våke, be og kjempe. Men som middel mot usselhet, avmakt og død er den ingenting verdt.

Vi mener bestandig at det er ved at vi selv våker, ber og strider, at vi skal få liv og kraft. Den forestilling at evangeliet om Kristus som korsfestet ikke skal virke helliggjørelse, men kun rettferdiggjørelse,

ligger dypt i vår natur. Dette er en villfarelse som mange kristne må kjempe med, og hvor mange blir fanget og forført. Den gode Peter må ta feil, mener de, når han hevder at det er gjennom kunnskapen om Kristus at vi får alt som tjener til liv og gudsfrykt.

Paulus sier imidlertid det samme. Han kaller ordet om korset for en Guds kraft. Og enda mer ettertrykkelig slår han det fast når han taler til galaternes samvittighet og sier: «Bare dette vil jeg få vite av dere: Var det ved lovgjerninger dere fikk Ånden, eller var det ved å høre troen forkynt? … Når Gud altså gir dere Ånden og gjør kraftige gjerninger blant dere, gjør han det ved lovgjerninger eller ved at dere hører troen forkynt?» (Gal 3,2–5).

Her er det feilen ligger når du fremdeles ikke har erfart Guds kraft i ditt hjerte. Du kjenner ennå ikke Kristus. Du har ikke – gjennom guddommelig åpenbaring – opplevd den lykke og salighet i Kristus som du har lest og hørt om. Hvilket liv det skulle bli, hvilken overnaturlig kraft du skulle få, om Kristus kom til å stå så levende for deg, at du i Åndens lys fikk se høyden og dybden av hans kjærlighet, forsoning og nåde, og du ble fullkomment frigjort fra loven, frelst og salig, just som du er.

Se på dem som er virkelig frigjort og født på ny. Alt hva som tjener til liv og gudsfrykt, fødes likesom av seg selv i deres hjerter. De gleder seg av hjertet over deres frelser og omgås fortrolig med ham. De er fylt av en ny, hellig lyst til å i alle ting lyde ham og være ham tro. De har fått en helt ny kjærlighet til mennesker, slik at de med gråtende tårer kan be om deres omvendelse og med de mest hjertelige ord søke å vekke deres samvittighet.

Med brødrene i Kristus er de så inderlig forenet at alt hva som angår den ene, både glede og sorg, blir delt av de andre. De har et nytt, rent sinn som føler kjødets urenhet som en pine. Og skjer det at noen på grunn av et heftig og vanskelig sinn forsynder seg, er han straks rede til å erkjenne sin feil og be om tilgivelse.

Hvordan har de nå fått alt dette? Ene og alene gjennom den levende kunnskap om Kristus og den visshet om Guds nåde som denne kunnskap har virket i deres hjerter.

Det var en gang en mann som aldri, ikke en gang da han gikk våken og søkende, hadde evnet å si noe godt om Gud til noen. Men da han omsider i Åndens lys fikk se Jesus, og nåde til å tro seg frelst og salig

i ham, kunne han simpelthen ikke la være å vitne om sin Frelser for alle han møtte på sin vei. En uutsigelig glede og kjærlighet drev ham til dette.

Da hans hustru, som syntes at han gikk for langt, ba ham om å slutte, svarte han: «Dersom jeg hadde mottatt en million kroner, ville det være vanskelig for meg å holde en slik glede for meg selv. Hvor mye mer da nå, når hele Frelserens person er blitt min, og jeg er blitt så fullkomment frigjort fra min synd, at ikke det minste fnugg er tilbake.»

Det andre apostelen anfører som grunn for sin formaning, er dette, at Gud har «gitt oss de største og mest dyrebare løfter, for at [vi] ved dem skulle få del i guddommelig natur» (2 Pet 1,4).

Vår store Herre og Gud, som i begynnelsen skapte mennesket i sitt bilde, til barn og arvinger, har, uten å akte på slektens dype fall, gitt den sine dyrebare og største løfter. Han har bestemt oss til noe så stort som å «bli likedannet med hans Sønns bilde» (Rom 8,29), bli hans evige Sønns brødre, søstre og medarvinger til en evig herlighet i himmelen.

Med dette for øyet ga han allerede på syndefallets dag mennesket det løftet, som vel må kunne kalles det aller største, og som har alle de andre gjemt i seg, nemlig løftet om en Frelser, løftet om kvinnens ætt, som skulle knuse slangens hode.

Dette løftet ble senere gjentatt gang på gang, først til patriarkene, senere til profetene, og malt for Israels folks øyne gjennom de utallige blodige ofre, som av Gud var forordnet som en del av deres gudstjeneste, og som til sammen utgjorde ett stort løfte om en kommende forsoner.

Denne kommende Frelser nevnes i Det gamle testamente med de mest betydningsfulle og løfterike navn. Det sies uttrykkelig om ham at «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» og at «ved at de kjenner ham, skal den rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange» (Jes 53,6 og 11).

«Da tidens fylde kom, utsendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven, så vi skulle få barnekår» (Gal 4,4–5). Da ble en jomfru i Israel varslet av en engel om hans fødsel, hans navn og hans oppdrag på jorden. Hans navn skulle være Jesus, for han skulle frelse sitt folk fra deres synder.

Snart ble en ropende røst hørt i ørkenen: «Rydd Herrens vei, gjør hans stier rette!» (Mark 1,3; Jes 40,3), og da denne «brudgommens venn» så Guds elskede Sønn komme til seg, ropte han ut: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!» (Joh 1,29).

Da det store øyeblikk endelig var kommet at han skulle fullbyrde sitt verk – i «den natten da han ble forrådt» – sa han selv om sitt blod: «For dette er mitt blod, den nye pakts blod, som utgytes for mange til syndenes forlatelse» (Matt 26,28).

Og senere dro en skare av evangelister ut, disse som av Den Hellige Ånds ildtunger hadde fått ett og samme budskap å gå med: «Jesu Kristi, Guds Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7).

Dette store vitnesbyrd danner grunnlaget for alle «de største og mest dyrebare løfter» til hver enkelt troende. Enhver som står skyldig overfor loven og påkaller Jesus' navn om forlatelse for sine synder, har på dette grunnlaget de mest bestemte løfter om at hans synder er «kastet i havets dyp» og aldri mer skal «kommes i hu». Han er fullkommen ren for Guds øyne, ja, «hvit som snø», hans synder er fjernet så langt fra ham som «øst er fra vest», og Guds nåde er så mektig over ham som «himmelen er over jorden» (Sal. 103).

De troende er utvalgt i Kristus til å være «hellige og ulastelige for Guds åsyn» (Ef 1,4). Vi er «ikke lenger under loven, men under nåden» (Rom 6,14). Og skjønt loven har vært en «tuktemester til Kristus» for oss, så er vi nå, etter at troen er kommet, «ikke lenger under tuktemesteren» (Gal 3,24–25).

Alt dette må vel med god grunn kunne kalles for «de største og mest dyrebare løfter».

Det er ikke bare det vi i håpet ser frem til, at Bibelen kaller løfter. Også dette som vi allerede har fått, kalles løfter. Dette har en dypere betydning som vi aldri må glemme. Det er nemlig slik at alt det som ifølge løftene er vårt, er så fullstendig fremmed for både våre sanser, følelser og fornuft, at vi kun gjennom urokkelig tillit til hva Herren har sagt, kan bevare trøsten som der blir gitt.

Vil du bli ved i troen, må du derfor holde blikket urokkelig festet på hva Gud har gjort og hva Gud har sagt, og samtidig være forberedt på å finne det stikk motsatte hos deg selv.

Du må ha Guds løfter prentet på en slik måte i ditt hjerte at du kan se på synden som bor i deg, og allikevel si: Jeg har ingen synd, jeg er

fullkommen fri, hellig og ren. I all min synd er det ingen synd – ikke for Gud, som regner med Kristi blod.

Og selv om jeg ikke har noen rettferdighet selv, er jeg fullkomment rettferdig for Gud, som regner med Kristi rettferdighet. Alt dette grunner seg på Guds evige ord om sin Sønn.

Hvilken kraft og betydning et løfte har, når det blir gitt av en hos hvem det ikke finnes svik, det lar Paulus oss ane, når han sier at den som vil eie Kristus, og med Kristus hele hans fullbrakte verk, han trenger ikke å si: «Hvem skal fare opp til himmelen? – det vil si, for å hente Kristus ned. Eller: Hvem skal fare ned i avgrunnen? – det vil si, for å hente Kristus opp fra de døde.» For: «Ordet er deg nær, i din munn og i ditt hjerte. Det er troens ord, det som vi forkynner» (Rom 10,6–8).

Paulus vil med dette si at om vi har et ord fra Gud, så er det nøyaktig det samme som om vi stod med den tingen ordet taler om i vår hånd.

Betydningen av et pålitelig løfte forstår vi veldig godt når det dreier seg om jordiske ting. Men når det dreier seg om de himmelske, hvor det er Gud selv vi har å gjøre med, så er vi ikke forstandige nok til å føle oss fullkomment trygge.

Dette forholdet kan belyses ved følgende lignelse:
«Dersom jeg ikke eier et eneste fysisk mynt, så er jeg likevel fullkomment tilfreds, bare jeg eier et bestemt slags papir, kalt seddel eller verdipapir, hvor det står skrevet noen ord som gir meg full sikkerhet for at disse kan veksles mot fysiske mynter i banken. Ja, så trygge føler vi oss, at vi ikke en gang har noen interesse av å få vekslet disse sedlene mot fysiske mynter. Vi tar vare på dem og vurderer dem som om de var penger. Ja, vi kaller dem likefrem for penger, og de fleste menneskene tenker overhodet ikke på at de egentlig ikke er penger, da de i ethvert henseende gjelder som virkelige mynter.»

Hva er det nå som gir disse sedlene en slik verdi?

Kun noen ord, kun et løfte. En slik vekt var det Paulus mente at Guds løfter skulle ha for oss, når han sier: «Ordet er deg nær». Det er ikke nødvendig å stige opp til himmelen for å hente Kristus ned.

Du har ham – du har Kristus, himmel og salighet, når du bare gjemmer hans ord i ditt hjerte og stoler på dem. Gid vi kunne bli så forstandige at vi regnet like sikkert med Guds ord som med menne-

kers ord. Gud skal så sannelig ikke løpe fra sine løfter, når den tid kommer at vi begjærer å få dem innløst i deres pålydende innhold.

Måtte også dette bildet bli til hjelp for oss, til å forstå hvilken vekt og betydning et løfte har, som er gitt av Gud! Skulle Gud kunne bryte sitt løfte? Gud?

Han har ikke bare gitt oss løftet, men også bekreftet det med sin hellige ed. «Da Gud så ville vise løftets arvinger desto mer klart sin uforanderlige vilje, bekreftet han det med en ed, for at vi skulle ha en sterk trøst ved to uforanderlige ting, som utelukker at Gud kunne lyve – vi som har tatt vår tilflukt til å gripe det håpet som ligger foran oss» (Hebr 6,17–18).

Å, du store og nådefulle Gud! Har du endog med din hellige ed bekreftet ditt løfte – og vi tror det likevel ikke! Tilgi oss, Gud, vår stakkars forblindede hjerters vantro! Tilgi oss og hjelp oss!

Med det store løftet om nåden, den uforanderlige, evige syndsforlatelse og frihet fra loven, følger siden alle andre herlige løfter og forjettelser. Der det er syndenes forlatelse, der er det liv og salighet. Den som har Guds nåde, har dermed alt herlig som nevnes kan: han er Guds elskede barn og arving, Guds Sønns bror og medarving og Den Hellige Ånds tempel.

Her nyter han Herrens nærvær, og himmelens herlighet skal han en gang nyte. Om alle disse herlige privilegier har vi de største og mest dyrebare løfter. I Jes 56,5 sier Herren selv om dem som holder fast ved hans pakt: «Dem vil jeg i mitt hus og innenfor mine murer gi et minne og et navn som er bedre enn sønner og døtre. Et evig navn vil jeg gi dem, som ikke skal slettes ut.»

Hvilken majestetisk forsikring! Og det er Gud selv som har gitt den!

Paulus kommer med et lignende utsagn i 2 Kor 6,18: «Jeg skal være deres Far, og dere skal være mine sønner og døtre, sier Herren, Den Allmektige.»

Når vi hører slikt, blir vi tomme for ord! Så stort og forunderlig er det. Jesus taler jo også om sine «brødre» og sier: «Min Far og deres Far, min Gud og deres Gud» (Joh 20,17). Og Paulus sier at disse fra evighet er «bestemt til å bli likedannet med hans Sønns bilde, for at han skulle være den førstefødte blant mange brødre» (Rom 8,29).

Kan ikke alt dette med god grunn kalles for «de største og mest dyrebare løfter»? Men hvem tør si at han uten forbehold tror dem!

Måtte Gud hjelpe oss alle til å bedre ta vare på alt som er sagt oss, for i samme grad som vi vurderer disse ting, i samme grad fester de seg i vårt hjerte.

Og dersom ikke dette er ditt hjertes egentlige næring og liv, så vil det aldri gå deg godt. Du kan vel i det ytre bevare utseende av en kristen og med lampe i hånden gå brudgommen i møte, men oljen mangler, livet og ånden er borte, og du vil – så sant Jesus ikke kan lyve – komme til å møte en lukket dør.

Ved disse største og mest dyrebare løfter skal vi, ifølge apostelen, «få del i guddommelig natur» (2 Pet 1,4). Det er om dette ordet Luther sier at han verken i Det gamle eller Det nye testamente har funnet noe så stort og så herlig.

Vi skulle rystes i vårt innerste dersom vi rett kunne fatte hva det vil si å få del i guddommelig natur. Det er så altfor stort! Og likevel er det en kjensgjerning at det i all Guds åpenbaring på jorden finnes spor av at dette helt fra begynnelsen har vært Guds høye bestemmelse med mennesket. Hedenske diktere, kristne apostler og moderne filosofer stemmer overens i dette at vi mennesker er av «Guds ætt» (Apg 17,28–29).

Og da Gudsbildet i mennesket var gått tapt, sørget Gud selv for gjenopprettelsen av dette. Først da han selv kom og ble ett med vår natur, og senere, da han sendte sin hellige ånd i våre hjerter, slik at vi derved ble «født av Gud». Johannes sier om Guds barn at de ikke ble født «av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud» (Joh 1,13). Og om enhver som er født av Gud, sier han at «Guds sæd blir i ham» (1 Joh 3,9).

Dette kan vi da også til en viss grad se hos dem som er født på ny. Når vi tar i betraktning hvordan menneskenaturen er i seg selv, og siden ser hvordan de som er født på ny, har fått en ny natur som er stikk motsatt den gamle – er blitt nye skapninger, taler et nytt språk og gjør nye gjerninger – hva er så dette, annet enn å ha fått del i guddommelig natur?

Dette har ikke fremstått av kjød og blod. Det er tvert imot helt i strid med naturen, og denne strider på alle punkter imot det nye mennesket. Det er denne strid det siktes til, når apostelen taler om å «flykte bort fra fordervelsen i verden som kommer av lysten» (2 Pet 1,4).

Både dette og det å få del i guddommelig natur skjer ved «de største og mest dyrebare løfter» som er gitt oss av Gud.

Vi har nå betraktet den dyrebare grunnvoll apostelen har lagt for sin formaning. Nå går vi over til å se på selve formaningen.

«Legg nettopp derfor all vinn på at deres tro viser seg i rett liv», sier apostelen først.

«Rett liv» eller «dyd» betegner i denne forbindelse hellig nidkjærhet, kraft og drift til det gode. Vår tro skal ikke være en død kunnskap og heller ikke hvile i ro, men når vi tror på så herlige ting vi har i Guds løfter, så skal vi også i all vår ferd opptre slik det sømmer seg for et så høyt benådet og lykkelig folk.

Ofte ser man, merkelig nok, det sørgelige at mennesker som virkelig synes å ha kommet igjennom til åndelig liv, lever som om de ikke visste at den nåde de har mottatt, skal anvendes til å i det daglige liv døde det gamle mennesket. En eller annen gammel vanart får stadig lov til å passere.

Det er som om de ikke visste at hver eneste synd må korsfestes og dødes. Selv i beste tilfelle er et slikt forhold dog alltid et tegn på søvnighet og åndelig lathet, og det er egentlig fra dette at apostelen vil vekke oss, når han krever at vår tro skal vise seg i et rett liv – iver, virksomhet og kraft. Om formålet med sitt brev sier han selv: «Mine kjære! Dette er alt det andre brevet jeg skriver til dere. Begge to er skrevet for å vekke deres rene sinn ved min påminnelse» (2 Pet 3,1).

Måtte nå enhver som leser dette ransake seg selv om noe slikt skulle være tilfelle med ham! Finnes det noen kristelig plikt du fremdeles forsømmer, noe synd du enda ikke for alvor har korsfestet? For i dette bør gudsfryktens kraft gi seg utslag, at vi i vår stand og kall gjør alt det gode vi får anledning til, og at vi unnflyr og korsfester synden.

Dette er jo enhver kristens enkle plikt – hvorfor ikke da også din? – du som har kommet til tro på din Frelser og er kalt til å være hans barn. Og når skulle dette gjøres, om ikke nå?

Det er ikke dermed sagt at du straks vil bli befridd fra alt det onde du er villig til å slippe og overgi til døden. Synden vil fortsatt henge ved deg, plage og forfølge deg like til din grav. Men apostelen sier: «Legg all vinn på at deres tro viser seg i rett liv».

Det det dreier seg om, er dette at du ikke, samtidig med at du bekjenner deg som en kristen, lever ditt liv i en slik tilstand av falskhet

og åndelig lathet at du fullstendig glemmer dine hellige plikter. Det vil føles bittert og det vil koste mange harde kamper, men måtte Gud gi deg tålmodighet og utholdenhet i troen.

Men hvorfor skal synden bestandig henge ved oss? spør du kanskje. Sa ikke apostelen at alt som tjener til liv og gudsfrykt er gitt oss, ja, at vi skal få del i guddommelig natur? Vil ikke følgen av dette være at ingen behøver å være skrøpelig, syndig og svak, men at enhver som bare vil, kan være hellig og sterk og fri for synd av enhver art?

Til dette svares: Gi bare nøye akt på apostelens ord. Han sier ikke: «alt som tjener til syndfrihet og fullkommen hellighet», men «alt som tjener til liv og gudsfrykt». Så lenge du lever i kjødet, henger synden ved deg. Vel har vi fått del i guddommelig natur, men vi er ikke – slik slangen lovet – blitt som Gud, som er fullkommen hellig og ren.

Så lenge vi formanes til å «legge all vinn på», så må det fremdeles være kamp og strid. Og dersom det er kamp og strid, vil det også si at det fremdeles må være noe ondt, svakheter og synd som henger ved oss.

«Derfor», sier Paulus, «vil jeg helst rose meg av min skrøpelighet, for at Kristi kraft kan bo i meg… For når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk!» (2 Kor 12,9–10).

Dette må vi også til tider lære, og i slike tider føler vi oss verken sterke eller hellige, men usle og fulle av synd. Men når Gud gir oss kraft – når forholdet er åpent og godt mellom ham og oss – da skal vi også bruke denne kraften, våke og be og legge all vinn på å gjøre det gode og flykte bort fra det onde.

Når apostelen sier: «legg all vinn på», så forstår vi at det ikke passer, det som fromme sjeler iblant har ment, at Gud skulle virke helliggjørelse i oss, uten at vi selv på noen måte gjør noe for dette. Vi skulle ikke engang behøve å våke, be og stride.

Nei – «legg all vinn på», sier Peter. «Våk og be!» sier Jesus (Matt 26,41).

Men vi vender tilbake til formaningen. Da vi nå står i troens forening med Gud og har tatt imot hans nåde, så la oss våke og være edru. Måtte Gud gi den enkelte av oss nåde til å erkjenne de forsømmelser, synder og farer som gjelder ham spesielt, og til å uten å nøle ta ordet til hjertet for i lydighet å handle etter det.

Du som er en kristen, men f.eks. har et irritabelt og vanskelig sinn, vær oppmerksom på dette, la det ikke få makten, men følg din Frelsers eksempel: «han skjelte ikke igjen da han ble utskjelt, han truet ikke når han led ondt, men overga sin sak til ham som dømmer rettferdig» (1 Pet 2,23).

Du som er en kristen, men stadig har en kamp mot kjødets begjær: vær på vakt! Hør ordet hvor apostelen sier: «Jeg formaner dere som fremmede og utlendinger, at dere avstår fra de kjødelige lyster, som strider mot sjelen» (1 Pet 2,11).

Du som er en kristen, men som i en slik grad går inn for de jordiske ting, at det først og sist er forretning, bedrift osv. du tenker på og taler om, du skal vite at dette er et høyst betenkelig tegn. Du er ikke virkelig våken og edru, og dersom du ikke blir det, vil tornene snart vokse opp og kvele den gode sæd i ditt hjerte (Matt 13,7). Du blir en falsk kristen, med åndelige talemåter og fromme seremonier, men jordisk i hjertet.

Du som i troen besitter alle disse herlige ting som i Kristus er gitt oss av Gud, men kan se dine medmennesker gå den evige fortapelse i møte uten at du gjør det minste for å advare dem – du taler med dem om alt annet, men tier om dette, skjønt du vet hvilken skjebne som venter dem – du må våke opp og bli ditt ansvar bevisst. Be Gud gi deg en så oppriktig og ekte kjærlighet, at du bestandig er opptatt av hvordan du best kan virke for dine medmenneskers frelse.

Du som er en kristen og har midler til å hjelpe, men «lukker ditt hjerte for din bror som er i nød» (1 Joh 3,17), hvordan kan Guds kjærlighet bli værende i deg? Du må døde ditt kjød som vil beholde alt for deg selv og for dine nærmeste.

Av disse eksemplene vil du forstå hva det vil si at troen skal vise seg i et rett liv. Og dette skal vi, sier apostelen, legge all vår vinn på. Be om Den Hellige Ånds kraft til å elske og tro, slik at det må kjennes i all din ferd.

«I det rette liv kunnskap», sier apostelen videre. En sann kristen skal ikke bare vise det i et rett liv: hellig iver og kraft, men også se til at han øver den på den mest hensiktsmessige måte, med visdom og innsikt. Han bør ikke gå frem i blinde, men under bønn om Åndens lys og veiledning, bestandig søke klarhet over hva som i hvert enkelt tilfelle best kan tjene til å fremme Guds ære og menneskers velferd.

Er ikke også dette en høyst nødvendig formaning? Når vi rett tenker over hvilken tusenkunster Satan er til å føre oss vill, og hvilken skade og forargelse det volder, når en kristen i velment, men misforstått iver «gir motstanderne grunn til å spotte» (1 Tim 5,14) og blir til anstøt for svake sjeler, hvordan må vi ikke da i angst frykte for at våre egne tanker skal føre oss vill, uopphørlig rope til Gud om hjelp til stadig bedre å kunne «dømme om hva som er Guds vilje: det gode, det som han har behag i, det fullkomne» (Rom 12,2).

Apostelen Paulus står her som et lysende eksempel. Han var full av hellig nidkjærhet og tro. Han hadde «arbeidet mer enn alle de andre» (1 Kor 15,10). Men han var samtidig veldig redd for å med en uvis fremgangsmåte skade den sak han ville gagne. Under ethvert forhold var han så omhyggelig opptatt av å handle på den måten som var mest tjenlig, at man med rette kan si at han gjorde seg selv til en frivillig trell under alle uforstandiges uforstand.

Han sier i denne forbindelse: «For selv om jeg er fri overfor alle, så har jeg gjort meg til alles trell, for å vinne så mange som mulig. For jødene er jeg blitt som en jøde, for å kunne vinne jøder. For dem som er under loven, er jeg blitt som en som er under loven, enda jeg selv ikke er under loven, for å vinne dem som er under loven. For dem som er uten lov, er jeg blitt som om jeg var uten lov, enda jeg ikke er lovløs for Gud, men lovbundet for Kristus, for å vinne dem som er uten lov. For de svake er jeg blitt svak, for å vinne de svake. For dem alle er jeg blitt alt, for i alle fall å frelse noen» (1 Kor 9,19–22).

Vel visste Paulus at han i Kristus var fri overfor jødenes forskrifter om mat, drikke og ulike renselser, men mon tro om han derfor også alltid hadde frihet til å handle etter denne sin kunnskap? Nei, langt derifra! I Jerusalem renset han seg etter loven, nøyaktig som en annen jøde: «for å kunne vinne jøder» (Apg 21,26). Ute blant hedninger nevner han ikke jødenes seremonier med et ord, men retter seg etter deres skikker og det som var vanlig for dem – så langt det var mulig uten å synde mot Gud.

Paulus spurte ikke etter hva som i seg selv var det mest riktige, men etter hva som best tjente mennesker. For dette visste han var Guds høyeste vilje: kjærligheten – kjærligheten som kun vil det ene: være mennesker til gagn. Derfor var det ene for ham like godt som det

andre, når det bare kunne tjene hans neste og bidra til at Guds rike ble utbredt.

Denne vise fremgangsmåte hadde apostlene lært av Mesteren Selv, Herren Jesus, som når kjærligheten krevde det, brøt sabbatsbudets ordlyd (Matt. 12; Luk. 6 og 12). Paulus skriver om den som slik tar hensyn til hva som best kan være mennesker til gagn: «For den som i dette tjener Kristus, er til behag for Gud og står sin prøve for mennesker» (Rom 14,18). Det er i denne sammenheng at det heter: «i det rette liv kunnskap».

Men hvor ofte kan ikke en «kjeltring» skjule seg under dette! Det som gir seg ut for å være visdom og forsiktighet, kan være naturens forsøk på å slippe unna korset og unndra seg menneskers hat og forfølgelse. Hvor falskt er vel ikke hjertet, og hvor smal er ikke veien!

Den ene forakter Ordets lære om visdom og ydmykhet og setter oppriktighet og hellig nidkjærhet først. En annen er et salt som har mistet sin kraft (Matt 5,13), og har derfor lett for å gjøre seg til venn med alle, men forklarer sin opptreden med at han handler med visdom og forsiktighet.

Her gjelder det i sannhet om at man i alt hva man gjør, søker klarhet over hva som i hjertet er grunnen til at man gjør det. Man må få klarhet om det nå virkelig er Guds ære og menneskers vel man søker å fremme, eller om det bare er menneskegunst man er ute etter.

Vi vil nå gjennom noen eksempler forsøke å vise hva ordet «i det rette liv kunnskap» vil si.

Det er et «rett liv», når du er nidkjær for Guds ære og for hans rikes vekst, søker å vekke de sovende og rettlede de uskikkelige. Men det er kunnskap («innsikt»), når du til dette velger det rette tidspunkt og den rette måten å gjøre det på.

Det rette tidspunkt vil i alminnelighet være straks. Men visdom og innsikt vil dog ofte forby deg fra å slå ned på den synd du har sett hos din neste umiddelbart. Hvis han f.eks. er i en opphisset tilstand eller nylig har syndet imot deg, bør du vente. For ellers vil din påminnelse lett bli oppfattet som et utslag av personlig bitterhet mot ham. Velg da i stedet et tidspunkt hvor den beste forståelse hersker mellom dere, slik at han forstår at det er av kjærlighet at du gjør det.

Den rette måten vil vanligvis si at en avpasser tilrettevisningen etter forseelsens art: påtale en større forseelse med større strenghet og en mindre forseelse med mindre.

Men visdom og innsikt vil ofte forkaste denne metode og lære deg å i stedet tilpasse tilrettevisningen etter det menneskes tilstand du står overfor. Er det en sterk og selvtilfreds person, så straffer du strengt selv den minste feil. Er det derimot en svak og ømfintlig disippel, så tier du enten helt, eller bruker de mildeste ord du kan finne og lar ham forstå at du selv kjenner både fristelsens makt og din egen svakhet, fremhever det gode som finnes hos ham, og trøster ham i hans sorg over synden. Kun for selve synden skal du advare ham.

Men hvorfor skal vi bruke nettopp denne fremgangsmåten?

Først og fremst fordi det var den Mesteren Selv benyttet seg av. Det har vi i sendebrevene til menighetene i Lilleasia ubeskrivelig skjønne eksempler på. Når han setter dem i rette for de groveste feil, begynner han alltid med å nevne det gode som finnes hos dem. Til menigheten i Pergamum kommer han for eksempel først med den meste kjærlige oppmuntring (Åp 2,13), men føyer så til: «Men jeg har noen få ting imot deg: Du har noen der som holder fast ved Bileams lære» (Åp 2,14).

Ja, selv til engelen for menigheten i Laodikea, mot hvem Herren retter de meste forferdelige trusler på grunn av hans lunkenhet, lyder til slutt med ubeskrivelig kjærlighet: «Alle dem jeg elsker, dem refser og tukter jeg. Derfor, ta det alvorlig og omvend deg!» (Åp 3,19).

Og da Jesus satte sine disipler i rette for deres utilbørlige trette, talte han umiddelbart etterpå til dem om deres æresplasser i himmelen.

For det andre, så føler du sikkert med deg selv at det er denne fremgangsmåten som lettest gjør inntrykk på hjertene og slik tjener sitt formål best. Men se til, når du benytter deg av den, at du ikke blir så hensynsfull igjen at din påminnelse kommer til å mangle det alvor og det ettertrykk som nødvendigvis må til, for da vil også dens virkning slå feil.

Den store hovedregel kan derfor uttrykkes slik: Vær oppmerksom på hva som virker til det gode, til din nestes gagn. For det som er alle lovers lov, alle gjerningers rettesnor, er kjærligheten.

Enda et eksempel: det er et rett liv, når du avskyr lettsindighet, skryt og forfengelighet i vesen og levned og alvorlig legger vinn på å

holde det gamle menneske i tømme, samt ivrer for det samme blant dine medkristne. Men også her gjelder det: i det rette liv kunnskap. Også i denne forbindelse skal du bruke din forstand og din evne til å skjelne, slik at du i hvert enkel tilfelle innretter deg på en måte som best tjener formålet, dvs. Gud til ære og deg selv og andre til gagn.

Ser jeg for eksempel på hva som er formålet med sømmelighet og måtehold når det gjelder mat, klær, søvn osv., så må jeg stundom være mer streng mot meg selv og stundom mindre, alt etter som omstendigheten krever det av meg.

Slik skal en føre et mer enkelt levevis, når hensynet til mitt legeme som skal holdes i tømme og skikk og bruk blant de troende på stedet og omstendighetene krever det, men derimot ta det mindre strengt, når jeg ser at dette bedre kan fremme Herrens sak og mitt eget og nestes vel. «Enten dere eter eller drikker, eller hva dere så gjør, så gjør det til Guds ære!» (1 Kor 10,31).

Dette er hva ordene «i det rette liv kunnskap» betyr. Og det var dette Paulus ville, når han ble «alt for alle». Han sier et annet sted om samme sak: «Jeg vet hva det vil si å leve i trange kår, jeg vet også hva det vil si å ha overflod. I alt og i alle ting er jeg innviet – både å være mett og å sulte, både å ha overflod og lide nød» (Fil 4,12).

Vi ser dessuten av de helliges eksempel at stivnet formvesen, når det gjelder de helliges liv og levned, er en misforståelse.

Døperen Johannes spiste verken brød eller drakk vin. Han hadde sitt tilhold i ørkenen, og næret seg med gresshopper og vill honning, han var kledd i en grov, stri kappe av kamelhår og hadde et lærbelte om livet (Matt 3,4).

Jesus derimot levde blant mennesker, han spiste brød som de andre og nøt også ved gitte anledninger vintreets frukt (Matt 11,19). Han var også så rikelig forsynt med klær at da de romerske soldatene hadde delt dem i fire deler, var det fremdeles kjortelen som var vevd i ett stykke tilbake (Joh 19,23). Så stor forskjell var det på disse to største personlighetene som har levd på jorden.

Når vi bare har hovedregelen klart for oss: å alltid se på formålet, kjærligheten, nytten, så kan vi i hvert enkelt tilfelle lett finne ut av hvordan vi bør handle. Når det bare tjener til Guds ære og menneskers beste, er det ene like godt som det andre. Hva som er best: vin eller vann, smil eller tårer, bøyde knær på sabbaten eller å bære en sang,

alt beror ene og alene på hva det i øyeblikket er mest bruk for, eller hva som er mest til gagn.

Dette forstod ikke de blinde fariseerne. De anså det for mer hellig å ikke gjøre noe på sabbaten, enn å gjøre godt. Men Jesus sa: «Sabbaten ble til for menneskets skyld» (Mark 2,27). De anså det for å være en spesielt hellig ting å se sørgmodige ut. Men Jesus sa: «Når dere faster, skal dere ikke gå med mørkt ansikt, slik hyklerne gjør. De gjør ansiktet sitt ukjennelig for å vise folk at de faster … Men du, når du faster, da salg ditt hode og vask ditt ansikt, så ikke menneskene ser at du faster» (Matt 6,16–17).

I det rette liv kunnskap! Velment iver for menneskers beste, samtidig som man alltid tar hensyn til hva som til enhver tid tjener den enkelte best – det er hva som skal forstås med «i det rette liv kunnskap».

Men skal jeg slik i alt hva jeg gjør, stadig ta hensyn til andre, ja, ikke en gang kunne føle meg trygg når jeg gjør det som i seg selv er det mest riktige, da blir jeg jo bundet på hender og føtter, ja, bent frem korsfestet. Og da aner vi sammenhengen i apostelens ord, når han føyer til: «og i kunnskapen selvbeherskelse» (andre bibler: «avholdenhet»).

Med dette er det sagt at skal en kristen i det lange løp kunne utøve denne «kunnskap» i praksis, så må han bestandig forsake seg selv og sine egne rette menneskelige meninger og ønsker. Han må til stadighet være på vakt overfor kjødets lyster – enten de nå går i retning av timelig nytelse eller om de går i retning av åndelig hovmod.

Vår fordervede natur er nå en gang slik at kan den ikke få frihet til timelig nytelse, så søker den erstatning på det åndelige området. Den kan for eksempel finne vel så stor nytelse ved å gjøre seg bemerket med iøynefallende enkelhet og usselhet. Den kan også, dersom den blir nektet en stor glede, finne en like stor nytelse i overdreven sorg. Om denne fordervede natur sier Herrens Ånd at den i alle ting skal holdes i tømme og korsfestes. Dette er avholdenhet.

Gir Gud deg lykke og glede, så vil apostelen si: gled deg med måte, for han kan, før du vet av det, sende deg en sorg. Kun i Herren må du glede deg av hele ditt hjerte, ikke i hans gaver – ikke en gang i de åndelige gaver du har fått fremfor andre, for dette er den farligste glede av dem alle. Og Gud kan snart ta gavene fra deg igjen.

Sender Gud deg sorg, så sørg med måte. Han kan snart på ny sende deg en glede. Herrens høyre hånd kan forandre alt.

Om du får, eller allerede har fått mye av denne verdens gods, så vær på vakt! I ditt hjerte, vær som om du ingenting hadde. Vokt deg for overmot, forfengelighet og overdådighet.

Dette er for naturen en ytterst pinefull stilling – en stilling som veldig treffende er betegnet som en korsfestelse. Ved denne er man bundet på hender og føtter, man har fritt utsyn, men kan ikke bevege seg, lider av hunger og kan se maten, men kan ikke spise av den, tørster og kan se vannet, men kan ikke drikke av det.

Slik er et korsfestet menneskes stilling. Og slik er også en kristens stilling, når alle de lidenskaper og begjær som ligger i hans natur, er naglet til korset. De hungrer og tørster etter å få deres behov for timelig nytelse tilfredsstilt, men Ånden holder dem tilbake.

Det kan heller ikke være annerledes, dersom vi skal følge i den korsfestedes fotspor. En kristens hjerte må i alt hva som skjer, ha sin egentlig lyst, sin fremste glede i Herren. Han må frykte for alt i hans liv som kan tilrøve seg førsteplassen i hans hjerte.

Men om dette er det eneste livet for en kristen, hvilken verdi har det da å være lykkelig her i verden? Man får dog ikke lov til å gi seg over til denne lykke og nyte den til fulle, men må holde desto strengere vakt, jo rikere adgang til lykken man har. Da må det jo være vel så bra å ikke eie noe særlig, eller å være noe særlig her på jorden!

Ja, nettopp slik er de kristnes kår – for de kristne som virkelig vet hva korsfestelse er, for de som ikke med list søker å unndra seg korset, som nok taler om det, men i virkeligheten lever etter kjødet. Det er sant, hva Prætorius skriver: «De kristnes høyeste lykke er å verken være, eller å eie noe nevneverdig på jorden!» Men hvordan byr ikke dette vår natur imot!

Nå forstår vi i hvor stor grad de neste ordene er på sin plass. «I selvbeherskelsen utholdenhet», sier apostelen. Den som virkelig praktiserer den førstnevnte selvbeherskelse/avholdenhet – hvor ofte vil ikke hans hjerte være nær ved å briste av utålmodighet!

Ikke får jeg lov til å ha min glede – min egentlige glede – i noe jordisk. Alle naturens gledeskilder gir bare anledning til bebreidelser og samvittighetskval, strid og forsakelse – dersom de ikke helt blir tatt fra meg eller i en slik grad blir forhatt av meg, slik at de i stedet

blir min bittreste lidelse. Åndelig utmerkelse får jeg heller ikke lov til å nyte noe av. Jeg skal frykte for gleden over slikt som for den mest farlige gift.

Og det som er det vanskeligste av alt: heller ikke den rene, åndelige glede i Gud får jeg lov til å nyte i et så rikelig mål som mitt hjerte begjærer. Hvilket underlig, pinefullt og avhengig liv! En langsom død på korset, hvor både legeme og sjel er i ferd med å forsmekte, og hvor det heter: «Jeg tørster» (Joh 19,28), men eddik er det eneste jeg får lov til å slukke min tørst med.

Til korsdødens lidelser for en kristen, hører også ofte dette til, at han må bære dem alene. Ofte skal han ikke ha et eneste menneske i hele denne onde og troløse verden han kan åpne sitt hjerte for. Mennesker vil snarere legge steiner til hans byrde. Verden vil med skadefro le av hans smerte, og hans nærmeste er tause og undrende, og lik Jobs venner (Job 2,11), på avstand se og mene at dersom han var rettferdig, så skulle det vel ikke gå ham så ille.

Hvilken utholdenhet som da er nødvendig! Men stille, stille! «Hold ut, så skal dere vinne deres sjeler» (Luk 21,19). Bare en liten stund, så kommer han som komme skal. Bli derfor ikke trette! «Kast derfor ikke bort deres frimodighet, som har stor lønn!» (Hebr 10,35). Vær bare stille på korset. Snart er det over. Så sant som at Gud ikke kan lyve, så skal det etter korsdøden følge en evig herlighet. «Salig er den mann», sier Jakob, «som holder ut i fristelse» (Jak 1,12).

Se på de gamles eksempel! «Se, vi priser dem salige som holder ut» (Jak 5,11). Se på martyrene som står der, bundet til stokken for å brennes levende. Også det er en forferdelig lidelse. Men hva gjør de? De løfter deres øyne mot himmelen, mot Gud, mot englenes myriader og menigheten av de førstefødte, de ser frem til det evig herlige og salige liv der hjemme hos Gud – og da er de ikke lenger ulykkelige. Ingen – selv blant de gudløse – vil tenke noe annet, på tross av deres lidelse – enn å kalle dem lykkelige.

Men den salighet som ventet dem, venter også på deg, om du løper med tålmodighet i den kamp du har foran deg (Hebr 12,1). «Vær tro inntil døden», sier Herren, «så vil jeg gi deg livets krone» (Åp 2,10). Se enda en gang på martyrene!

Og deretter på et enda større og langt mer dyrebart eksempel: Jesus, som for å oppnå den glede som ventet ham, led tålmodig korset,

uten å akte vanæren, og har nå satt seg på høyre side av Guds trone (Hebr 12,2).

Ja, ham skal du tenke på. Lider vi med ham, skal vi også herliggjøres med ham (Rom 8,17) – så sant som at Herren ikke kan lyve, og så sant som det i Kristi død og hele hans rike er noe som peker på et liv utover livet her.

Av disse troens og håpets trøstegrunner må utholdenheten næres og holdes i live. Det er dette som står for apostelens tanke, når han deretter sier: «i utholdenheten gudsfrykt». Skal din utholdenhet forbli sann og en Åndens frukt, og for at du skal kunne holde ut når prøvelsen for alvor setter inn, da må du stadig på ny forfriske din trette ånd ved nådens kilde, senke deg ned i Gud og hans kjærlighet, hans trofasthet og allmakt, nærvær og velbehag samt hans evige løfter og slik fylles på ny av kjærlighet, tro og evighetslengsel.

Dette er gudsfrykt. For gudsfrykt er det sinn som i alle ting ser hen til Gud, ærer og opphøyer Gud, tilber Gud og vil gjøre Guds vilje.

Ganske visst ble gudsfrykten født i hjertet samtidig med troen. Det er nettopp den, som er en kristens «nye menneske».

Men når apostelen nevner den her i forbindelse med utholdenhet, så gjør han oss dermed oppmerksom på et forhold som ingen kristen må glemme, når det gjelder utøvelsen av alle de før nevnte plikter i praksis. Nemlig dette, at om du ser så lenge på hva du selv skal gjøre: i troen et rett liv, i et rett liv kunnskap osv., at det ikke blir rom i ditt hjerte for annet enn dette rette liv, så vil din kristendom snart bli forvendt og forfalsket – eller også tørke bort og dø ut.

Det er med den som med et tre man arbeider så lenge med å rense, beskjære og binde opp, at det visner mellom hendene på en, fordi man har glemt å dra omsorg for roten og den jordbunn det skulle få saft og kraft til å vokse. «Om noen ikke blir i meg», sier Jesus, «da kastes han ut som en grein og visner» (Joh 15,6).

Men å bli i sitt rette liv er ikke det samme som å bli i Kristus, for å bli i Kristus vil si å bli i hans kjærlighet.

Men selv om du ikke kommer dit hen at din kristendom helt tørker ut og du går tilbake igjen til verden, så vil den under alle omstendigheter bli forvendt og forfalsket, ja, er allerede forfalsket, når det er ditt rette liv og din egen hellighet du først og fremst er opptatt av. Da utspringer nemlig ikke ditt rette liv fra nåden, av troen og av Kristi

kjærlighet, men av selvforgudelsens urene kilde. Da er det ikke lenger «Åndens frukter», men «lovgjerninger».

Derfor går apostelen her tilbake til selve roten og sier: «i utholdenheten gudsfrykt.» Tilbake til Gud og hva han har gjort for deg! Tilbake til «de største og mest dyrebare løfter», som han har gitt oss. La din ånd suge næring her, slik at Kristus alene blir ditt liv og din glede.

Du vil omsider få lært at etter du etter beste evne og under bønn om Guds hjelp har anstrengt deg til det ytterste, så er resultatet av dette så usselt at Kristus må kaste sin rettferdighets kappe over det og si: «Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld» (Jes 43,25).

Og enda mer: Jesus sier til sine svake disipler: «Jeg overgir riket til dere, slik som min Far overga det til meg, for at dere skal ete og drikke ved mitt bord i mitt rike» (Luk 22,29–30). «Styrk de slappe hender, og gjør de vaklende knær sterke!» (Jes 35,3) ved denne nådens overstrømmende rikdom. Da skal dere få ny kraft, løfte vingene som ørnen. Dere skal «løpe og bli ikke utmattet, gå og ikke bli trette» (Jes 40,31). Dette er å i utholdenheten å ha gudsfrykt.

Apostelen nevner enda en ting, hvorpå det kan kjennes om ditt rette liv og din innsikt er av den rette ånd. «I gudsfrykten broderkjærlighet», sier han. Dette er den sjuende edelsteinen i dette skjønne smykket.

I gudsfrykten broderkjærlighet! Å finne den rent logiske sammenhengen mellom disse to kan være vanskelig nok. Men for erfaringen er apostelens tankegang klar, og det i dobbelt betydning.

For det første er ingenting som med større sikkerhet røper en frelst og i Kristus fornyet og salig sjel, enn nettopp broderkjærligheten. Likeledes vil det alltid, når en eldre kristen opplever en fornyelse i sitt gudsliv, gi seg utslag i en fornyet inderlig kjærlighet til brødrene.

For det andre er flere av de dydene apostelen nevner slike som ofte blir utøvd av en ytterst kjødelig, selvglad og bitter ånd. Når det gjelder dyder som innsikt, selvbeherskelse, utholdenhet, så er hedenske filosofer – for eksempel Sokrates – såvel som jødiske og katolske gjerningshelgener stundom i deres iver gått så langt at de enn ikke har veket tilbake for å pine seg selv til døde med slike. Men én ting er typisk for dem alle: broderkjærligheten mangler. Det er derfor med god grunn at apostelen sier: I gudsfrykten broderkjærlighet.

Se til at det er den rette gudsfrykt dere har, vil han si. Den skal kjennes på dette at den gir seg utslag i broderkjærlighet. At nettopp denne er det avgjørende kjennetegn, har både Jesus og hans apostler klart gitt til kjenne. «Av dette skal alle kjenne at dere er mine disipler, om dere har kjærlighet til hverandre», sier Jesus (Joh 13,35). Johannes sier: «Mine kjære, la oss elske hverandre! For kjærligheten er av Gud, og hver den som elsker, er født av Gud og kjenner Gud» (1 Joh 4,7).

Og Paulus sier: «Om jeg taler med menneskers og englers tunger, men ikke har kjærlighet, da er jeg en lydende malm eller en klingende bjelle. Om jeg har profetisk gave og kjenner alle hemmeligheter og all kunnskap, og om jeg har all tro, så jeg kan flytte fjell, men ikke har kjærlighet, da er jeg ingenting» (1 Kor 13,1–2).

Dette store, avgjørende kjennetegn på den rette ånd er stundom ved Guds nåde blitt et middel til å vekke sjeler som har vært hyllet i et bedrag – når de dog tross alt har hatt et sinn som har tatt hva Jesus har sagt alvorlig.

Og skulle ikke du bli redd for deg selv, hvis du merker hos deg en slik åndens falskhet, at du vender deg bort fra Jesu egne ord og likevel føler deg trygg, skjønt dette kjennetegn betyr en dom over ditt liv!

Stans dog og hør hva hans apostelen gjennom dette vil ha sagt deg: at om du enn er det frommeste og mest alvorlige menneske, rik på dyd og innsikt, avholdenhet og utholdenhet, streng i din innstilling til synd, men du ikke som brødre elsker dem som er født av Gud og gjerne vil leve som kristne, da er din gudsfrykt et bedrag. Det er ikke «Guds sanne nåde» (1 Pet 5,12) du står i.

Men her sier mange: Visst elsker jeg de kristne – nemlig de som er virkelig kristne, de som er slik kristne bør være.

Dette er et betenkelig tegn på arten av din kjærlighet. Vel er det sant at de kristne bør være slik Guds ord sier at de skal være. Men dersom dette er betingelsen for din kjærlighet, så er den ikke av det rette slaget.

Du har ennå intet begrep om hva det vil si å elske de kristne. Dem skal man elske, uansett hvor fulle av feil og mangler de er. Dem skal man elske for Kristi skyld – fordi de tilhører ham. Om noen elsker dem på grunn av deres rette liv, da er det ikke Kristus i dem, men det rette liv hos dem man elsker. Dem kan også vår gamle Adam utmerket godt elske. Dem kan enhver Kristi fiende få kjær.

Kjærligheten kan man ikke ta av seg selv – det skal innrømmes. Å tvinge et hjerte til å elske, er umulig. Kjærligheten må fødes der inne. Men hvor kjærligheten til Kristus er født i et hjerte, der røper den seg ved at man ganske spontant begynner å elske alle som tilhører, elsker og søker ham, uten hensyn til personlige egenskaper hos dem selv. Johannes sier om den rette kjærlighet til Guds barn, at «hver den som elsker Faderen, elsker også den som er født av ham» (1 Joh 5,1).

At det er et langt bedre bevis på din kjærlighet til Kristus, at du elsker de mer ufullkomne, enn at du elsker de mer fullkomne kristne, er like så innlysende som følgende eksempel:

Hvis jeg har et ualminnelig bedårende og elskelig barn, og dette barn, når det til tider omgås naboene, blir vist stor kjærlighet, bevertet på det beste, kanskje også får gaver, så kan jeg av dette ikke trekke noen konklusjoner om mine naboers kjærlighet til meg.

Det kan jo være at det er på grunn av barnets egen elskverdighet at de holder av det. Om jeg derimot har et fælt og utiltalende barn, og dette på tross av dette blir gjenstand for samme kjærlighet, da tenker jeg med rette: Dette skjer ikke for barnets skyld, men på grunn av dets far. Og disse, som elsker dette barnet, fordi det er mitt barn, de er mine sanne venner.

Det ligger til alle – også til oss kristne – å elske dem mest som er mest verd vår kjærlighet. Det finnes derfor intet skjønnere bevis på en kristens kjærlighet til Gud enn dette, at han samtidig med at han må lide på grunn av en skrøpelig brors ufullkommenhet, dog ikke kan la være med å elske ham, kun fordi han er en av dem som elsker Herren Jesus.

Da er det for Kristi skyld at han elsker. Det er derimot ikke noe godt tegn, om han kun elsker dem som i ett og alt er som de bør være. Det kan en hykler og fariseer også gjøre.

Er jeg selv en kristen, skulle jeg visst ønske at alle kristne var fullkomne. Det er de imidlertid ikke. Alle er de mer eller mindre belastet med mangler og feil, levninger fra den gamle Adams natur. Og likevel elsker jeg dem, elsker dem slik at jeg føler meg fullstendig ett med dem. Alt hva som angår dem, angår også meg. Og denne kjærlighet beror ikke på de dyder jeg eventuelt kan finne hos dem, men ene og alene på at de elsker og ærer den Herre Jesus Kristus og følger etter ham så godt de makter.

Dette er broderkjærlighet.

Det siste ledd i den gyldne kjede er dette: «I broderkjærligheten kjærlighet til alle».

Med dette har apostelen gitt oss enda et kjennetegn på den rette broderlige kjærlighet. Den som elsker for Kristi skyld, han elsker ikke bare sine «brødre», men alle mennesker – liksom Kristus også elsket sine fiender så høyt at han gikk i døden for dem.

Heller ikke her kan man tvinge seg selv til å elske. Kun ved at man fødes av Gud, «får del i guddommelig natur» (2 Pet 1,4), får man et sinn som ikke har nok i at man selv har det godt, men er fylt av en hittil ukjent ømhet og omsorg for alt som har navn av menneske. Dette er kjærligheten til alle.

Kjærligheten til alle er ikke lik broderkjærligheten i dette at den rommer fortrolighet og vennskap. For med denne elsker vi til og med våre fiender. Jesus viste ikke verden fortrolighet eller sto i noe vennskapsforhold til den, men han elsket den med et brennende hjertes kjærlighet helt inn i døden. Det samme er vi skyldige til å gjøre.

Kjærligheten til alle er nøye forbundet med alle kristelige dyder. Det ene av de to bud som hele loven hviler på, er dette: «Du skal elske din neste som deg selv» (Matt 22,39). «Kjærligheten gjør ikke nesten noe ondt. Derfor er kjærligheten lovens oppfyllelse» (Rom 13,10).

Vi har nå sett hvordan de dyder apostelen lister opp, griper inn i hverandre som leddene i en lenke – eller sagt med andre ord: er organisk forbundet med hverandre som lemmene på et legeme. Dette viser oss igjen av hvilken art et sant kristelig liv må være. Det må være født – være en levende organisme. Det må bestå i «Åndens frukt» (Gal 5,22) og ikke i lovgjerninger.

Nå avslutter apostelen sin formaning med følgende ord: «For når disse tingene finnes hos dere og får vokse, viser de at dere ikke er uvirksomme eller ufruktbare i kunnskapen om vår Herre Jesus Kristus» (2 Pet 1,8).

Uvirksomme og ufruktbare – for en forferdelig tanke! Måtte Gud bevare alle sine troende, slik at de ikke etter å ha kommet til erkjennelse av Gud og til å se hva verden ikke kan se, allikevel skulle leve uvirksomme og ufruktbare i den tiden de her har fått.

«Men den som ikke har disse tingene, han er nærsynt og blind, og har glemt renselsen fra sine gamle synder» (2 Pet 1,9). Han har sovnet inn – han har muligens en gang vært kristen, men har falt fra.

«Vær derfor desto mer ivrige, brødre, etter å gjøre deres kall og utvelgelse fast! For når dere gjør dette, skal dere aldri noen gang snuble» (2 Pet 1,10).

Å gjøre sitt kall og utvelgelse fast skjer nettopp ved den iver for å bevise sin tro ved sine gjerninger som i de foregående vers er beskrevet. Når troen gir seg utslag og viser sin kraft i ditt liv, skal du derved bekreftes i vissheten om at du er utvalgt til det evige liv, at du i sannhet er født av Gud, er et Guds barn og i evighet skal være i himmelen hos Gud.

Selve troen skal så visst ikke bygges på gjerninger. Men gjennom troens frukter får du vitnesbyrd om at din tro er av det rette slaget. Derved styrkes din tillit til Gud og din kristendom vokser i fasthet.

Men se til at du ikke lager en snare for deg selv av dette – og går evig fortapt. Gjerninger, som du kun gjør for derved å bevise din tro, beviser sannelig ingenting om denne. De har ikke sitt utspring av kjærlighet og tro, men er et produkt av dine egne anstrengelser for å skaffe deg noe du kan grunne din trøst på.

Apostelens mening er denne: Hvis selve troen og erkjennelsen av Kristus virker så kraftig i deg at gode gjerninger blir følgen av dette, da er disse et bevis på at din tro er en levende tro, virket i deg av Gud.

Men også den som er født på ny, kan, dersom han forsømmer å pleie og nære sitt åndelig liv, overrumples av synden og såre sin samvittighet. Resultatet av dette blir forferdelige anfektelser. Han mener i det som har skjedd å se et bevis på at hans tro er falsk. All den trøst han har hatt av Kristus og evangeliet er dermed rokket. Og så var det i virkeligheten hans skjødesløshet som var skyld i hans feiltrinn, og ikke hans tro. Større aktpågivenhet alene ville ha vært nok til å forhindre det.

Vi kan av dette se hvordan det går til at det å legge vinn på gode gjerninger medfører fasthet i troen – eller rettere sagt: fasthet i bevisstheten om å være i besittelse av troen.

Luther sier i denne forbindelse at jeg «ved et rett liv blir styrket i bevisstheten om min tro – på samme måte som man av gode frukter

kan se at treet som har båret dem, er godt. Derved vinner troen i fasthet, mens derimot et liv i synd og last rokker og forhindrer den.»

Det er på samme måte dette Johannes mener, når han sier: «Mine barn, la oss ikke elske med ord eller med tunge, men i gjerning og sannhet! På dette skal vi vite at vi er av sannheten, og vi skal stille vårt hjerte til ro for hans åsyn» (1 Joh 3,18–19).

Fornuftens plass i åndelige spørsmål

Mennesket ble skapt i Guds bilde. I tillegg til andre herlige fortrinn, var mennesket utrustet med en opplyst forstand, en hellig vilje og evne til å gjøre det gode. Det tenkte og handlet på samme måte som Gud og ville det samme som ham. For å tale på menneskelig vis, var det i besittelse av en sunn fornuft og i stand til å tenke sant og rett om Gud og om åndelige ting.

Men mennesket falt, og gudsbildet gikk tapt. Da ble også forstanden formørket. Dette strålende lyset brenner ikke lenger i menneskeheten som helhet, men kun i de enkeltmennesker hvor Gud på nytt har tent det ved sin Ånd.

Derfor sier apostelen: «Et sjelelig menneske tar ikke imot det som hører Guds Ånd til. For det er en dårskap for ham, og han kan ikke kjenne det, det kan bare bedømmes på åndelig vis» (1 Kor 2,14).

Det var ikke bare gudsbildet i sin alminnelighet som gikk tapt ved syndefallet. Da djevelen satte spørsmålstegn ved det Gud hadde sagt om følgene av å spise av kunnskapens tre, og tvert imot forsikret at de ved å spise av det skulle få større forstand, ja, bli som Gud selv – da var det menneskets sunne dømmekraft han rettet et spesielt angrep mot.

Merkene etter dette angrepet bærer vi fremdeles. Det er derfor vår forstand ikke bare er forblindet, men i sin forblindelse også mener å se overordentlig klart.

Altså er menneskets forstand, når det gjelder åndelige ting, innhyllet i mørke. Den er tilbøyelig til å tro løgnen fremfor sannheten, kalle det onde godt og det gode ondt, og holde seg selv for å være klokere enn Gud.

Slik stiller den menneskelige fornuft seg til Gud. Hvordan stiller så Gud seg til den?

For en forunderlig visdom hos Gud! For å ydmyke det stolte, egensindige og innbilske mennesket, har han gjennom tidene satt det på slike prøver, at hans ord og menneskets fornuft skulle komme i konflikt med hverandre. Menneskets velferd skulle avhenge av om det, for Herrens ords skyld, ville sette sin egen fornuft til side.

Herren har med denne fremgangsmåten oppnådd at ingen stolt, stiv eller egensindig kan komme inn i hans rike – og i dette har vår store Gud handlet vel!

Men det er ikke nok at man villig og lydig bøyer seg for Herrens ord og fullstendig ser bort fra sin egen fornuft. Gud har også gjort det slik at selv de som er villige til dette, og i Ordet søker klarhet over veien til Guds rike, likevel ikke skal finne det de søker. Dette er hvis de ikke samtidig bøyer seg for Ordets Herre og ydmykt ber om nøkkelen til skattkammeret hvor skatten er gjemt – nemlig Den Hellige Ånd.

Om dette skriver Luther: «Da Gud ga oss sitt ord, sa han: Jeg skal la det bli forkynt klart og tydelig i tale og skrift, men likevel alltid sørge for at det skal bero på min Ånd hvem som skal fatte og forstå det.»

På den måten har du, o Gud, i din visdom lukket ute fra din himmel, alle stolte og formastelige, alle som ikke ville ydmyke seg for deg! Det var noe av dette Jesus følte da han frydet seg i Den Hellige Ånd og sa:

«Jeg priser deg, Far, himmelens og jordens herre, fordi du har skjult dette for vise og forstandige, men åpenbart det for umyndige. Ja, Far, for slik skjedde det som var deg til behag» (Matt 11,25–26).

At Gud har villet knuse og knekke fornuften, har vi mange eksempler på i Den hellige skrift. Eksempler er befalingen om å ofre Isak, omskjærelsen og kobberslangen.

Hvordan måtte ikke Abrahams fornuft – rent bortsett fra hva han følte i sitt hjerte – ha vridd og vendt seg ved Herrens befaling om å ofre sønnen sin! «Det kan ikke være riktig det han har sagt. Gud har jo lovet deg et tallrikt avkom ved Isak!»

Og hvordan måtte ikke fornuften på samme måte ha stilt seg skeptisk til omskjærelsen?

Hvor høylytt må ikke de israelittene som var bitt av slangene ha protestert da de hørte at ett blikk på en slange kunne frelse dem fra

døden? «Vi har jo allerede giften i blodet,» har de tenkt. «Hva makter da ett blikk mot dette?»

Et særlig lærerikt eksempel har vi i fortellingen om den syriske hærføreren Na'aman i 2. Kongebok 5. Na'aman var spedalsk, og ingen lege i landet kunne helbrede ham. Da fikk han gjennom en pike som tjente hans hustru, høre om Elisa, profeten i Israel, som kunne helbrede spedalskhet. Na'aman reiste, stoppet vognen sin ved Elisas dør og la fram sitt ærend.

Men nå skulle fornuften hans slås i stykker. Det behaget nemlig ikke profeten selv å gå ut til den syke. Han sendte bare et bud til ham og sa: «Gå og bad deg sju ganger i Jordan! Så skal ditt kjøtt bli friskt igjen, og du skal bli ren.»

Da reiste Na'amans fornuft seg i protest. Han ble vred og dro bort med ordene: «Jeg tenkte at han ville komme ut til meg og stå fram og påkalle Herrens, sin Guds navn og føre hånden fram og tilbake over det syke stedet, og ta bort spedalskheten. Er ikke elvene ved Damaskus, Abana og Parpar, bedre enn alle Israels vann! Kunne jeg ikke bade meg i dem og bli ren?»

«Jeg hadde tenkt» – sa Na'aman – at han skulle gjøre slik og slik. Det er fornuften som taler. Og hadde profeten bare gjort som Na'aman hadde tenkt, ville alt ha vært bra. Na'aman skulle tillitsfullt ha ventet og sett at underet skjedde.

Men da profeten gjorde så lite vesen av saken og foreskrev et så enkelt middel, ville han reise hjem med det samme. Og det fikk han så klart lov til – profeten brukte ikke tvang. Men om han hadde reist, ville han også ha beholdt sin spedalskhet, selv om han tusen ganger hadde badet i elvene ved Damaskus. Vannet der var vel i seg selv like så godt som vannet i Jordan, men den egentlige legende kraften som fantes i Jordans vann, ville ha manglet.

Det var nemlig til vannet i Jordan befalingen og løftet var knyttet: «bad deg sju ganger i Jordan! … og du skal bli ren», og det var her kraften til helbredelse lå.

Anvendt på oss vil det si at Herrens forordninger ofte virker altfor enkle og likefrem. Fornuften støter seg på det og vender seg foraktfullt bort. Men vokt deg for å følge fornuften, for ikke en eneste bokstav eller tøddel av Guds ord skal bli til intet.

Du tvinges imidlertid ikke. Vil du følge fornuften og kaste vrak på Guds ord, står du fritt til å gjøre det. Du kan forakte Guds trusler og bud, forakte frelseren han sendte og de nådemidlene han ga oss. Men da må du også si farvel til enhver tanke om himmel og salighet.

Et annet eksempel: Da Jesus ble født i Betlehem, kom det vise menn fra Østerland, veiledet av stjernen de hadde sett, for å oppsøke den nyfødte jødenes konge. Hva var vel mer nærliggende og naturlig enn å anta at en konge – og til og med en så stor konge, hvis fødsel var varslet fra fjerne tider – skulle fødes i rikets hovedstad, i kongens palass?

De tok derfor veien til Jerusalem, den hellige stad, og regnet utvilsomt med at hele byen, fra hytte til slott, kun hadde én tanke og talte om dette ene: deres store, lenge ventede, nyfødte konge.

For noen vanskeligheter fornuften fikk å jobbe med da det viste seg at man her – midt i den nyfødte kongens eget folk – ikke hadde den minste kjennskap til saken.

Hadde vismennene latt fornuften råde, ville de utvilsomt ha resonnert slik: «Vi har jo gjort oss fullstendig til narr. Vi har fulgt en stjerne en så lang vei for å finne en nyfødt konge. Og her, hvor han nødvendigvis skulle finnes, om han i det hele tatt finnes, her blant hans eget folk har man ikke hørt et ord om det! Livet går sin vante gang, men at en konge skulle være født, kjenner man ingenting til. Og så skulle vi, fremmede fra et fjerntliggende land, komme her og fortelle dette store, opplyste folket at deres konge er født! Hva skal dette bety? Og det som er verre: Stjernen ser ut til å ha forsvunnet. Den er tydeligvis et veivisende lys sendt av den onde, og ikke av Gud. Det vil bli lenge til vi neste gang reiser av sted for å oppsøke nyfødte konger.»

Med disse og lignende tanker ville vismennene, om de hadde latt seg lede av fornuften, ha vendt tilbake til sitt eget land og dermed ikke funnet kongen de søkte. Men fordi deres tro og søken var forankret i noe mer solid enn fornuften, bestod de prøven og fortsatte letingen.

Den Hellige skrift ble rådspurt, og et eneste vers fra den var nok til å føre dem på rett vei. Det var Mika 5,1: «Men du Betlehem, Efrata, som er liten til å være blant Judas tusener! Fra deg skal det utgå for meg en som skal være hersker over Israel.»

Dette ordet ble den rette ledestjernen. Og det er forbausende å se deres tro igjen. Det var ingen liten prøve fornuften ble satt på her.

Veien de ble henvist til, førte bort fra Jerusalem, kongestaden, den store og hellige byen, og til en liten og uanselig landsby. Den førte, som Luther har uttrykt det, «bort fra Jerusalem, hvor den rette gudstjenesten ble forrettet og hvor Gud selv hadde sitt bosted, ja, bort fra Herren selv og hans tempel og til en stall i byen Betlehem – skjønt det ikke var en tigger, men en konge de søkte.»

Her ville mange av oss ha stusset og sagt: «Det er umulig at en slik konge og yppersteprest som den lenge ventede Messias skal være, kan finnes andre steder enn her, hvor den rette, av Gud forordnede gudstjenesten finner sted. Ingen skal få meg til å forlate Guds stad for å søke hans sønn i en ussel landsby.» Og en ting til: «Hvorfor går ikke prestene, som viste oss veien, selv med for å finne sin konge og yppersteprest? Tror de ikke selv på profeten de henviste til overfor Herodes og oss? Eller elsker de ikke deres egen lovede Messias?»

Men hva gjorde vismennene?

De hadde fått et ord av Herren å holde seg til. Og dette ordet holdt de fast ved. Blinde og døve for alt som talte imot det, lot de seg lede av ordet alene. Da ble de ledet på den rette veien. Nå viste også stjernen seg igjen, og det fylte hjertene deres med glede. Den førte dem like til huset hvor barnet var.

Men her skulle den nyfødte kongen sette dem på prøve for tredje gang. Barnet var født i en stall! Og Josef og Maria var helt alminnelige, enkle folk fra det beryktede og lite aktede stedet Nasaret, byen som det ble sagt om: «Kan det komme noe godt fra Nasaret?»

Slik går det til når den stolte fornuften skal brytes i stykker, knuses og ydmykes – eller evig fortapes. Slik pleier Gud å legge det an for å gjøre de vises visdom til dårskap og spare sine perler til dem som i enfold holder fast ved hans ord. Han setter oss på prøve for å se om vi vil regne med hans ord mer enn alt vi selv tenker, ser og forstår.

Men også her seiret vismennenes tro. De holdt seg til åpenbaringen fra himmelen som de hadde mottatt gjennom Ordet og stjernen. De falt ned og tilba barnet, åpnet skrinet sitt og ga det gaver: gull, røkelse og myrra.

De hadde funnet en skatt som var langt mer verdt enn all verdens gull. Herodes og yppersteprestene, som hadde fortalt dem hvor denne skatten ifølge Skriften var å finne, og som dermed satt inne med mer kunnskap enn dem selv, holdt seg borte og fant den følgelig ikke.

Alle stilles vi daglig på samme prøve som vismennene. Hva mener for eksempel fornuften om det gamle, enkle budet: «Du skal elske Gud av hele ditt hjerte, elske Gud over alle ting» – i forbindelse med dommen som lyder: «Forbannet være den som ikke holder ordene i denne loven og ikke gjør etter dem!» (5 Mos 27,26).

Hører vi ikke straks en stemme der inne som sier: «Hvem kan vel elske Gud på den måten som kreves her? Det kan da umulig være meningen at man skal være forbannet bare fordi man ikke kan det. Jeg kan ikke nekte for at det er andre ting jeg elsker høyere enn Gud. Men at jeg av den grunn skulle bli fordømt, det kan da heller ikke være Guds mening. Gud er jo nådig og vi mennesker er svake.»

Blir ikke dette sånn noenlunde det samme som å si rett ut at Gud lyver når han taler slik? Og det ville da være en eiendommelig påstand, ikke sant?

Eller hva mener fornuften om dette: «Herren vil ikke holde den uskyldig som misbruker hans navn.»

Vil ikke fornuften da si: «Jeg mener jo ikke noe med det når jeg misbruker Guds navn. Det er bare en vane jeg har. Jeg vet ikke engang om det selv når jeg gjør det, derfor kan vel Gud heller ikke ta det så høytidelig.»

Men da må jo Herren ikke ha visst hva han har sagt, da han sa: «Herren vil ikke holde den uskyldig som misbruker hans navn.» Fornuften spotter og håner et slikt ord og sier som slangen til Eva: «Dere kommer slett ikke til å dø.»

Det er særlig overfor de første budene at mennesker settes på en lignende prøve som den våre første foreldre ble satt på. Likheten består i at handlingen i seg selv synes å være så betydningsløs. «Jeg gjør jo ikke noe menneske fortred ved å misbruke Guds navn eller ved å vanhellige sabbaten,» sier fornuften. Om Gud dømmer på samme måte, er imidlertid et helt annet spørsmål.

Det er særlig når det gjelder de tingene som kun kan erkjennes i tro at fornuften setter seg imot. Den forakter, motsier og spotter nådens under som Herren har beredt oss.

Hva mener fornuften for eksempel om Kristus? Går det ikke her i oppfyllelse, det som Jesaja har sagt: «…han hadde ikke et utseende så vi kunne ha vår lyst i ham. Foraktet var han og forlatt av mennesker, en smertenes mann … vi aktet ham for intet» (Jes 53,2–3).

Når du med troens ærbødighet betrakter barnet i krybben, er fornuften straks der og spør med skeptisk forundring om det virkelig kan være Guds Sønn som ligger på et så fattig og usselt leie. Den kommer dessuten med utallige spørsmål om hvorfor han gjorde dette og hint, og hvorfor han fremdeles gjør slik og slik. Men disse spørsmålene er dypest sett bare en penere form for motsigelse og tvil.

På samme måte er det med sakramentene.

I dåpen ser fornuften kun vann og ytre seremonier. Den betrakter det bare som en bekjennelseshandling og regner ikke med den nåde og salighet som Kristus med sitt ord har nedlagt i vannet. Fornuften handler med Kristi befaling og løfter om dåpen på samme måte som Na'aman med Elisas befaling om å vaske seg i Jordan. Den ser kun på vannet og glemmer det som ga dette ene vannet kraft fremfor alle andre vann: nemlig Ordet og løftet som var knyttet til det.

I nattverden ser fornuften intet annet enn brød og vin. Den glemmer eller forakter Ordet og løftet som Herren, som aldri kan lyve og for hvem intet er umulig, har knyttet til det. Og når fornuften ikke kan fatte hvordan det går til at Kristus i nattverden skjenker oss sitt legeme og blod, kan den heller ikke få finne riktigheten i det.

Og det på tross av at den samme fornuften heller aldri har kunnet fatte hvordan for eksempel et grønt strå, eller en hvit eller rød blomst, kommer opp av den svarte jorden, hvor bare et lite frø ble lagt ned. Enda mindre kan den fatte hvordan en verden, ja, tusenvis av verdener, kunne ha blitt skapt av intet. Og likevel ser vi at dette har skjedd, for på en eller annen måte må de jo ha blitt til.

Vi ser det: om den samme Herren har noe i tankene sine og lover å gjøre noe stort og underfullt som overgår vår forstand, så holder vi ham for en løgner eller antar at han ikke kan ha ment det han sa. Så «opplyst» er fornuften når det gjelder åndelige ting.

Det er imidlertid ikke noe område der fornuften i så stor grad plager, villeder og anfekter oss som når det gjelder vårt daglige liv med og forhold til Gud.

Skriften sier for eksempel: «…det er ingen forskjell, alle har syndet og mangler Guds herlighet. Og de blir rettferdiggjort for intet av hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus» (Rom 3,22–24).

Fornuften derimot sier: «Det er stor forskjell – og det må det nødvendigvis også være for Gud. Hvis jeg var like from som Peter,

Johannes og jomfru Maria, så skulle det vel også gå an for meg å tro at Gud var meg nådig og at jeg var rettferdig i Kristus. Men så full av synd som jeg er, kan jeg umulig være rettferdig.»

Skriften sier at Kristus ikke er kommet for å kalle rettferdige, men syndere (Luk 5,32), og at det er de ugudelige han rettferdiggjør (Rom 4,5).

Fornuften derimot sier: «Du er så ugudelig, så full av synd, derfor kan ikke Kristus ta imot deg eller gjøre deg rettferdig.» Dette er nøyaktig det samme som om du skulle ha sagt: «Kristus er ikke kommet for å frelse syndere, men de rettferdige.»

Skriften har de herligste beskrivelser av hva de troende eier i Kristus: daglig og evig syndsforlatelse i hans blod, fullkommen rettferdighet, renhet og skjønnhet i rettferdighetsdrakten de er iført, den gunsten de står i for Gud, deres høye verdi i hans øyne, og så videre.

Paulus sier at de ikke bare er rettferdige, men selve rettferdigheten, «Guds rettferdighet» (2 Kor 5,21). Jesus sier at den som er renset (i hans blod), er helt ren (Joh 13,10). Og dette sa han om sine skrøpelige disipler, som samme kveld trettet innbyrdes, sov mens han selv svettet blod, og flyktet da han ble grepet. Det er altså klart at han ikke taler om den iboende helliggjørelsen som er virket av Ånden, men om den tilregnede rettferdigheten.

Videre taler Paulus om Guds «nådes herlighet som han ga oss i den elskede» (Ef 1,6). Herren kaller derfor den troende sin fullkomne, skjønne brud, og Jesus kalte sine disipler brødre og venner.

Dette og mye mer sier Skriften om enhver som i troen er ikledd Kristus, og som derfor har en villig ånd, uansett hvor mange skrøpeligheter som ellers henger ved ham. Men da begynner fornuften å spotte og si: «Å ja, dere er så visst «skjønne» – skrøpelige, vantro, likegyldige, utålmodige, klyngende og klagende som dere er! «Kristi brødre», «rettferdige» og «rene» vil dere kalle dere – javisst, dere gir ham en skikkelig stor ære!»

Men bare fortsett å spotte, du forblindede dåre! For om deg står det skrevet at du «ikke tar imot det som hører Guds Ånd til». Det er en dårskap for deg, og du kan ikke fatte at barnet som ble født i en stall og lagt i en krybbe, virkelig skulle være Guds Sønn.

Men alt dette er nettopp den rette anstøtssteinen – «en klippe til fall» for fornuften. Ved dette blir den enten tatt til fange i lydighet mot

Kristus, eller så gjør den Gud til en løgner, forkaster og spotter hans hellige ord og gjør oss til hedninger, uten håp.

Et par eksempler til: Gud er allestedsnærværende, sier Skriften. Det finnes ikke noe sted hvor man kan fly fra hans ansikt. Teoretisk sett tror vi dette, og vi føler det også i samvittigheten vår når vi har syndet. Men når vi for eksempel vil be, lyder det så ofte: «Din dåre! Skulle Gud være her og høre hva du sier?»

«Kast alle deres bekymringer på meg,» sier Herren, «jeg har omsorg for dere.» Og: «Kall på meg på nødens dag, så vil jeg fri deg ut, og du skal prise meg.»

Men på nødens dag – når du først har brukt alle krefter og midler for å komme ut av nøden, men alt var forgjeves – da står du der, fullstendig hjelpeløs, og vet verken ut eller inn. Fornuften kan ikke se noen utvei. Og be? Nei, det nytter ikke, sier den. Herren befatter seg ikke med slikt smårteri!

Av det som er nevnt, fremgår det med all ønskelig tydelighet hvordan det forholder seg med fornuften når det gjelder åndelige ting. Vi burde ha forstått at det knapt finnes et verre udyr i Herrens åker, og vi burde ha lært noe om hvordan den med størst mulig virkning kan imøtegås.

Visse religiøse mennesker vil nok ta ille opp det vi har sagt om fornuften. De vil mene at det er brukt for sterke ord og hevde at det nettopp er fornuften som skiller mennesket fra de umælende dyrene. Uten fornuftens hjelp, vil de si, ville vi overhodet ikke vært i stand til å fatte Guds ord. Ja, ikke en gang det å tale nedsettende om fornuften, slik vi har gjort her, ville vi kunne gjort uten hjelp fra den samme fornuften.

Til dette vil vi svare: Vi blir aldri ferdige med å takke Gud for den dyrebare gaven fornuften er. Det er jo den som setter oss i stand til å fatte, tenke og forstå. Meningen med det vi har sagt om fornuften, er heller ikke at selve forstandens evne skulle være noe ondt. Det er like lite det Paulus mener når han sier at «enhver tanke skal bli til fange under lydigheten mot Kristus» (2 Kor 10,5).

Det er kun det som stammer fra syndefallet som er ondt – den innbilskheten og forvrengingen som nå er så karakteristisk for vår fornuft, og som gjør at den går ut over sine grenser og vil dømme om ting som kun kan erkjennes i tro.

Gud har i sannhet gitt oss et edelt og dyrebart lys i fornuften. Men han vil selv være den som sitter inne med den største visdom, og kan si oss mer enn vi kan si oss selv. Når fornuften da ikke vil sette seg ned ved hans føtter for å lytte og lære, men begynner å rette sine egne meninger mot hans tale, da er den av det onde.

La oss gjøre et lite tankeeksperiment: Et barn har god forstand, men barnets far er enda mer forstandig og besitter omfattende kunnskaper. Om barnet ydmykt og lærevillig sitter ved sin lærde fars føtter, lytter, spør og lærer, så er alt i sin orden. Men om barnet får nykker og tror at det skal forstå alt av seg selv, og at følgelig alt det ikke forstår eller finner rimelig heller ikke kan stemme, og det derfor stiller seg skeptisk og kritisk til farens undervisning, så sier vi med rette:

«Her må din lille flinke fornuft bli tatt til fange! Grublerier er ikke på sin plass her. Du finner langt sikrere frem til sannheten ved bare å lytte og la deg belære.»

Dette lærer imidlertid ikke fornuften oss. Den leder oss på villspor før vi vet ordet av det, ikke bare én gang, men tusenvis av ganger, og fyller hjertet vårt med mistro til hva Gud har besluttet og sagt om vår frelse. Mot et vesen som går så snedig til verks som fornuften, er det sannelig ikke overflødig å være på vakt, så fiendtlig innstilt den etter syndefallet er blitt mot vår tro, vår fred og vår evige frelse.

Ingen må tro at dette bare handler om de uomvendtes formørkede, naturlige forstand og at de troendes fornuft derimot er så opplyst av Guds ord og Den Hellige Ånd at den nå er et lys de kan følge på alle sine veier. Akk, nei! Det er nettopp de troende som mest får merke fornuftens protester og resonnementer. Helt til deres død vil den stadig svekke og anfekte troen.

Altså: fornuften er en god og utmerket ting, så lenge den holder seg innenfor sitt eget område. I alt som angår vårt jordiske liv, både på det praktiske og vitenskapelige området, er fornuften på sin plass. Der ser den klart og er i stand til å gi virkelig gode råd. Ja, den etterligner til og med Skaperen selv i sin skapende evne.

Men i alt som angår vårt åndelige liv, er den fordreid og forblindet, ja, ofte likefrem opprørsk mot Herren og de himmelske sannhetene.

Dersom den ville innrømme sin blindhet og enfoldig som et barn sette seg ved den himmelske åpenbaringens fot for å ta imot belæring,

da skulle den få øynene åpnet til å se klart, og slik være selvskreven til å tas med på råd i åndelige spørsmål. Men når den ikke vil erkjenne sin blindhet, og tvert imot tror at den selv er noe, da må den tas til fange under troens lydighet, bindes, dødes og grundig foraktes.

Må Gud i sin nåde hjelpe oss til dette.

Den gamle strid

Når beretningen i Luk. 15 om den fortapte sønn er fortalt ferdig, er det fremdeles noen viktige vers igjen i dette kapittelet. Disse er så viktige, at dersom vi stanser før disse, vil vi ende opp med et falskt og ufullstendig bilde av den rike skildringen Jesus her har gitt oss av Guds rike på jorden.

Den som altså vil danne seg et sant og fullstendig bilde av dette, må lese hele beretningen og under alvorlig selvprøvelse betrakte dens to ulike sider.

Liknelsen avsluttes på følgende måte:

«Men den eldste sønnen hans var ute på marken. Da han gikk hjemover og nærmet seg huset, hørte han spill og dans. Han kalte til seg en av tjenerne og spurte hva dette kunne være. Han sa til ham: Din bror er kommet, og din far har slaktet gjøkalven fordi han fikk ham frisk tilbake. Da ble han harm og ville ikke gå inn. Men faren gikk ut og talte vennlig til ham. Men han svarte og sa til sin far: Se, i så mange år har jeg tjent deg, og aldri har jeg gjort imot ditt bud. Men meg har du aldri gitt et kje så jeg kunne glede meg med vennene mine. Men da denne sønnen din kom, han som ødslet bort formuen din sammen med horer, da slaktet du gjøkalven for ham! Men han sa til ham: Barn, du er alltid hos meg, og alt mitt er ditt! Men nå burde vi fryde oss og være glade, fordi denne broren din var død og er blitt levende, var tapt og er funnet» (Luk 15,25–32).

Mon tro hva Jesus med denne tilføyelsen til den fortapte sønns historie har villet lære oss? Han taler om farens eldste sønn – og lar faren si til ham: «Barn, du er alltid hos meg, og alt mitt er ditt!» Skulle det da ikke være bildet av Guds barn som tegnes i disse ord?

Men legg så merke til beskrivelsen av ham for øvrig. Han blir harm da han får høre hvilken nåde som er blitt hans bror til del. Han vil ikke gå inn og delta i den alminnelige gleden over brorens hjemkomst. Og han gjør til slutt faren oppmerksom på hvor mange år han har tjent ham uten noensinne å overtre noen av hans bud. I tillegg så bebreider han faren for at han aldri har gitt ham så mye som et kje så han kunne glede seg med vennene sine.

Gid om Jesu hensikt med en skildring som denne kunne nå noen av oss som leser dette!

Som den talens mester Jesus var, velger han her sine ord med den største omhu, for om mulig å ramme de forblindede selvsikre hjerter. Sønnen, den førstefødte – hjemme hos sin far – eier alt hva faren har – men med et sinn som får ham til å påberope seg sin egen fortjeneste, ja, til og med påstå at han ikke har hatt noen anledning til glede, samt knurre over nådens overstrømmende rikdom der hvor synden var stor.

Det er nettopp det dobbelt tvetydige som er brodden i Jesu ord i dette skriftstedet. De tar nemlig sikte på en dobbelt og tvetydig gruppe mennesker. De er rettet mot sjeler for hvem det er en avgjort sak at de er sønner og arvinger – sønner som trofast arbeider for og tjener sin far, men som i virkeligheten, når man skal dømme etter hjertet, nettopp svarer til den beskrivelsen Jesus her gir av den eldste sønn.

Forholdet er det samme som når Jesus i Joh. 15 taler om greiner på ham som ikke bærer frukt, og som derfor skal tas bort og til slutt brennes. Eller når han taler om den mannen som i motsetning til de fleste ikke hadde foraktet innbydelsen, men hadde overvunnet alle hindringer og var kommet til bryllupet – men som ble kastet ut i mørket utenfor, kun fordi han ikke var ikledd bryllupskledningen.

Ser vi på sammenhengen liknelsen i Luk. 15 ble fortalt, ser vi lett at det i første rekke er fariseerne og de skriftlærde Jesus her har villet skildre.

Anledningen var nemlig den at de knurret over den store nåde Jesus viste mot uverdige tollere og syndere. «Denne mannen tar imot syndere og eter sammen med dem!» sa de om ham (Luk 15,2). Derfor avsluttes liknelsen med at faren spiser sammen med den hjemvendte sønn, mens den andre sønnen knurret over dette.

Det er således i første rekke fariseerne som skildres under bildet av den knurrende sønn. Mange har imidlertid undret seg over at Jesus – når det dog er falsk åndelighet han sikter til – kan kalle dem sønner, og lar faren si: «Barn, du er alltid hos meg, og alt mitt er ditt!» Hvordan kan han si noe slikt, dersom denne sønnen ikke er et bilde på de sanne Guds barn?

Spørsmålet er allerede delvis besvart. Det er nettopp slik den hellige Gud, som ikke lar seg spotte, pleier å tale til hyklere, når de ikke vil bøye seg for eller tro selve sannheten. Det finnes i Bibelen merkelige eksempler på dette, f.eks. 1. Kong. 22 og 2 Kong 8,7–15. I det sistnevnte, hvor Hasael er sendt til Elisja for å spørre om kongen hans skal komme seg etter sykdom, gir profeten følgende svar: «Gå du bare og si til ham: Du skal leve! Men Herren har latt meg se at han skal dø.»

Det er for det andre en velkjent og virkningsfull måte å bevise en ting på når meninger brytes. Man går i sin bevisførsel ut fra en oppfattelse som ikke er ens egen, men motpartens, for derved så meget klarere å påvise hans dårskap og slå ham med hans egne våpen. Jesus ser her bort fra fariseernes virkelige stilling overfor Gud, og tar utgangspunkt i deres tanker og meninger om dette.

La så være, vil han si, at dere er de nittini som aldri har fart vill, og som ikke trenger til omvendelse. La så være at dere er sønner som alltid har vært hjemme hos deres far, tjener ham trofast og er hans selvskrevne arvinger – men dere knurrer over farens nåde mot deres falne bror! Dere roser dere selv og laster deres far som en som holder tilbake det som med rette skulle tilhøre dere! Og ærlig talt: hva mener dere da at deres fromhet er verdt?

Vi vil nå imidlertid gå over til å anvende det vi har hørt på oss selv.

Eller er det slik at det kun var i fortidens Israel at det fantes mennesker som den eldste sønn i beretningen her? Skulle vi med vilje og forsett bedra oss selv ved å mene at det kun er i liknelsens første del at det finnes noe tilsvarende hos oss, mens den siste delen ikke gjelder oss?

Dersom vi har de samme egenskaper og den samme ånd som den eldste sønn, så er det vel innlysende at det er et bilde av oss Herren tegner med beskrivelsen av ham. Det vil være ren ubotferdighet, dersom en kun anvender Herrens ord på andre og ikke på seg selv.

Det viktigste når vi betrakter Guds ord, er nettopp det å anvende det på oss selv. Saken er den at beskrivelsen av den eldste sønn ikke bare passer på én her og én der. Tvert imot, så vrimler det av mennesker dette passer på. Vi finner dem blant mennesker som er «nidkjære for Gud», i enhver stand og i enhver stilling, blant lærde og ulærde, i grovere og i finere form.

Her må ingen føle seg sikker! Det ligger oss alle i blodet at dersom vi for Herrens skyld har forsaket et eller annet, eller har større gjerninger og dypere erfaringer enn andre å rose oss av, så er vi straks tilfreds med oss selv. De er forholdsvis få, de som på grunn av syndens nød og den uforskyldte nåde har nådd den trange port, og lik den yngste sønn gått inn, hvor man hviler i faderens favn. La oss derfor gi nøye akt på Herrens beskrivelse av den eldste sønn.

Det første vi får vite, er at han var ute på marken da brorens følelsesladde hjemkomst fant sted. Allerede dette har noe å lære oss. Iver i tjenesten, avstand fra faderen – dette er nettopp det karakteristiske for en åndelighet av denne typen. Det var dette Jesus så ofte satte fingeren på hos fariseerne.

Noen er så langt ute på marken at de kun tenker på og arbeider for andres vel – enten på det sosiale området ved å delta i alminnelig humant arbeid, eller på det religiøse området ved å støtte misjonsvirksomhet av forskjellig art.

Men selv har de aldri gått inn gjennom den trange port. De har aldri sett seg selv som fortapte syndere og derfor heller aldri opplevd frelsen i Kristus. Deres nidkjærhet for Gud har umiddelbart vendt seg utad mot tjenesten for ham. De har det slik som sønnen i liknelsen her sier: «Se, i så mange år har jeg tjent deg.»

Andre holder seg i nærheten. De arbeider med seg selv, men kun med det ytre: avlegger åpenbar synd og begynner å leve et stille, fromt og gudfryktig liv, be og lese Guds ord, osv. Men hjertets skjulte ondskap skjenker de ikke en tanke. Å gå inn under Guds rettferdige dom, som syndere søke Guds barmhjertighet i Kristus og bli rettferdiggjort av tro – det er alt sammen noe de har hørt om og lest, men som de aldri selv har opplevd.

De gjør nøyaktig det Jesus sier i Matt. 23: renser beger og fat utvendig, gir tiende av mynte, anis og karve, men forsømmer det i loven som veier tyngre: rettferd, barmhjertighet og troskap (Matt 23,23).

Men – Skal man da ikke avlegge synd? Skal man ikke virke for sin nestes vel? Eller skal man ikke gi tienden av det man har fått betrodd av Gud?

Jo – Jesus sier: «Dette burde gjøres, og det andre ikke forsømmes.» Om du bare først og fremst gir akt på hjertet, legger vekt på rettferd, barmhjertighet og troskap, så er den ytre virksomhet kronen som pryder den ekte brud.

Her gjelder det at vi er oppriktige mot oss selv, at vi gjør klart for oss om vi nå har gått så grundig til verks med vår omvendelse at den har mislyktes for oss, og vi alene i Kristus har funnet frelse og fred. Hvis ikke, så er den ytre fromhet og ivrige virksomhet kun som en stjålet seierskrans på en skjøges hode.

Den selvtilfredshet og selvrettferdighet som senere gir seg utslag i harme over nådens overstrømmende rikdom og uverdige synderes glede og takknemlighet for denne, skyldes nettopp at man kun legger vekt på det ytre – kun beskjeftiger seg med ting som ikke overstiger ens evner.

Fariseerne tok lovens forskrifter angående ytre ting så alvorlig, og var så nøyeregnende og nidkjære i overholdelsen av dem, at de med letthet fikk øye på flisen i deres brors øye. Ikke en gang Jesus gikk fri. De beskyldte ham flere ganger for overtredelse av det tredje bud. Men bjelken i deres eget øye la de ikke merke til.

Da den eldre bror ved sin hjemkomst fra marken fikk høre musikk og dans, og av en tjener fikk vite om den mottakelse hans bror hadde fått, ble han harm og ville ikke gå inn.

Han ble harm. Det er nettopp så typisk for den slags folk. Det er en ganske merkverdig vrede og bitterhet de legger for dagen mot troens barn, for hvem nåden er det største av alt. De kan lettere tilgi verden dens gudløshet og trives bedre i verdslige menneskers selskap enn sammen med disse, som bare priser den uforskyldte nåde og ikke vil vite av annen rettferdighet enn rettferdigheten av tro.

Hvorfor er det nå slik? La være at de ikke er feilfrie, disse som lever av nåden. La være at de kanskje også er meget ensporede, og at loven ikke aktes så høyt som den burde. Men det var likevel ikke dette folket som korsfestet Herlighetens Herre. De opphøyer og elsker Kristus. Verden derimot, trår både loven og Kristi blod under sine føtter.

Noen naturlig forklaring på den bitterhet de «kainske helgener» nærer mot troens barn gis derfor neppe. Men følgen av den indre bitterhet er at de hvisker og tisker, gjør alle ting verre enn de er, og har alt mulig slags ondt å si om dem – slik som den eldre bror i liknelsen her. Alt Jesus sier om den yngste sønn, er at han i det fremmede land «sløste han bort alt han eide i et utsvevende liv.» Men fra brorens munn lyder det: «han som ødslet bort formuen din sammen med horer.»

På samme måte er det i dag, og vi skal nå se på hva grunnen kan være til en slik innstilling.

Da faren gikk ut til sin harme sønn og ba ham komme inn og ta del i gleden der inne, svarte sønnen: «Se, i så mange år har jeg tjent deg, og aldri har jeg gjort imot ditt bud. Men meg har du aldri gitt et kje så jeg kunne glede meg med vennene mine. Men da denne sønnen din kom, han som ødslet bort formuen din sammen med horer, da slaktet du gjøkalven for ham!»

I dette svaret er det spesielt tre ting vi skal merke oss:

1. Den grove og åpenlyse egenrettferdighet som taler gjennom disse ordene.
2. Innrømmelsen av at det aldri for hans del har blitt gjort i stand noen gledesfest.
3. Forbitrelsen over den nådens overstrømmende rikdom som ble hans uverdige bror til del.

Det er egenrettferdigheten som er den egentlige årsak til alt. Det er helt likt slik som i liknelsen om arbeiderne i vingården, hvor de som var først innleid knurret og sa: «Disse siste har bare arbeidet én time, og du stiller dem likt med oss, vi som har båret dagens byrde og hete!» (Matt 20,12).

Av dette ser vi hvor viktig det kjennetegnet på en rett omvendelse er, som vi finner hos den fortapte sønn: han nådde aldri så langt på omvendelsens vei som han hadde satt seg fore, men ble overrasket av farens nåde før dette var skjedd. Altså: at man aldri når så langt at man blir tilfreds med sin omvendelse.

For den som i sannhet vil omvende seg, er det derfor så viktig å høre hva Herren befaler, og handle etter det. Ikke bare ta så mye av Ordet som passer en, og handle etter det så langt som det passer en selv, men høre og legge det på hjertet, for eksempel det første bud, hvor det er

selve hjertet Gud gjør krav på, eller Matt. 5, hvor Jesus taler om at det er etter hjertets skjulte tanker og begjær Gud vil dømme.

Det er denne åndens falskhet som er skyld i at det for en vakt sjel kan la seg gjøre å bli tilfreds med sin omvendelse og gudsfrykt. Man fester seg kun ved det i Guds krav som man selv finner for godt. Man legger vekt på ytre religiøsitet, men lar lovens åndelige krav på hjertet være ute av betraktning.

At Herren vår Gud vil elskes av hele vårt hjerte og av hele vår sjel, at den som blir vred på sin bror i Guds øyne er lik den som slår i hjel, og at den som i sitt hjerte huser urent begjær, er lik den som bedriver hor – det tar slike mennesker like lett på som om det hele var ment som spøk.

«Gudsfrykt er ikke for deres øyne» (Rom. 3). Enten har de aldri vært virkelig vakt, eller så har de ved hjelp av noen fromhetsøvelser på ny dysset samvittigheten i søvn.

Da varer det ikke lenge før man blir tilfreds med sin omvendelse. Da fører man regnskap med alt det man gjør, men ikke med det man forsømmer. Da heter det: «I så mange år har jeg tjent deg» – eller for vårt vedkommende som vet at anger hører med til en rett omvendelse: Vi har båret lovens byrde og hete, vi har angret vår synd, forsaket både dette og hint osv. Nå er vel mange så pass opplyst at de ikke rett ut uttrykker seg på denne måten, men like fullt kan de i hjertet nære akkurat den samme tilfredshet med seg selv.

Den som har sett Herrens hellighet på nært hold, og derfor vet hvordan det burde være med hans anger, årvåkenhet, bønn og kamp, vil derimot alltid si at han ennå langt fra har nådd hva han ville og skulle.

Kort sagt: den som freidig uttaler seg om disse tingene, har ikke for alvor forsøkt seg på dem. Den som har tatt det mer alvorlig, vil skamme seg over seg selv ved å tale om det. Den fortapte sønn har kun synd og skam å fortelle om. Hans bror derimot sier: «I så mange år har jeg tjent deg.»

Videre sier han: «Meg har du aldri gitt et kje så jeg kunne glede meg med vennene mine.»

I overført betydning, hva kan dette betegne?

Jo, når gjøkalven og gledesfesten som den fortapte sønn fikk del i, betegner åndelig glede og fred, så ville hans bror med disse ord si som

så: En slik lykke, glede og fred har jeg aldri opplevd, skjønt jeg har tjent deg trofast i så mange år.

Det lyder underlig, men ikke desto mindre er det sant. Og at det må skape bitterhet hos dem som til det ytterste har oppfylt sin plikt, forstår vi godt. Det er jo nemlig en kjensgjerning at den som selv er tilfreds med sin omvendelse og sin fromhet, aldri får den benådede synders frydefulle visshet om nåden. Vel kan han til tider føle seg sikker og trygg, men glede og fred i Den Hellige Ånd aner han ikke hva er. For kun «der hvor synden blir stor, blir nåden enda større» (Rom 5,20).

Alt det som møtte den fortapte sønn ved hans hjemkomst – farens favntak og kyss, ringen som var pantet på hans barnerett, festen hvor de gledet seg sammen – alt dette går den glipp av, som gjør det hele til et spørsmål om fortjeneste og ut fra dette krever sin rett.

Det vil alltid bli noe underlig kaldt og dødt over et slikt menneskes gudsforhold. Til dette kommer en uvisshet, en hemmelig frykt, som i så stor grad forstyrrer den trøst han i kraft av sin omvendelse, fromhet og redelighet har av Guds nåde, at han uten vanskelighet kan bringes til å innrømme at hans arme trøst, i sammenligning med den fortapte sønns fryd over nåden, ikke er å regne for mer enn et kje i sammenligning med en gjøkalv.

Tre inn i en krets av slike gjerningshellige trellesønner, og du vil ikke høre noe om glede og fryd over nåden i Kristus, men kun – i beste fall – en alvorlig drøfting av hvordan vi ved Guds nåde skal være og vandre i Kristi etterfølgelse og gjøre alt det gode vi kan. Skal det bli glede, må man inn på lettere og mer interessante emner, eller inn på hva godt man har utrettet selv. Og først og sist vil du få høre hvordan det knurres over den nåde den yngre bror fikk lov til å fryde seg ved.

Det var dette den eldste sønn som det tredje gjorde bemerkninger om: «Da denne sønnen din kom, han som ødslet bort formuen din sammen med horer, da slaktet du gjøkalven for ham!»

For at vi rett skal kunne forstå hvordan det er mulig at denne harmen kunne bli rettet mot Herren selv, skal vi tenke over at fariseerne ikke så noe annet i Jesus enn en profet. Og etter deres egen mening var det ingen som stod Gud så nær som de selv. De var de sønner som alltid hadde tjent ham.

Når nå Jesus derimot gjorde gjeldende at tjeneste av denne art ikke hadde noen verdi for Gud, og i stedet tilsa tollere og syndere nåde og

frelse ved tro alene, så måtte han for fariseernes bevissthet komme til å stå frem som en falsk profet, en forfører som man uten betenkning kunne forkaste.

På samme måten lyder det i dag: «Det er ikke Guds nåde i seg selv vi har noen innvendinger mot. Den er hellig for oss, den setter vi høyt. Det vi taler om er hovmodet og innbilskheten hos disse forblindede, som mener at de allerede er salige og Guds barn, skjønt de ikke på langt nær har søkt eller tjent Herren så lenge og alvorlig som vi har – og ikke engang vi tør rose oss av å være Guds barn! En slik villfarelse som forkaster loven, forkynner et altfor fritt evangelium og fyller vakte sjeler med åndelig hovmod – det er den vi må forkaste.»

Slik skal altså bitterheten forklares, den som Jesus har villet skildre gjennom den eldste brors knurring. Og man kan på en måte slett ikke undre seg over at denne bitterheten oppstår.

For når et menneske i årevis, i samsvar med Guds hellige krav, har lagt vinn på gudsfrykt og trofast mot sine plikter har forsaket både verdens vesen og kjødets begjær. Han er fullt og fast overbevist om at dette er veien til å til slutt få lov til å tilegne seg Kristi fullbrakte verk – og det så plutselig dukker opp en fortapt sønn som hele sitt liv har tumlet fritt rundt i synden og lasten.

Men nå, rystet over følgene av sin synd og redsel for Guds rettmessige vrede, begynner han å søke frelse og forlatelse. Og kanskje i løpet av ganske kort tid får han visshet om dette og fylles av glede og fryd over barnekår hos Gud. Er det da så underlig om dette for den førstnevnte må se ut som det groveste selvbedrag og den frekkeste form for hovmod?

Det er da den eldste sønns klage igjen klinger i hans ord, når han sier: «Nå har jeg i så mange år vært vakt, jeg har søkt Gud og hans ord og arbeidet med å forbedre meg, slik at jeg i den rette nådens orden kan komme igjennom til tro. Men ennå kan jeg ikke som disse «troende» rose meg av å være et Guds barn. Blir de imidlertid salige, så håper også jeg på å bli det.»

Eller: «Dersom en så enkelt og så raskt kan gjenvinne arven, så kunne jo jeg også ha sløst den bort i selskap med horer. Mens andre fritt har gitt seg synden i vold, har jeg vært streng mot mitt legeme og holdt det i tømme, og nå kommer de her og vil være salige fremfor meg.»

Kan ikke dette gjøre et menneske «harm»? Men hva skal man stille opp? Gud har nå en gang villet det slik at syndere skal frelses av nåde alene. Derfor er det slik sangeren synger, at:

Den som mer enn tyve år undere Moses måtte trelle
og med dype hjertesår bitre bedringstårer felle
i sin vantro det må lide:
røvern frelses ved hans side.

Den som søkte på hvert vis fri for syndens makt å blive,
følte indre dommens ris, som ei fred kan hjertet give,
måtte, trettet av å løpe,
nåde jo for intet kjøpte.

Det er intet under om alle «fornuftige» – mennesker som er nidkjære for lov og rett, men enda ikke selv har erfart evangeliets kraft – må forferdes. En slik fremstilling av nåden vil uvegerlig – mener de – åpne døren på vidt gap for ugudelighet, sette loven og helliggjørelsen til side og støtte mennesker i den oppfattelse at de fritt og uhindret kan fortsette i synden.

Det er ikke tilfeldig at selv Paulus må ta til motmæle og besvare slike innvendinger: «Hva skal vi da si? Skal vi forbli i synden for at nåden kan bli dess større?» spør han i Rom. 6. Eller: «Skal vi ikke da like gjerne gjøre det onde for at det gode kan komme av det?» Eller: «Opphever vi så loven ved troen? Langt derifra! Vi stadfester loven» (Rom 3,8 og 31).

Ja, men skjer det da aldri, vil kanskje noen spørre, at disse «evangeliske» kommer for langt ut til den ene siden og betoner evangeliet så sterkt at de ender opp i en antinomistisk villfarelse (lovforkastelse)?

Dessverre, jo! Både kirkehistorien og erfaringen bekrefter at en slik villfarelse til tider har oppstått både her og der. Kun evangeliet skal forkynnes – lov og formaninger skal man overhodet ikke forkynne.

Villfarelsen har oftest oppstått på en i seg selv uskyldig måte. Man har hatt en salig erfaring av evangeliets kraft til å gi liv og ånd, mens derimot loven senket sjelen stadig dypere i avmakt og død. Og så har man resonnert som så: Hvorfor skal loven forkynnes når den kun virker død? Både Skriften og erfaringen sier oss jo at det er evangeliet alene som gir liv. Derfor: forkynn evangeliet og ingenting annet!

Det er forferdelig trist når ellers opplyste og benådede kristne blir et bytte for denne villfarelsen. De gjerningsrettferdige får ved dette en kjærkommen anledning til å triumfere, og de beskylder nå alle som lever ved og av evangeliet for den samme villfarelse.

Dessuten vil det åndelige liv hos dem som hyller villfarelsen i det lange løp ta skade. For der hvor ikke lov og formaninger bestandig får lov til å virke som salt og som ris, drive oss til Kristus og døde vårt kjød, der mister snart evangeliet sin kraft og blir smakløst og tamt.

Man har glemt at evangeliet kun gir liv der hvor loven døder, og at legen og legemiddelet kun blir satt pris på så lenge det er sykdom i huset.

Man har slik oppført seg på samme måte som et enfoldig barn, som har gjort den oppdagelsen at de små treflisene brenner mye lettere enn de store trestykkene, og derfor trekker den konklusjonen at man fra nå av burde fyre kun med fliser. Ganske visst flammer ilden opp og brenner livlig og klart, men i lengden gir det ikke særlig varme i værelset. I lengden duger det ikke å forkynne evangeliet slik at lov og formaning utelates.

Det strider dessuten mot Skriften. Det finnes vel neppe i det nye testamentet et eneste kapittel hvor ikke lov og formaning krydrer evangeliets liflige budskap. Det er derfor en dårskap uten like, dersom man nå ved verdens kveld ville finne opp en bedre måte å forkynne på enn den gamle prøvde, som Skriften gir anvisning på, når den sier at i hans navn skal det forkynnes omvendelse til syndenes forlatelse for alle folkeslag, og at «Hele Skriften er innåndet av Gud og nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettledning, til opptuktelse i rettferdighet» (2 Tim 3,16).

Det evangelium som Kristus og Paulus forsvarte mot de gjerningsrettferdige, var ikke et evangelium hvor loven var utelatt. Tvert imot, så har ingen tolket loven med en slik strenghet og stilt dens fordringer så skarpt frem som vår Herre Jesus Kristus selv. Ingen forkynner loven med større kraft enn en rett evangelist. Han vet nemlig å bruke den som en tuktemester til Kristus. Striden kommer egentlig av selve innholdet i evangeliet, og ytrer seg i måten lov og evangelium anvendes.

Hovedspørsmålet er ikke en gang hvor mye av henholdsvis det ene eller det andre som skal fremholdes. Det kan bero på tilhørernes

behov og åndelige tilmåling. Det er måten, hvorpå henholdsvis lov og evangelium blir anvendt, det dreier seg om.

At syndere skal tilsies nåde på et tidspunkt hvor de er aller mest uverdige, og at derimot rettferdige, som visselig har levd et langt penere liv, skal fordømmes, samtidig som de mener om seg selv at de ikke har behov for omvendelse – det er og blir en anstøtsstein, en klippe til fall. Så mye mer, ettersom samme Herre er kjent som den som krever rettferdighet og straffer synd.

Når nå dette evangeliets hovedstykke fremgår så klart av Guds ord, setter det de gjerningshellige i den største forlegenhet. Det går fullstendig rundt for dem når det gjelder forkynnelsen og anvendelsen av dette. Det skal være lov, og det skal være evangelium, men hvordan og hvorledes er ikke klart for dem.

Lov og evangelium blandes sammen, slik at begge deler mister sin kraft. Loven blandes med nåde, slik at ingen behøver å miste tryggheten sin helt, og nåden blandes med lov, slik at ingen som er fattig i ånden, våger å tro den fritt og uten betingelser. På denne måten holder de sjelen bestandig fanget i uvisshet og trelldom.

De er ivrige for anger og sorg over synden, men hvor dyp og langvarig denne angeren må være, eller når hensikten med denne er nådd, aner de ikke. Vil da noen straks tilegne seg nåden i Kristus, lyder det et nødskrik, som om den største fare var for hånden. Hos en slik vil angeren gå tapt, mener de. Han vil bli hovmodig og sikker på seg selv.

De vet ikke at lovens og angerens formål nettopp var å drive til Kristus, og at den er en kristen som er kommet til ham. De er tvert imot av den oppfatning at der hvor troen kommer inn, der vil det være forbi med både anger og iver etter helliggjørelse. Og ettersom de selv klarer seg så utmerket uten noen egentlig visshet om nåden, så mener de at alle og enhver bør kunne finne seg til rette med å leve i samme uvisshet.

Når da en, som virkelig er vakt, ikke lenger kan holde det ut, men trosser alle hindringer og får visshet – sko og ring og gjøkalven – da blir den eldre bror harm og hevder at det ikke kan ha gått for seg på en riktig måte.

Den fortapte sønns eldre bror, det er religiøst interesserte mennesker. De har nok innimellom vært plaget av sin synd, de er mennesker som aldri har vært helt utenfor nåden (den eldste sønn hadde alltid

vært hjemme hos sin far), men heller aldri har opplevd den i hele dens fylde («meg gav du aldri så mye som et kje»). Og dog er de tilfreds med sin egen stilling, men utilfreds med den nådens overstrømmende rikdom som blir de langt mer uverdige til del.

Dette er den egentlige grunnen til den broderstrid som har foregått like siden Kain og Abels tid, og som vil fortsette inntil tidenes ende. Da Kain, den førstefødte som – når det gjaldt offeret – var like generøs som Abel, likevel må se at hans brors offer behaget Gud mer, da ble det vekket en slik vrede i ham at han slo sin bror i hjel.

Hva var det da hos Abel som vant ham Guds velbehag fremfor Kain?

I Hebr 11,4 leser vi: «Ved tro bar Abel fram for Gud et bedre offer enn Kain. Ved den fikk han vitnesbyrd om at han var rettferdig.»

Ismael og Isak, Esau og Jakob er lignende brødrepar som med sitt innbyrdes forhold har samme lærdom å gi oss.

En strid som denne bør man aldri forsøke å skrinlegge ved en overenskomst. Kun en hel og full omvendelse hos den eldre bror gjør det mulig å få til en sann fred og forening.

Hvordan bør da den yngre bror – de troende nådebarn – forholde seg mot den eldre?

Det kan vi se av farens eksempel:
«Han gikk ut» – faren selv gikk ut til sin harmfulle sønn – og ba ham. Han brukte ingen harde, befalende ord, ba ham bare om å komme inn og ta del i gleden, men viste ham også, saktmodig, men klart, hvor utilbørlig hans oppførsel var.

Hvor mye mer må da ikke sønnen, som var fortapt, men som igjen av nåde er antatt som barn, vise ydmykhet og mildhet! Den som har opplevd den store nåde og ære det er som en fortapt synder å bli innsatt i barnekår hos Gud, bør føle seg så glad og så salig ydmyket over dette, at han villig lar seg spotte og trampe på av så mange knurrende brødre det enn måtte være.

Ja, om han enn hver eneste dag skulle piskes til blods, så er den lykke og rikdom han eier så stor at han med glede skulle finne seg i det.

Minst av alt bør han vise utålmodighet og stolthet. Her er et punkt som hver enkelt som selv har mottatt nåde, må legge seg på hjerte –

det som Paulus i Rom. 11 sier til de kristne hedninger med tanke på den eldre sønn, Israel.

La oss aldri hovmode oss over den nåde som ble oss til del. Gud, den hellige, nidkjære, tåler det ikke. Men la oss med stor kjærlighet og ydmykhet møte dem som knurrer med Guds ord.

Så skal da vår nådige Herre og Frelser være takket og lovet for dette herlige kapittel. Han har der latt oss se like inn i sitt hjerte. Og hvor uverdige vi enn er, må vi begynne å takke og glede oss – vi kan ikke annet. Han har vist oss nådens orden så klart at vi ikke kan være i tvil om det. Og han har gitt oss en så ypperlig forklaring på den strid som alltid rører seg omkring Kristus, at vi aldri behøver å undres over det eller føres på villspor av det.

Nåden, nåden den er fri
alle vil den byde, kalle
alle frelses kan, fordi
nåden streker til for alle
For hos Gud ved nådetronen
er ei spørsmål om personen.

Den som har med navn av lærd
meget virket, tenkt og skrevet,
og den som er for sin ferd
dømt fra liv og ære blevet,
begge frelst av deres våde
bliver kun ved Jesus nåde.

Den som gjennom mange år
under loven måtte trelle
og med dype hjertesår
bitre angerstårer felle,
i sin vantro dette finner,
at en røver frelse vinner.

Egen fromhet, ærbærhet,
som for syndens utbrudd bever,
og den største gudløshet,
som i synd utemmet lever,
må for salighet å vinne,
samme frie nåde finne.

Den som ser sin fattigdom
og sin store synd med blusel,
men vil se seg mere tom,
mere fattig, mere ussel,
før han nåden tør mottage,
gjør seg kun unødig plage.

Salig den som hos Guds lam
seg i denne sak betrygger.
Salig den som går til ham
og på nåden dristig bygger.
For det ord er alle givet:
Den som Sønnen har, har livet.

Jonas Hellman, 1748

Nådelivets vekst – 2 Pet 3,18

«Voks i nåde» (2 Pet 3,18).

Dere skal vokse i nåden. Vokt dere, dere levende kristne, fra å sløves og henfalle. Vokt dere for stillstand og død! Dere skal vokse! Bestandig skal dere trakte etter mer av kjærlighet, tro og erkjennelse, ydmykhet og gudsfrykt.

Dersom et menneske sa: «Jeg har nok, både av tro og kjærlighet til Gud og min neste, av fred og glede i Den Hellige Ånd, av ydmykhet og gudsfrykt osv», så ville vi gyse ved tanken på en slik forblindelse og en slik mørkets makt over hjerte og sinn. Men hva skal man tro om en kristen som aldri bekymrer seg om tilvekst i nåden? Kan det ikke være grunn til å frykte, selv om man aldri med sin munn ville uttale slike ord, når man likevel i sitt hjerte er av den formening at man har nok?

Spørsmålet om å vokse i nåden er således en prøvestein for oss.
Noen føler det som et stikk i hjertet når dette spørsmålet berøres.
«Akk, jeg vokser jo ikke i nåden», sier de sukkende, «det går snarere motsatt vei.»
Andre har kun tankemessig interesse for ordet om å vokse i nåden, og kan derfor lese det, uten at det anfekter dem. Å ta dette til hjertet overlater de til andre. Her ser vi Luthers ord gå i oppfyllelse: «De som har grunn til å frykte, frykter ikke, mens de som ikke har grunn til å frykte, frykter.»

Luther kommer i en preken på 21. søndag etter trinitatis med en i denne forbindelse meget lærerik bemerkning: «Troen i hjertet er aldri i ro», sier han. «Den er enten tiltagende eller avtagende. Og hvor dette ikke er tilfellet, er det ingen levende tro, men kun en død forestilling om Gud i hjertet.»

Det er et kjennetegn på den plante som den himmelske Far har plantet, at den er avhengig av den åndelige næring og pleie den får. Derfor er det slik at den stundom vokser og trives, mens den til andre tider visner hen. Den tro derimot, som trives like godt, enten den får næring eller ei, det er en selvgjort og død tro.

Allikevel er det også forskjell på disse. I sin mest alminnelige form, trives den døde tro godt uten åndelig næring, men den trives også aller best når den ikke blir for nærgått av Guds ord. Nettopp ved at Guds ord kommer nær, blir denne tro anfektet.

De finere gjernings-helgener derimot, har det til felles med de kristne, at deres tro snart er i tilvekst og snart visner hen. Men her er det overholdelsen av visse ytre religiøse plikter troen er avhengig av. Har de for eksempel forsømt den daglige andakten, eller om det på en eller annen måte er kommet en rift i deres fromhetskledning, så vakler deres tro, og freden fornyes kun ved at det forsømte blir innhentet igjen.

Den ekte tro beror ikke på det å lese eller be, men på innholdet av det som leses. Derfor er det at apostelen sier: «Men voks i nåde og kjennskap til vår Herre og frelser Jesus Kristus!» (2 Pet 3,18).

Altså er nådelivet alltid enten i tilvekst eller i tilbakegang. Men da er det jo forferdelig å leve dag etter dag, uten å bekymre seg for hvordan det står til med det. For er det tilbakegang, vil det om ikke så lenge dø fullstendig ut dersom det ikke skjer en forandring. Om det for en tid er blitt forsømt, må det raskest mulig oppflammes og styrkes igjen, dersom det ikke skal dø ut.

Åndelig stillstand medfører åndelig tilbakefall. Å vokse i nåden og stå fast i nåden hører sammen. Det var dette forholdet som var i Peters tanker da han skrev de ordene vi her betrakter. Han har i verset som kommer foran, advart de kristne mot å «falle ut av deres egen faste stand» (2 Pet 3,17) og tilføyer så: «Men voks i nåde og kjennskap til vår Herre og frelser Jesus Kristus!»

Av alle de formaninger vi har fra den store apostelen i Skriften, er dette den siste. Den står i siste vers av hans siste brev.

Men i begynnelsen av brevet legger han oss den samme lærdommen på hjerte. Etter at han først har formant oss til å legge vinn på at vår tro viser seg i et rett liv, for at vi ikke skal være «uvirksomme eller ufruktbare i kunnskapen om vår Herre Jesus Kristus», men desto mer

ivrig gjøre vårt kall og utvelgelse fast, så tilføyer han: «For når dere gjør dette, skal dere aldri noen gang snuble» (2 Pet 1,8.10).

Det er nettopp den åndelige stillstanden – dette å være «uvirksomme eller ufruktbare i kunnskapen om vår Herre Jesus Kristus» – som er den mest vanlige årsak til at et menneske faller ut av nåden. Den virker en merkelig tomhet i sjelen. Man blir lei av den himmelske manna og trett av å synge den nye sangen.

Når huset således står «ledig, feiet og pyntet», går djevelen inn og gir den ledige sjelen noe nytt å fylle tomrommet med. Syv andre ånder, verre enn ham selv, tar han med seg, og «for det mennesket blir det siste verre enn det første» (Matt 12,43–45).

Nidkjærhet og iver for åndelig vekst holder derimot sjelen beskjeftiget, fattig og sønderknust – vel å merke når man ikke bare legger vinn på ytre gode gjerninger, men på hjertets renhet og sann helliggjørelse i kjærlighet og tro. Da blir Kristus stadig mer uunnværlig for oss, ordet beholder sin rette, liflige smak, de åndelige ting er oss daglig nye og kjære, kort sagt: hele livet bevarer sin friskhet.

De gamle hellige har alle måttet kjempe om kronen. Gjennom hele Skriften tales det om kamp, om å løpe på veddeløpsbanen. Hvordan skulle man da kunne slippe godt fra det ved å sove, hvile og stå stille?

Men også om det ikke var noen fare forbundet med dette, så skulle dog enhver kristen alene for å tekkes Gud og av takknemlighet for den store nåden han har mottatt, strebe etter tilvekst i det gode. I Kol 3 tales det først om hvordan vi i troen er døde og oppreist med Kristus, deretter om den forpliktelse vi alle har som kristne til å leve besindig, rettskaffent og gudfryktig.

Og til slutt om hvordan den enkelte, ifølge kall og stand, bør forholde seg: ektefeller, barn, foreldre og treller. Det skulle i sannhet bli nok å ta fatt på, hvis vi bare var våkne og lydige mot Herrens ord. Har vi gjort det vi burde, nemlig å døde de jordiske lemmer: «utukt, urenhet, syndig lidenskap osv» (Kol 3,5)? Har vi nok av den kjærlighet som er «fullkommenhetens sambånd» (Kol 3,14)? Er vi flittige nok med å lære og formane hverandre med «salmer og lovsanger og åndelige viser»?

Det går dom over våre liv når vi stanser for dette. Måtte Herren forbarme seg over alle som tror, og gi at det må skje en forandring!

Men – som allerede før er sagt – det er også alvorlige kristnes største bekymring, at de ikke vokser i nåden slik de burde. Og dermed er vi inne på det viktige spørsmålet: Hvordan får vi kraften til dette?

Hva var det apostelen sa? «Men voks i nåde og kjennskap til vår Herre og frelser Jesus Kristus!» (2 Pet 3,18). Han sier ikke: Dere skal vokse i den og den dyd, men: «voks i nåde og kjennskap til vår Herre og frelser Jesus Kristus!»

Det er her hemmeligheten ligger. Når kraften mangler, er det nåden i hjertet, erkjennelsen av Kristus, som skal forøkes.

Dette sier også Paulus: Vi skal «i alle måter vokse opp til ham som er hodet, Kristus. Ved ham blir hele legemet sammenføyd og holdt sammen med hvert støttende bånd, alt etter den virksomhet som er tilmålt hver enkelt del, og slik vokser det sin vekst som legeme til sin oppbyggelse i kjærlighet» (Ef 4,15–16). Det vil si den glede og kjærlighet som fødes i hjertet ved Guds store og uforskyldte nåde.

I Kolosserbrevet 2, advarer apostelen mot dem som mener å ha funnet en bedre vei til helliggjørelse enn den enfoldige troens vei. Han sier i vers 19 om disse, at de «ikke holder fast ved ham som er hodet. Fra ham er det jo legemet vokser Guds vekst, hjulpet og holdt sammen av alle bånd og ledd.» (Kol 2,19).

Det tar noe tid før en kristen får lært å forstå hvor viktig det ovenfor anførte er. Mang en tro og oppriktig kristen har, på grunn av en velment, men misforstått iver for tilvekst i det gode, likefrem mistet livet i Gud og blitt en stakkar ulykkelig frafallen, bare fordi han ikke holdt seg enfoldig på troens vei, men – for å oppnå den tilvekst i det gode han traktet etter – på ny lot seg spenne i trelldommens åk.

Det kan i denne sammenheng utvikle seg i to ulike retninger:

De som ikke går grundig nok til verks med sin streben etter fromhet, blir, slik apostelen sier det i Kol 2,18, «oppblåst uten grunn av sitt kjødelige sinn». Med sin «egenproduserte gudsdyrkelse», blir de så inderlig godt tilfreds med både vekst og helliggjørelse og alle deres skjønne dyder forøvrig.

De derimot, som går mer i dybden og tar sikte på hjertets renhet, vil før eller senere gå til grunne i synd og fortvilelse. Det er derfor så viktig å legge nøye merke til den eneste vei som fører til åndelig vekst. Er din samvittighet bundet – er det synd som bestandig står for deg og stjeler din frimodighet for Gud – så befatt deg ikke med tilvekst i

fromhet, vent ingen kraft og søk den heller ikke. I stedet: vend om! Søk en dypere erkjennelse av Kristus.

Først da blir det tale om vekst. Regler og bud, anstrengelser og bedringsforsøk virker på en lovbundet sjel slik en kraftig kost virker på en som er febersyk: det blir ikke bedre, men verre. I stedet for alltid å *gjøre*, må man *høre*. Man må motta nåde for å helt og fullt bli frigjort fra sitt lovbundne sinn, og ved Kristi kjærlighet bli trøstet og styrket på ny. Da strømmer kraften fra ham som er hodet, Kristus selv. Og da går det slik David sier: «Dine buds vei vil jeg løpe. For du frir mitt hjerte fra angst» (Sal 119,32).

«Jeg er vintreet, dere er greinene», sa Jesus i Joh 15. «Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg.» Alt godt skal utgå fra ham og være avhengig av at vi blir i ham.

Derfor heter det også: dere skal *vokse*, og ikke: dere skal *gjøre*. Dermed er det sagt, at den sanne helliggjørelse ikke er noe man arbeider seg til, men noe som fritt må flyte ut fra troens forening med Kristus, slik som frukten vokser frem på et tre. Av dette kommer uttrykket «Åndens frukt». Ingenting av det som gjøres av tvang på grunn av bud og befalinger, og som derfor er lovgjerninger, kan behage Gud. Han elsker kun den glade troens og kjærlighetens frukt – det som er et verk av ham selv.

Nettopp dette er den sanne helliggjørelses hemmelighet, at den er et *Kristi verk* i oss, og at den vokser – vokser av troens forening med ham – og at vi derfor bare skal forbli i troen, og siden gi akt på hans vink og la oss lede av ham. Da virker Den Hellige Ånd selv vår tilvekst i nåden, men på helt andre veier enn vi selv hadde tenkt.

Når synd og Satan ser ut for å få fritt løp mot en kristen, slik at han siktes som hvete og bringes til fall, da må han igjen lære å vandre i ydmykhet og Herrens frykt – slik som Peter, da hans hovmod uten tvil i forveien hadde gjort ham oppblåst.

Når en kristen, på tross av at han vandrer med blikket festet på Jesus, likevel gripes av avmakt, ikke kan be, ikke kan elske, ikke kan finne glede i Gud og ikke gå frem i det gode, da vil Herren lære ham å ydmyke seg under Guds veldige hånd, utbe seg alt fra Gud og virkelig se det som gaver fra ham.

Da Paulus hadde en «torn i kjødet», en «Satans engel som slo ham i ansiktet» (2 Kor 12,7), og Herren ikke ville høre hans bønn om å ta det fra ham, **da** ble Paulus' tilvekst i nåden fremmet.

Slik gjør Herren det ofte: fremmer vår vekst på en hardhendt, og for oss ubegripelig måte. Vi blir svakere og svakere og mer og mer tilintetgjort, men da blir også Kristus mer og mer vårt **alt**. Vi får omsider lært, at det eneste vi er i stand til av oss selv, er å synde, og at kjærlighet og tro får vi kun som gaver fra Gud. Da blir dette en virkelighet for oss, at Kristus er vårt liv, og at alt som er godt i oss, er hans verk.

For sitt vedkommende, så ville ikke Paulus driste seg til å tale om annet enn hva Kristus hadde virket **i** og **gjennom** hans liv (Rom 15,18). Aller helst ville han rose seg av sin skrøpelighet, for at Kristi kraft kunne bo i ham – «For når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk!» (2 Kor 12,10).

I dette ligger altså hemmeligheten bak den kraft vi trenger for vår åndelige vekst. Det er dette som har vært i grev Zinzendorfs tanker, da han sang:

O, tag det ord på veien med:
når Jesus vinker, gå!
Og drager han deg – rask av sted!
men stanser han, da stå!

Og føler du hans velbehag,
fryd deg i ydmykhet;
men merker du hans tukt, så ta
ditt kors og bøy deg ned.

Og har han bruk for deg – nå vel -
så frem med freidig hu!
men er han stille i din sjel,
så tie også du.

Og viser han på andres vei
sin makt og herlighet,
o, kjære sjel, misunn dem ei,
fryd deg med dem derved.

Kort, kjære sjel, streb fra i dag
i sorg, i savn og skam

å være Lammet til behag
og helt å følge ham.

Det forholder seg med vår tilvekst i nåden på samme måte som med vår åndelige fødsel. Født på ny ble vi ved at loven og våre mislykkede forsøk på forbedring slo oss fullstendig ned, og Kristus ble vår eneste tilflukt, frelse og trøst. På samme måte er det med vår åndelige vekst: vi selv blir mer og mer gjort til intet, og Kristus blir mer og mer vårt alt.

Denne tilvekstens hemmelighet, uttrykker døperen Johannes med treffende ord: «Han skal vokse, jeg skal avta» (Joh 3,30). Dette er et ord av storslått skjønnhet, men usigelig bittert å erfare. «Jeg blir mindre?» – jeg skulle jo tvert imot vokse.

Her er vanskeligheten. Guds ord krever at jeg skal gjøre fremgang i det gode, men samtidig skal jeg bli mer og mer elendig og ussel i mine egne øyne! Jeg fatter det ikke, og ennå mindre kan jeg finne meg til rette med det. Vel vet jeg at jeg bør bli mer og mer ydmyk og fattig i ånden, men det jeg ville ha var selve sønderknuselsen, syndserkjennelsen og angeren, og ikke selve synden.

Men det er umulig. Da Herren ville Peters hovmod til livs og virke ydmykhet hos ham, overlot han ham til å siktes av Satan. På samme måte var det med Paulus i 2 Kor 12 og hans «torn i kjødet».

Men hvordan vokser jeg da i det gode?

Som allerede sagt: Når det onde, som uansett alltid finnes hos meg, blir meg mer og mer bevisst, forferder og ydmyker meg, da blir Kristus mer og mer dyrebar og uunnværlig for meg, og får derfor også mer og mer makt og herredømme over meg. Kristus bør vokse, og vi vokse i erkjennelsen av ham.

Skal Kristus vokse, må vi selv bli mindre. Gjennom ordet og sakramentene, brødrenes undervisning og bønnen, kan og bør vi visselig samle stadig større kunnskap om Kristus. Men den egentlige erkjennelsen av Kristus må man leve seg inn i. Når vi gang på gang, gjennom de bitre erfaringene vi gjør, blir frarøvet vårt hjertes hemmelige støtter for troen, og – fortvilelsen nær – på ny finner frelse i Kristus, da blir Kristus for hver gang større og herligere for oss.

«Når Gud vil øke et menneskes tro», sier Luther, «lar han ham først miste all sin tro.» Slik handlet han for eksempel med Job. Først tok

han fra ham alle hans timelige velsignelser, som også hadde vært en støtte for troen på den Gud som hadde gitt dem.

Og da Job søkte erstatning for sitt tap i sin fromhet, og midt i den harde prøvelsen priste Gud, da ble den fromme mannen rammet av enda hardere plager. Satan fikk frihet til å herje med hans legeme. Hans hustru og venner gikk til angrep på hans gudsfrykt så lenge, at Job til sist mistet tålmodigheten og forbannet den dagen han ble født.

Nå hadde også hans fromhet falt. Det syntes for Job som om Herren hadde nektet ham hjelp, både legemlig og åndelig. Klagende sa han blant annet: «Å, om jeg hadde det som i de månedene som er forbi, som i de dagene da Gud vernet om meg. Da skinte hans lampe over mitt hode, da vandret jeg gjennom mørket ved hans lys. Slik hadde jeg det i min modne manndoms dager, da Guds vennskap hvilte over mitt telt … Jeg iførte meg rettferdighet som en kledning, rettsinn bar jeg som ytterkappe og lue. Øyne var jeg for den blinde, og føtter var jeg for den halte … Jeg tenkte da: I mitt rede skal jeg få dø, og mine dager skal bli tallrike som sand» (Job 29).*

** mine dager skal bli tallrike som sand – i andre bibler kan man lese: leve så lenge som føniksfuglen.*

«Jeg tenkte da: I mitt rede skal jeg få dø» – det vil si: jeg vil at den skjønne tilstanden jeg er i nå, skal vare ved inntil min død. Men redet ble ødelagt. Hans ytre glans, så vel som hans fromhet, ble tatt fra ham. Slik handler Herren når han vil forøke og lutre et menneskes tro. Da Job etter dette ble dobbelt velsignet, var også hans tro i samme grad blitt forøket.

Et gammelt eventyr handler om føniksfuglen, som egentlig er et tenkt bilde på den høyere visdom. Denne fuglen var ifølge eventyret udødelig. Men den var udødelig på den måten, at når den ble gammel, la den seg i sitt rede, tente dette i brann, og sto så opp fra asken i ny og forynget skikkelse.

Hvilket treffende bilde dette er på troen, den høyeste visdom! Den vil så gjerne bygge seg reder av vår fromhet og anger, vår bønn og rettsindighet. Men når Guds hellighets ild tenner våre reder i brann, går troen selv i fornyet friskhet og renhet ut av ilden igjen.

Før vi går nærmere inn på hvordan man vokser i erkjennelsen av Kristus, vil vi kaste et blikk på det gamle, trygge redet vi ligger i, før Herrens kall ennå har nådd vårt øre. Vi har, slik vi er av naturen, en

hel del forvrengte begreper, både om Gud og om oss selv. For eksempel:

Det kan aldri ha vært Guds mening å fordømme oss. Mennesket kan ikke noe for at det er så svakt. Innerst inne er det i virkeligheten godt, og gode gjerninger, som Gud vil ta med i betraktningen, har det da også. Kristus kjenner man kun av navn og omtale, for man har ennå ikke selv hatt bruk for ham. Alt er så rolig, så fredelig.

Da rammer Guds hellighets lynstråle sjelen – og redet er satt i brann. Man føler at Gud er en fortærende ild. Man begynner å søke frelse – i anger, i bot og i bønn. Men det er alt sammen høy og strå som fortæres av ilden. Man føler at det som skal bestå for den Helliges øyne, må være helt annerledes og fullkomment. Dels av denne grunn, og dels fordi man har hørt at frelse kun er å finne i Kristus, flyr man til ham, begynner å be til ham og vil nå for enhver pris tro på ham.

Men hvordan er det bildet man har dannet seg av Kristus? Det er nok et bilde av en som vil frelse, men kun på betingelse av oppriktig lydighet, sann og alvorlig omvendelse og bot.

Hva vet man så om hva man eier i Kristus? Akk, så uendelig lite. Man setter seg fore å ville forbedre seg, avlegge synd, legge vinn på et rett liv og å tjene Herren. Og når dette lykkes, er man tilfreds og tror på Kristus alene – i hvert fall mener man det. Man vet ikke, at man av sin egen fromhet har bygget seg et nytt rede i stedet for det gamle som ilden fra Sinai fortærte.

Men heller ikke her får man lov til å ligge i ro. I ilden fra en dypere selverkjennelse og mange bitre erfaringer av det bunnløse forderv i hjertet, blir også dette rede fortært. Og ut av asken fremstår det, mens man lytter til evangeliet, en fornyet og dypere erkjennelse av Kristus. Man fryder seg i hjertet over å ha funnet en frelser i Kristus som aldeles ikke krever gjerninger fra vår side som betingelse for sin nåde, men som kun krever tro.

Kjenner man nå Herren Kristus? Ja, noe kjennskap har man til ham, men ikke det fulle kjennskap. For den som har et skjerpet åndelig blikk, er det lett å se at man snart igjen har bygget seg et nytt rede, et rede bygget av *sin tro*. Når troen i hjertet har sin rette kraft og friskhet, da har man fred – men også kun da. Slik søker man grunnlaget for sin frelse hovedsakelig hos seg selv. Man grunner sin tro på selve troen.

Denne villfarelsen beror på en blanding av sannhet og løgn. Det er sant at man ved troen må gripe Kristus. Men vel å merke: **Kristus** – ikke sin tro. Det er ikke som betingelse for at Gud skal kunne gi oss nåden i hele dens fylde, at troen behøves. Den som ikke ser på seg selv og heller ikke på troen, men på Kristus, har den rette tro.

Denne tilbøyeligheten til å se på sin tro, tar vel ikke fullstendig livet av en kristens glede og tro, når bare Kristus i bunn og grunn er hans egentlige tilflukt og trøst. Dette kan kjennes av at når støttene faller, da er det etter Kristus man griper. Men det er tross alt en sykelig tilstand – mer lovmessig enn evangelisk. Det er slagg som troen skal renses fra med ild.

Dette skjer ved at Herren mer og mer unndrar oss den følbare fornemmelsen av troen og dens virkninger. Ja, det kan – i særdeleshet etter noen års vandring i troen – komme en tid, hvor man med forferdelse blir seg bevisst, at alle troens salige virkninger tilsynelatende helt har opphørt. Kun den tørre kunnskapen og en selvtatt tro synes å være tilbake. Bønnen har ikke den glade, fortrolige tonen som før. Den inderlige, følbare kjærlighet til Frelseren, den overmåte ømme samvittighet og den friskhet som preget den første lykkelige tid, er forsvunnet.

Da kjemper man ofte i bønnen, for igjen å vinne tilbake det tapte, men forgjeves. Alt er så tørt. Frelseren synes så fjern. I hvert fall er det sjelden at man får lov til å nyte lifligheten av hans følbare nærvær.

Og det som verre er: harde fristelser gjester oss i stedet. Satan får frihet til å sikte oss og bringe oss til fall. Vi roper til Herren, men det synes kun å bli verre. Ofte er det som om vi er fullstendig prisgitt djevelen og fristelsene.

Da klager vi oss ofte, og minnes med vemod de lykkelige dagene som en gang var. Vi sier med Job: «Å, om jeg hadde det som i de månedene som er forbi – da Guds vennskap hvilte over mitt telt.» (Job 29,2.4) Vi hadde regnet med en stadig og vedvarende åndelig vekst, og så går det tvert imot den motsatte veien. Vi blir mindre og mindre.

Redet som vi hadde bygget oss, er ødelagt, fortært av ilden. Men av asken fremstår igjen en fornyet og forøket erkjennelse av Kristus. Vi gjør nå den frydefulle oppdagelsen, at ikke engang troen er vår frelser, heller ikke kjærligheten, heller ikke troens og Åndens frukter.

Kristus selv, i sin egen person, med alt han selv har gjort i vårt sted, er vår eneste og fullkomne rettferdighet for Gud. Og vi forstår, at de bitre erfaringene vi har vært igjennom, var nødvendige for å lære oss dette.

Skjønt ingen, mens han lever her på jorden, oppnår å kjenne Kristus slik han bør kjennes, er det ikke desto mindre en sørgelig kjensgjerning, at så mange, også blant de troende, kjenner ham altfor lite. De vet at han en gang døde for oss og har båret våre synder på sitt legeme opp på korsets tre.

Men når det gjelder om å tro det og leve av det, så regner de kun med det som dekning for gammel synd og skyld – som om Kristus nå skulle ha overlatt oss til selv å daglig opptjene vår egen rettferdighet. Få er de menneskene, som har det klart for seg hva det vil si, at Kristus til enhver tid er vår rettferdighet, at han «nå åpenbares for Guds åsyn for vår skyld» (Hebr 9,24), eller at han er «prest etter Melkisedeks vis», altså evig.

Men dette hører også til den høyere visdom. Den fremstillingen av Kristus som yppersteprest, som apostelen gir i Hebr. 7 og de følgende kapitlene, har han først utførlig forberedt i kap 5 og kap 6. Han klager over at det er «vanskelig å forklare», fordi leserne er blitt «sløve til å høre». Han kaller det for «fast føde», en føde som ikke er egnet for barn, men kun for de voksne, og sier at de ved den skal øve sine sanser opp til å skille mellom godt og ondt.

Kristi yppersteprestlige embete omtales i Skriften i to betydninger. Taler man om hans prestedømme på jorden, så forstår man ved dette hans offerdød på korset, hvor han kjøpte oss fri fra lovens forbannelse og vant oss en evig gyldig soning for synd.

Dette er helt riktig. Hva han gjorde her, gjorde han som den rette Aron, kalt til det av Gud. Taler man derimot om hans prestedømme i himmelen, så forstår man det i alminnelighet ved at han nå som vår «frelseshøvding», vår «talsmann» og «yppersteprest for de goder som skulle komme», stiller de goder han vant med sitt blod til de troendes rådighet. Man tenker også på hans prestelige forbønn hos Faderen – og tror med dette at alt som hører inn under hans himmelske prestedømme herved er nevnt.

Allikevel har man ennå kun sett den ene, og langt fra den herligste side av saken.

Det beste og mest herlige – hva er da det? Det er dette at han «nå åpenbares for Guds åsyn for vår skyld» (Hebr 9,24). Dette sier noe mer enn at han ber for oss. Hvis man nemlig har den oppfatningen at han ber om syndenes forlatelse for oss, så blir dette en finere type fornektelse, eller fordunkling av Kristi fullbrakte verk.

F.W. Krummacher sier om dette: «Hvis Kristus ennå måtte be om nåde for vår synd, så fikk det jo utseende av at han ikke helt hadde fullbrakt sitt verk. Mange har også erkjent at dette problemet har voldt dem besvær i stunder hvor de ville søke trøst i tanken om Kristi forbønn.»

Det står da heller ingen steder i Skriften, at Kristus nå i himmelen ber om syndenes forlatelse for oss. I ordet fra 1 Joh 2,1, hvor det står at vi har en «talsmann hos Faderen», ligger det ingenting om bønn.

Og med hensyn til ordet fra Hebr 7,25, hvor det heter at han «alltid lever for å gå i forbønn for dem», skal vi merke oss at det i grunnteksten egentlig ikke står: gå i forbønn for dem, men *representerer dem*.

Vi minner i denne forbindelse også om Jesu ord: «Jeg sier dere ikke at jeg skal be Faderen for dere. For Faderen selv elsker dere» (Joh 16,26–27).

En helt annen sak er det at han lover å be Faderen om å sende Den Hellige Ånd (Joh 14,16). Det er bare bønnen om nåde og forlatelse, vi ifølge Skriften skal betrakte som noe som ikke mer hviler på vår yppersteprest. Apostelen sier jo at han med det offeret han brakte, «vant en evig forløsning», og at «der det er forlatelse for syndene, trenges ikke lenger noe offer for synd» (Hebr 10,18).

Dersom nå Kristi forbønn i den før nevnte betydningen faller bort, trer noe uendelig mye større og herligere frem i stedet: nemlig det Skriften sier, at han «nå åpenbares for Guds åsyn for vår skyld» (Hebr 9,24).

Hva vil da dette si?

Kristus var gitt av Faderen, og bestemt til å stå i vårt sted overfor loven, som vår andre Adam. Like fra krybbe til grav, levde og handlet han på våre vegne. Dette slår Skriften uttrykkelig fast. «Han som ikke visste av synd», heter det, «ble gjort til synd for oss, for at vi …» (2 Kor 5,21).

Vår skyld og våre forpliktelser tok Jesus på seg. Han ble «født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven» (Gal 4,4–

5). Hva han gjorde, har vi gjort. Hva han led, har vi lidd, «idet dette er avgjort: Én er død for alle, og derved har de alle dødd» (2 Kor 5,14).

Etter å ha oppfylt alt for oss – og vi oppfylt det i ham – vendte han under himmelens fryderop tilbake til himmelen. Og hva er så hans gjerning der oppe? Han «åpenbares [nå] for Guds åsyn for vår skyld» (Hebr 9,24). Han trer frem for sin Far, ikke bare med de sår som vitner om hans lydighet til døden, men iført hele den skjønne skrud, som består i lovens oppfyllelse for oss. Slik er han gjenstand for Guds fulle velbehag, glede og fryd.

«Men gjenstand for Guds velbehag har han jo vært fra evighet av», vil du si.

Nei, nå er han det ikke lenger bare som Ordet, det evige, som fra begynnelsen var hos Gud. Nå er han gjenstand for Guds velbehag som Menneskesønnen, den andre Adam, menneskeslektens hode og den som går i borgen for dem. Han fremstiller ikke bare seg selv for Faderen, men representerer i sin person alle sine lemmer for Gud. Han åpenbares for Guds åsyn for vår skyld.

Likesom den evige Fader en gang så hele slekten i Adam, slik ser han nå alle Kristi lemmer i Kristus. I Kristi lydighet ser han vår lydighet, i Kristi renhet og skjønnhet, vår renhet og skjønnhet. Det er slik Jesus sier det: «Jeg helliger meg for dem, for at også de skal være helliget i sannhet» (Joh 17,19). Det samme sier Paulus: «… til pris for sin nådes herlighet, som han ga oss i Den Elskede» (Ef 1,6).

Men når Faderen ser oss i Kristus, så er følgen av dette, at han også elsker oss i Kristus – elsker oss med den samme kjærlighet, som han elsket ham (Joh 17,23.26).

Nå må ingen være så enfoldig, at han tror at Gud er uvitende om at vi er syndere og urene. Det vet han særdeles godt. Det er derfor han lar oss gå gjennom lutringens ild, slik at vi ofte er i ferd med å forgå.

Men han ser og bedømmer oss ikke etter hva vi er i oss selv. Han ser og bedømmer oss etter hva vi er i hans elskede sønn. Derfor elsker han oss langt ut over hva vår forstand kan fatte. Han elsker oss midt i vår svakhet og med alle våre feiltrinn og fall. Når vi selv går og sukker under følelsen av å være vederstyggelige for ham, så er vi i virkeligheten hans øynes lyst – bare fordi Kristus står for hans åsyn for oss.

Slik er altså vår stilling i kraft av hans prestedømme i himmelen, han «som er prest til evig tid, etter Melkisedeks vis» (Hebr 7,17). Det er

derfor verken dårskap eller overdrevent, om vi sier: «Den som vil lære oss å kjenne i vår sanne skikkelse, han skal feste blikket på Kristus i hans herlighet.»

Det er ikke tomme ord når Luther sier: «Vår hellighet er i himmelen, der Kristus er.» Det er heller ikke overmodig skryt når Basilius skriver: «Dersom noen så den rettferdighet og skjønnhet et rettferdig menneske eier for Gud, skulle han bøye seg i ærbødighet for selv dette menneskets skygge.»

Det er heller ikke overmodig skryt, om vi sier at himmelen står åpen for oss, slik faderhuset gjør det for barnet, og at vi, når vår time en dag kommer, vil bli ønsket velkommen der.

For alt dette kan vi takke vår yppersteprest som trer frem for Guds åsyn for vår skyld. Nå kommer det bare an på om vi vil la oss nøye med dette, og gir avkall på å finne noe annet enn Kristus.

Hvis du ikke vil tro på Guds nåde før du selv er blitt hellig, skal du også bli funnet i din egen hellighet.

Hvis du tviler på Guds vennskap fordi din tro ikke er slik du synes den bør være, så vil du bli funnet i din tro.

Hvis du tror at Gud ikke kan elske deg fordi du føler deg så tørr og kald, så vil du bli funnet i dine varme følelser.

Hvis du mener at Gud skulle elske deg mer, dersom den og den fromme egenskap ble mer fullkomment utviklet hos deg, så er det i din fromhet du vil bli funnet.

Du vil være din egen yppersteprest. Du vil bli salig i ditt eget navn.

Vokt deg for vantroens opprør mot Herrens salvede! «Det finnes ikke noe annet navn under himmelen, gitt blant mennesker, som vi kan bli frelst ved» (Apg 4,12). Slå da lag med Paulus, og akt alt for tap og skrap i sammenligning med det langt høyere: å kjenne Kristus Jesus (Fil 3,8), og fryd deg over å få lov til å finnes i ham alene. Denne salige bevisstheten om at Kristus representerer deg for Gud, og at Gud er deg nådig i Kristus, vil virke i ditt hjerte en dypere og mer varig fred og en mer inderlig kjærlighet.

Den vil med kjærlighetens liflige makt tvinge deg til i gjengjeld å representere ham på jorden. «I dette er min Far herliggjort, at dere bærer mye frukt», sier han selv i Joh 15,8.

Men hold det fullstendig klart for deg: hvor dårlig en representant du enn er for ham, er han likevel en fullkommen representant for deg

hos Gud. Bare du blir i ham, har du yndest hos Gud. Og som hjertet fylles mer og mer av denne tro, skal vi i ett og alt vokse opp til ham som er hodet, Kristus.

Om Carl Olof Rosenius

1816–1868

Carl Olof Rosenius (1816–1868) var en svensk lekpredikant og forfatter, og en av de viktigste skikkelsene i den nyevangeliske vekkelsen i Norden. Han var prestesønn fra Västerbotten og begynte å studere teologi i Uppsala, men ble i stedet predikant i Stockholm.

Fra 1842 og resten av livet redigerte han bladet *Pietisten*. Der skrev han artikler og betraktninger om lov og evangelium, om rettferdiggjørelsen ved tro og om livet i Guds nåde. Han var også med på å grunnlegge Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen i 1856.

Skriftene hans ble lest i hjem og bedehus over hele Skandinavia, og de fikk stor betydning for lekmannsbevegelsen i Norge. Artiklene her er oversatt fra den danske utgaven av hans samlede skrifter.